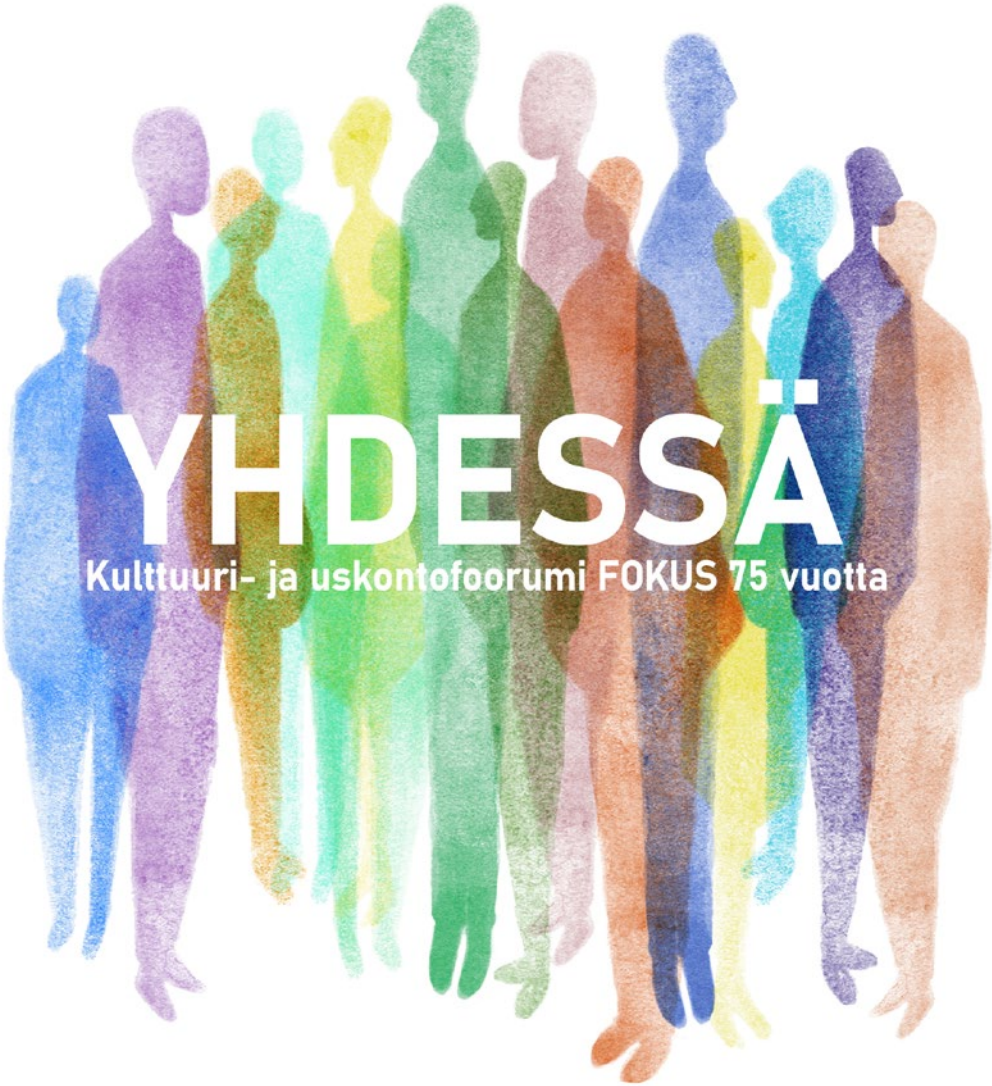

YHDESSÄ

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS 75 vuotta

YHDESSÄ

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS 75 vuotta

FOKUS
Kulttuuri- ja uskontofoorumi

Toimituskunta ja kirjoittajat: Jaakko Rusama, Marja Laine, Kati Mikkola, Ilari Rantakari

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry 2022
Paino: Picascript, Helsinki
Taitto ja grafiikka: Juhana Hirvonen, Riina Hirvonen
Kuvituskuva s. 7: Piia Keto
Kuvatoimitus ja oikoluku: Emma Palojärvi
Copyright: Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry ja kirjoittajat

ISBN 978-952-69571-6-6 (painettu)
ISBN 978-952-69571-7-3 (PDF)

Tämän kirjan tuottamista ovat tukeneet Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Suomen ortodoksinen kirkko

SUOMEN EV. LUT. KIRKKO
EV. LUTH. KYRKAN I FINLAND

SAATTEEKSI

Haluamme juhlia yhdessä Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n 75. juhlavuotta.

Juhlakirja Yhdessä kutsuu lukijansa tutustumaan suomalaisen dialogitoiminnan lähivuosikymmeniin ja pohtimaan sen tarpeita tulevaisuudessa. Juhlakirja on keskustelupuheenvuoro, jonka avulla haluamme tuoda esiin FOKUS ry:lle tärkeitä teemoja, joiden parissa yhdistys on toiminut yhdessä eri tavoin ajattelevien ja toimivien ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Kirjan aineistona on käytetty yhdistyksen toimintaa kuvaavia asiakirjoja sekä yhdistyksen toiminnassa mukana olleiden ihmisten haastatteluja. Teoksen pääasiallinen kirjoittaja on dosentti Jaakko Rusama, joka on aiemmin laatinut Kristillisen kulttuuriliiton historiaa käsittelevän teoksen Taistelu kulttuurista – Puoli vuosisataa kristillistä kulttuuritoimintaa (2002). Ajallisesti tämä kirja alkaa siitä, mihin edellinen loppui.

Tässä juhlakirjassa kerrotaan toiminnassa mukana olleiden kuvausten ja kokemusten avulla kahden vuosikymmenen mittaisesta ajanjaksosta vuodesta 2000 alkaen. Nyt käsillä oleva kirja sisältää lisäksi kommenttipuheenvuoroja monilta yhdistyksen toimintaan osallistuneilta tai sen yhteistyöverkostoihin kuuluvilta asiantuntijoilta. Kirjaa varten on haastateltu useita henkilöitä, kuten yhdistyksen aiempia toiminnanjohtajia Seppo Koistista ja Satu Mustosta. Haluammekin kiittää lämpimästi kaikkia kirjan tekoon osallistuneita moninäkökulmaisen teoksen mahdollistamisesta!

Juhlakirjamme nimi Yhdessä on vahva viesti siitä, että kulttuurisen ja yhteiskunnallisen hyvinvoinnin ja kehityksen elinehto on laaja ja toimiva verkostoituminen, yhdessä tekeminen ja herkkyys muutoksille. Elämme ja toimimme yhdessä ja kohtaamme myös kulttuuriset ja yhteiskunnalliset haasteet ja mahdollisuudet yhdessä.

Helsingissä 14.9.2022
Jaakko Rusama, Marja Laine, Kati Mikkola, Ilari Rantakari

1 SILTOJEN RAKENTAJA MUUTTUVASSA MAAILMASSA **6**
Yhteiskunnallinen muutos haastaa toimintaa 8
2000-luvun alun itsetutkiskelun aika 10
Kristillisestä kulttuuriliitosta monien kulttuurien ja uskontojen foorumiksi 13
Uusi nimi ja uudet visiot 15
Monien uskontojen ja katsomusten suomi: kirja, jonka kirjoitusprosessi itsestään oli dialogi (Ruth Illman) *18*
Visiona valtakunnallinen kulttuuri-, uskonto- ja katsomusdialogin foorumi 20
Kansainvälistä yhteistyötä kulttuuritoiminnan ja uskontodiaogin kentillä 21
Resa -forumet 10 år -de första stagen (Jan Edström) *26*

2 KULTTUURIFOORUMIT: VERKOTTUNUTTA, MONIPUOLISTA JA RAJOJA YLITTÄVÄÄ TOIMINTAA **32**
Yhteiskunnallis-kulttuuriseen keskusteluun vaikuttamista 33
Kulttuurifoorumitoiminta 1981–2000 34
Vaasa 2000: Tulevaisuuden arvot ja ihmisen hinta 37
Järvenpää 2004: Maahanmuuttajat – siunaus suomalaisuudelle? 39
Espoo 2006: Uskonnot ja kulttuurit – vastakkainasettelusta aitoon dialogiin 41
Hämeenlinna 2008: Peilikuvaa etsimässä – keskusteluja identiteetistä 46
Turku 2010: Uskonto – kulttuurin kantaja 49
Helsinki 2012: Marian monet kasvot 52
Helsinki 2014: pyhän äänet 55
Helsinki ja vantaa 2016: eväitä katsomusdialogiin – kohtaamisia, keskusteluja ja työpajoja 56

3 YK:N USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO VAKIINNUTTAA DIALOGITOIMINTAA SUOMESSA **58**
Uskontodialogi syvenee, katsomus- ja kulttuuridialogi vahvistuvat 59
Esimerkki uskontodialogin saamista ulottuvuuksista: yhteistyö muslimitoimijoiden kanssa (Ilari Rantakari) *60*
Imaamikoulutusraportti ja koulutus yhteistyössä diakoniaopiston kanssa (Pia Jardi) *66*
YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikko 68
#yhteisymmärrysteko 80
Dialogitaitajat ja #yhteisymmärrysteko -kampanjat yhteisymmärrystä edistämässä (Emma Palojärv) *82*
Avautuminen dialogille – nuorten vuorovaikutusillat (Ilkka Aura) *84*
Yhditävää toimintaa ja yhteisöihin tutustumista – Suomen budhalainen unioni SBU yhteisymmärrysviikon toimijana (Irma Rinne, Mikko Koponen) *86*

Paikallistoiminnan merkitys – päämääränä maailmanrauha ja ihmiskunnan ykseys (Melody Karvonen) *88*
Olen ortodoksi (Teemu Toivonen) *90*
Yhteisymmärrys (Irma Peiponen) *92*

4 DIALOGIA TAITEEN JA TIETEEN KENTILLÄ **94**
Teatteriklubi Etupenkki 95
Etupenkkiklubi (Jaana Rantala) *96*
Musiikkiklubi ja taidetyöryhmä 98
Musiikki dialogin keinona – Music as Means of Dialogue (Matti Turunen, Burhan Hamdon, Jenny Liebkind) *100*
Kuvataideklubi 104
Lukupiiri ja yhteydet kirjailijoihin 105
Vuoropuhelua Fokuksessa (Torsti Lehtinen) *107*
Näyttelyt 108
Apurahoilla tukea musiikille 116
Kirkkopäiviä ja Maailma kylässä 118
Tiedeklubit ja kansainvälinen tutkijayhteistyö 120
Tiedeklubitoiminta (Katja Ritari) *124*

5 KASVATUSTOIMINTA: UUSIA MALLEJA DIALOGITOIMINTAAN **126**
Dialogikasvatusta osana yhteisymmärrysviikon toimintaa 127
Dialogikasvatuksen pedagoginen kehittäminen 131
Arvo- ja katsomus-orientoituneen disinformaation ehkäisy kulttuuri- ja katsomusdialogin keinoin (Emma Palojärvi, Enni Keski-Saari, Hanad Hassan) *136*
Dialogikasvatuksen merkitys 2020-luvulla (Anuleena Kimanen) *138*
Ympäristökysymyksten käsittely vaatii kulttuuri- ja katsomusdialogitaitoja (Leena Nukari) *140*

6 TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ **142**
Kestävää ja inklusiivista uskonto- ja katsomusdialogia (Marja Laine) 143
Haastattelussa Al amana-keskuksen toiminnanjohtaja Aaro Rytkönen 146
Kohti identiteettien ja keskustelujen moniäänisyyttä (Saija Benjamin) 150
Tulevaisuus näyttää siltä, miltä yhteiskuntamme kuulostaa tänään (Shadia Rask) 153
Helmi kerrallaan (Mari Valjakka) 156
Haastattelussa yhdistyksen kasvatustyöryhmän puheenjohtaja, luokan- ja islamin opettaja, Sari Hajar Sorsa 159
Näkökulmia tulevaisuuteen (Marja Pentikäinen) 161

7 LIITTEET **164**

1

SILTOJEN RAKENTAJA MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Vuonna 1947 perustettu Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry, aiemmalta nimeltään Kristillinen kulttuuriliitto, on valtakunnallinen kansalaisjärjestö, joka rakentaa siltoja eri toimijoiden välille. Painopisteet yhdistyksen toiminnassa ovat mukailleet yhteiskunnallisia muutoksia. Tällä hetkellä yhdistys edistää kulttuurien, katsomusten ja uskontojen välistä ja sisäistä vuorovaikutusta tieteen, taiteen ja kasvatuksen keinoin. Toiminnan tavoitteena on rakentaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä edistää sosiaalista hyvinvointia ja yhteiskuntarauhaa. Toiminnan tavoitteiden muokkaaminen vastaamaan aikaansa on ollut keskeinen tavoite yhdistyksen kahden viime vuosikymmenen kehittämisessä.

FOKUS = valtakunnallinen kulttuuri-, uskonto- ja katsomusdialogin foorumi

YHTEISKUNNALLINEN MUUTOS HAASTAA TOIMINTAA

Yhdistys on perustamisestaan lähtien toiminut aktiivisena keskustelijana ja aloitteentekijänä sekä uuden suunnan etsijänä toimintaympäristön muuttuessa. 2000-luvulle tultaessa yhdistys koki muodonmuutoksen, jossa toiminnan painopiste on siirtynyt uskonnon, taiteen ja tieteen kentillä käytävästä dialogista uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Tämän muutoksen taustalla ovat vaikuttaneet laajat yhteiskunnalliset muutosprosessit. Perspektiiviä yhdistyksen taustaan luo toiminnanjohtajana vuosina 1982–2008 toimineen Seppo Koistinen kuvaus järjestön alkuperäisistä lähtökohdista:

> *Kristillisen Kulttuurin Liiton perustajat katsoivat, että kristillisille kulttuurijärjestölle oli tarve suomalaisessa kulttuurikentässä. Tahdottiin vahvistaa sodan rampauttaman maan henkistä jälleenrakentamista ja toisaalta nähtiin tarpeelliseksi muodostaa vahva kristitty tukijoukko. Liiton perustamiskokouksessa ehdotettiin nimeksi "kristittyä kulttuuririntamaa". Se ei saanut kannatusta ja niin päädyttiin rauhanomaisempaan nimeen. Kokouksen keskusteluissa rakennettiin pohjaa ajatukselle vuoropuhelusta tieteen, tekniikan, taiteen ja talouden välillä. Uskonto ja henkiset arvot haluttiin nostaa kansakunnan moraalia, elinvoimaa ja tulevien koettelemusten voittamista vahvistaviksi tekijöiksi. Monissa puheenvuoroissa viitattiin odotettavissa olevaan kulttuuritaisteluun. Yliopistomaailman eturivin tutkijat, kirkon ja kristillisten järjestöjen edustajat ja tunnetut taiteilijat olivat mukana avaamassa liiton työn suuntaa ja sisältöjä. Jotkut olivat saaneet vaikutteita myös ulkomaisesta keskustelusta. Tätä edusti mm. MRA – Moral Re-Armament, joka syntyi kirkollisesta Oxfordin ryhmäliikkeestä.*

Kristillisen kulttuuritoiminnan muutokset tapahtuivat vaiheittain Euroopassa ja Suomessa ennen vuosituhannen vaihdetta. Kulttuurinen monimuotoisuus sekä uskontojen ja ideologioiden välinen vuoropuhelu nousivat aiempaa tärkeämmiksi teemoiksi. Kylmän sodan päättyminen ennen vuosituhannen vaihdetta, poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset muutokset Euroopassa, Yhdysvaltoihin vuonna 2001 kohdistuneiden syyskuun 11. päivän terroritekojen vaikutukset sekä globalisaation kasvanut merkitys vaikuttivat ratkaisevasti myös siihen keskusteluun ja toimintaan, jota Kristillinen kulttuuriliitto, sittemmin Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry, kävi omista lähtökohdistaan käsin. Vain kristinuskoa painottava lähestymistapa ei ollut enää ainoa ja keskeisin periaate. Kulttuurin käsitettä ja sen ilmenemismuotoja oli syytä tarkastella kokonaisvaltaisesti – siten, että kulttuurin kokonaisuuteen luettiin laajasti myös erilaiset uskonnolliset ja maailmankatsomukselliset ilmiöt. Toimintaympäristön ja kulttuuristen kysymyksenasettelujen nopeassa muutoksessa tarvittiin uusia toimintatapoja ja uusia verkostoja. Yhdistyksen luonteeseen on alusta asti liittynyt herkkyys tarttua uusiin haasteisiin.

Yksi merkittävistä tekijöistä muutoksessa oli pakolaisten määrän lisääntyminen maailmanlaajuisesti, mikä näkyi myös Suomessa maahanmuuttajien määrässä. Kysymystä ei voitu tarkastella vain keskustelemalla kiintiöpakolaisista. Ennen vuosituhannen vaihdetta ja 2000-luvun alussa tapahtuneet talouskriisit, niin globaalisti kuin myös erityisesti Euroopan unionin alueella, vaikuttivat Suomeen lähes kaikilla elämänaloilla. Kun samaan aikaan maailmanpoliittinen tilanne järkkyi 9/11 -terroritekojen johdosta, haasteet kestävään vuoropuheluun lisääntyivät entisestään. Euroopassa tapahtuneet terrori-iskut saivat Espanjan ja Turkin esittämään YK:lle aktiivista toimintaa terrorismin ehkäisyssä. Tuloksena syntyi vuonna 2005 Sivilisaatioiden Allianssi ja uskontojen edustajien säännölliset tapaamiset kansainvälisellä tasolla. Kamppailu kaikenlaista polarisaatiota vastaan koettiin yhdistyksessä tärkeänä.

2000-LUVUN ALUN ITSETUTKISKELUN AIKA

Kansainvälisessä ja suomalaisessa henkisessä ilmapiirissä ja sosiaalisessa elämässä tapahtuneisiin muutoksiin oli yhdistyksessä mahdollista reagoida nopeasti ja niihin vastattiin aktiivisesti. Se oli – ja on edelleen – pienen, mutta hyvin verkostoituneen järjestön merkittävä voimavara.

Käytännössä yhdistyksen toiminnan muutosta ryhdyttiin 2000-luvun alussa edistämään jäsenkyselyn ja strategiatyöskentelyn avulla. Yhdistyksellä on toimintansa aikana ollut vaihtelevasti vuosittain 100–300 henkilöjäsentä, nykyisin myös yhteisöjäseniä. Toiminnan luonteen mukaisesti ensisijaisena tavoitteena ei ole ollut jäsenmäärän kasvattaminen vaan yhdistyksen tavoitteiden kannalta olennaisten kohderyhmien tavoittaminen. Vuoden 2000 toimintakertomuksessa järjestön luonnetta ja haasteita kuvattiin näin:

> *Koska liiton työntekijävoimavarat ovat niukat, ei toimintaa voida kaikille jäsenille järjestää heidän asuinpaikkakunnillaan. Siksi liitto pyrkii järjestämään eri puolilla maata tapahtumia, jotta jäsenillä olisi mahdollisuus osallistua niihin. Esimerkiksi foorumit, näyttelyt sekä erilaiset seminaarit ja tapahtumat ovat koko maata kiertäviä.*

Vuoden 2001 jäsenkyselystä laaditun loppuraportin mukaan liiton toimintatapoja, kuten teatteri- ja taideklubeja, seminaareja ja foorumeita, pidettiin arvossa. Toiminnan laajentamista ei koettu tarpeelliseksi, pikemminkin sen tehostamista ja ulottamista koko maata kattavasti. Vastaajista enemmistö asui pääkaupunkiseudulla, ja suurin osa heistä kuului vanhempaan ikäryhmään. Loppuraportissa todettiin:

Liiton tärkeimmäksi tehtäväksi jäsenet kokivat kristillisten arvojen esilläpitoa kulttuurissa ja yhteiskunnassa sekä vuoropuhelun ja kosketuspinnan luomista kirkon kulttuurin, tieteen, taiteen ja yhteiskunnan välille. Tärkeänä pidettiin myös kristillisen kulttuurin tunnetuksi tekemistä sekä taiteilijoiden ja kristittyjen kulttuuri-ihmisten kutsumista vaikuttajarintamaksi.

Jäsenet kokivat eriarvoistumisen, syrjäytymisen ja taloudellisten arvojen ylivallan tulevaisuudessa esiin nouseviksi asioiksi. Samoin kannettiin huolta nuorison arvoista sekä kasvatuksesta ja koulutuksesta. Lähivuosina liiton tulisikin jäsenten mielestä keksittyä perheiden asioihin, kristillisyyden ja kulttuurin vuoropuheluun, luontoa koskeviin aiheisiin ja materialististen arvojen vastustamiseen.

Strategiatyöskentelyyn liittyen osoitettiin myös kysely liiton kanssa yhteistyössä toimineille henkilöille, kuten sidosryhmiin kuuluneille papeille, piispoille, taiteilijoille, yritysmaailmassa työskenteleville, tutkijoille ja järjestöjen edustajille. Suurimmassa osassa vastauksista korostettiin monikulttuurisuuteen, kansainvälistymiseen ja uskontojen väliseen dialogiin kuuluvia haasteita. Tulevaisuuden kulttuuri-ilmastosta nousi esille kaksi ulottuvuutta: yhtäältä moniarvoinen, monikulttuurinen ja globaali ulottuvuus, toisaalta oman kulttuuriperinnön hoitamisen, omien arvojen tuntemisen ja henkisen kasvun ulottuvuus. Muina aihepiireinä esille tulivat muun muassa niin sanotut suvaitsevaisuuskysymykset sekä kehitysyhteistyö ja siihen osoitetut määrärahat.

Sidosryhmäkyselyssä yhteiskunnan arvoihin ja niistä käytävään keskusteluun vaikuttamista pidettiin tärkeänä. Järjestön perusluonteen mukaisesti vastauksissa kaivattiin kristillisten arvojen tuomista lähemmäksi ihmisten arkea ja kristillisyyden esillä pitämistä lastenkulttuurissa. Kristillistä kulttuuriliittoa kehotettiin hoitamaan kulttuuriyhteyksiä kotimaassa ja kansainvälisesti foorumien, seminaarien ja vuoropuhelun avulla. Samalla toivottiin yksittäisten ihmisten ja kulttuurintekijöiden rohkaisemista arvopohdintaan.

2000-luvun alkuvuosina yhdistyksen asemoitumista ja suhdetta kirkolliseen kenttään kuvaavat hyvin keskustelut, joita käytiin Kirkkohallituksen ja Kirkkopalveluiden lokakuussa 2003 järjestämässä Kirkon kulttuurisymposiumissa. Tilaisuuteen oli kutsuttu edustajia Kirkkohallituksesta, Kirkkopalveluista, seurakunnista ja hiippakunnista sekä kristillisistä järjestöistä. Kristillisen kulttuuriliiton toiminnanjohtaja Seppo Koistinen kokosi keskeisiä asioita kirkollisen kulttuuritoiminnan silloisesta organisoinnista sekä tulevaisuuden työnjaosta ja toimintatavoista. Kirkollisen kulttuuritoiminnan organisointi oli edellisten kahden vuosikymmenen aikana rakentunut seuraaville perusteille:

Kirkko ja seurakunta vastaavat ns. virallisten tehtävien hoitamisesta, kuten kulttuurisesti ja taiteellisesti arvokkaiden kirkkorakennusten ja -ympäristöjen hoitamisesta, hautausmaista ja niiden kulttuuriarvoista, kirkollisten esineiden,taideteosten ja tekstiilien huollosta ja hoidosta, kirkkomusiikin edistämisestä sekä monista muista kansallista kulttuuria tukevista tehtävistä. Seurakuntien kulttuuritoiminta on monipuolisesti laajentunut eri kulttuurin alueille.

Kirkolliset järjestöt vastaavat kukin toimintaperiaatteidensa mukaan kulttuurin ja taiteen edistämisestä. Kulttuuriasiat on jossain muodossa useimpien järjestöjen työssä. Käytännössä kulttuuri- ja taidetehtävien hoitamisesta vastaavat eräät erityisesti näihin tehtäviin keskittyneet järjestöt kuten Kirkkopalvelut ry, Kristillinen Kulttuuriliitto ry, Kristillinen taideseura ry ja Christian Artists Finland ry. Myös herätysliikkeiden järjestöillä on kulttuuriaktiiviteetteja, samoin kristillisillä kansanopistoilla.

Työnjako täsmentyi tältä pohjalta kristillisen kulttuuritoiminnan työnjaoksi, jonka Seppo Koistinen kiteytti seuraavasti:

Kirkko ja seurakunnat vastaavat monista virallisista kulttuuriin liittyvistä ja kulttuuria sivuavista tehtävistä. Kirkolla on merkittävä kulttuuritehtävä hoidettavanaan niin kansallisesti, paikallisesti kuin myös kansainvälisesti.

Järjestöt tuovat vaikutteita omien yhteyksiensä ja ideoidensa välityksellä, etsivät yhteistyökumppaneita ja avartavat kirkon ja seurakuntien yhteyksiä niin kansallisen kulttuurielämän suuntaan kuin kansainvälisiä vaikutteita hyödyntäen. Tällöin monet laajat tapahtumat, festivaalit, foorumit, kirkkopäivät, näyttelyt ja kansainväliset yhteistyöhankkeet saavat sijansa kirkon ja seurakuntien toiminnallisessa paletissa.

Vuosituhannen alussa yhdistyksessä käydyt keskustelut ja vuonna 2001 valmistunut strategia olivat vahvasti kiinni liiton perinteisissä toimintamuodoissa ja tavoitteissa. Sidosryhmäkyselyn ja toimintaympäristön muutoksen myötä keskusteluun tuli kuitenkin nopeasti uusia haasteita, jotka johtivat yhdistyksen painopisteen muuttumiseen kohti uskonto- ja katsomusdialogia.

KRISTILLISESTÄ KULTTUURILIITOSTA MONIEN KULTTUURIEN JA USKONTOJEN FOORUMIKSI

2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä yhdistyksen toiminnan painopisteinä olivat uskonnon, tieteen ja taiteen suhteet, pyhyyden ja taiteen yhteydet sekä kansainvälisyys ja monikulttuurisuus. Vuosille 2002–2006 laaditussa strategiassa todettiin liiton pyrkivän "osallistumista edistävään demokratiaan sekä uskontojen välisen dialogin tukemiseen." Liiton myös korostettiin olevan "avoin erilaisille suomalaisille ja kansainvälisille ideoille, jotka kehittävät tieteen, taiteen ja uskonnon välistä vuorovaikutusta."

Strategian suuntaviivojen mukaisesti tarkasteltiin vuosittain toiminnan painopisteitä ottaen huomioon yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset. Vuonna 2004 toiminnan painopisteiksi määriteltiin strategian linjaamana 1) klubitoiminnan laajentaminen, jonka avulla haluttiin edistää uskonnon, tieteen ja taiteen vuoropuhelua, 2) pyhyyden

ja taiteiden yhteydestä käytävä keskustelu, esimerkiksi kirkkoarkkitehtuurin, kirjallisuuden ja elokuvan konteksteissa, 3) monikulttuurisuuteen liittyvä keskustelu, erityisesti kulttuurien ja uskontojen väliset kysymykset ja niiden keskinäinen vuorovaikutus sekä 4) kansainväliset yhteistyöprojektit.

Vuonna 2005 toiminnan tavoitteet noudattelivat samoja linjoja. Tavoitteena oli 1) kulttuurin eri osa-alueiden välisen vuorovaikutuksen edistäminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen, 2) ihmisten kohtaaminen iästä, sukupuolesta, ammatista, etnisestä taustasta, koulutuksesta tai maailmankatsomuksesta riippumatta, 3) tieteen ja maailmankatsomuksen väliseen suhteeseen liittyvän keskustelun edistäminen, 4) taiteen ilmiöiden seuraaminen ja luovuuden tukeminen sekä 5) uskonnon ja kulttuurin, ekumenian ja uskontojenvälisen vuoropuhelun edistäminen.

Vuonna 2006 yhdistyksen toiminnallisiksi vaikuttamisalueiksi valittiin teemoja, jotka heijastelivat kristinuskon aseman muutosprosessia suomalaisessa yhteiskunnassa. Teemat olivat: kristinuskon merkitys ja asema kulttuurin perustana, uskonnon ja moraalin suhde, maallistumisen vaikutusten ja seurausten arviointi sekä globaalin talouden ja median vaikutusten arvioiminen kulttuuriin ja henkiseen ilmastoomme.

Strateginen työskentely painopisteineen jatkui seuraavinakin vuosina. Vuonna 2007 yhdistys hahmotteli asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa korostamalla kristillisyyden ja kulttuurielämän yhteyksien ylläpitämistä sekä erilaisten keskustelufoorumien tarjoamista aiheille ja teemoille, joiden käsittelylle ei ole foorumeita. Yhdistys halusi tarjota vaikuttamismahdollisuuksia monille toimijoille. Tavoitteena oli edelleen kristillisen arvopohjan esillä pitäminen ja myönteisen asennoitumisen vahvistaminen kristillisiin arvoihin, mutta myös rohkaiseminen avoimeen etsintään, kyselemiseen ja kyseenalaiseksi asettamiseen. Lisäksi tavoitteeksi asetettiin myös kulttuurienvälisen keskustelun ja vuorovaikutuksen vahvistaminen ja oikeiden kysymysten hakeminen tähän keskusteluun.

Yhdistys kehitti vuonna 2008 kulttuurikirkko-ajatusta, jonka tarkoituksena oli kulttuuritoimijoiden verkoston vahvistaminen ja kulttuurin toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Kulttuurikirk-

ko-hankkeen ajatuksena oli, että tietty kirkko, seurakunta tai kokonainen hiippakunta profiloituisi kulttuurikirkoksi. Kirkko toimisi taiteen jalkautumispaikkana seurakuntiin ja olisi eräänlainen "testiasema" kulttuuriprojekteille. Kirkko toimisi silloin avoimena kohtaamispaikkana ja kristillisen kulttuurityön tilana ja osaamiskeskuksena. Ideana oli myös laajempi "kulttuurikirkkokiertue" jonkin hiippakunnan alueella.

Yhdistys pyrki kokoamaan erilaisista uskonnollisista taustoista tulevia taiteilijoita mukaan edistämään monikulttuurisia yhteyksiä ja tuottamaan käytännön esityksiä uskontojen kohtaamisesta. Kristillinen kulttuuriliitto totesi monissa yhteyksissä, että sen tärkeänä tehtävänä oli toimia sillanrakentajana kulttuurialan eri toimijoiden välillä. Strategiaansa pohjautuen liitto pyrki nostamaan esille, selvittämään ja arvioimaan kristinuskon ja kulttuurin kannalta keskeisiä ja ajankohtaisia kysymyksiä.

Esimerkiksi vuoden 2009 toiminnan painopisteiden osalta yhdistys totesi, että se osallistuu ja myötävaikuttaa kulttuuritoiminnan kehittämiseen monella tavalla: ensinnäkin järjestämiensä tapahtumien ja kontaktiensa kautta, toiseksi oman ekumeenisen ja uskontojen- ja kulttuurienvälisen verkostonsa kautta sekä kolmanneksi tiedottamalla ja luomalla yhteistyöverkostoja eri toimijoiden kuten esimerkiksi Kirkkopalvelujen, Kirkkohallituksen ja Suomen Kirkkomusiikkiliiton kanssa.

UUSI NIMI JA UUDET VISIOT

Kristillisen kulttuuriliiton nimestä käytiin aika ajoin keskustelua yhdistyksen historian aikana. Vuonna 2001 strategiatyöryhmä esitti liiton hallitukselle nimikysymyksen harkintaa: "Tulisi harkita, onko nimenmuutokseen tarvetta, vaikka liiton nykyinen nimi on hyvin sen toimintaa valaiseva." 2000-luvun alussa liiton nimen muutos oli luonnollista seurausta painopisteiden vähittäisestä muutoksesta. Muutos tapahtui vuonna 2009. Uudeksi nimeksi päätettiin Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry.

FOKUS ry

FOKUS
Kulttuuri- ja uskontofoorumi

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n logoja vuosien varrella. Nykyisen logon on suunnitellut taiteilija Piia Keto.

2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen päättyessä ja uuden käynnistyessä yhdistyksessä oli jälleen käsillä uusi strategiatyö, joka tähtäsi vuoteen 2015. Strategia 2015 määritteli yhdistyksen missioksi edistää ekumeenista ja uskontojen- ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua sekä vahvistaa tieteen, taiteen ja uskonnon välistä vuorovaikutusta sekä käydä arvokeskustelua kristillisen elämänkatsomuksen pohjalta. Elementit olivat tutut aiemmilta strategiakausilta, mutta yhdistyksen uusi visio vahvisti toiminnan painopisteen muutoksen. Vision mukaan vuonna 2015 "FOKUS ry on merkittävä uskontojenlukutaidon ja kulttuurien- ja uskontojenvälisen vuoropuhelun edistäjä." Toimintaa haluttiin suunnata yhdistyksen jäsenten lisäksi monikulttuurisuustoimijoille, uskontotaustaisille toimijoille, kasvattajille ja suurelle yleisölle. Tavoitteena oli, että yhdistyksestä tulisi "haluttu yhteistyökumppani ja asiantuntija kolmannella

Artikkelikokoelma julkaistiin osana vuoden 2017 YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa helmikuussa. Silloinen FOKUS ry:n puheenjohtaja Ilari Rantakari kuvailee teoksen esipuheessa, että "Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden lähestyessä kävi ilmeiseksi, että Suomessa kaivataan julkaisua, jossa kuvataan ja arvioidaan kehitystämme monien uskontojen ja katsomusten Suomeksi ja jossa keskitytään erityisesti Suomen itsenäisyyden aikaan."

sektorilla uskontojenvälisen dialogin teemoissa ja hyvin verkostoitunut eri uskontotoimijoiden ja järjestöjen kanssa."

Yhdistyksen uusi visio heijastui konkreettisesti yhdistyksen toiminnassa esimerkiksi siten, että yhdistyksen järjestämien kulttuurifoorumien rinnalle toiseksi näkyväksi toimintamuodoksi vakiintui vuodesta 2011 alkaen Yhdistyneiden Kansakuntien uskontojenvälisen yhteisymmärryksen viikon koordinointi. Lisäksi vuosina 2012–2013 yhdistyksen toiminnassa tärkeällä sijalla oli imaamikoulutusta selvittävä projekti. Yhdistys alkoi toimia – ja toimii yhä – Anna Lindh -säätiön Suomen verkoston jäsenenä, ja imaamikoulutusta koskeva selvitys valittiin myös tämän verkoston maakohtaiseksi projektiksi ja yhteiseksi aktiviteetiksi.

Yhdistyksen kannalta merkittävä yhteistyöhanke oli myös laaja artikkelikokoelma "Monien uskontojen ja katsomusten Suomi" (toim. Ruth Illman, Kimmo Ketola, Riitta Latvio & Jussi Sohlberg), joka toteutettiiin yhteistyössä Kirkon tutkimuskeskuksen ja Åbo Akademin Donner-instituutin kanssa. Moniuskontoisen Suomen ja uskonnonvapauden kehittymistä sekä eri uskontokuntien ja katsomusten välistä vuorovaikutusta käsittelevä teos julkaistiin vuonna 2017 osana Suomi 100 -juhlavuoden ohjelmaa. Yli 30 kirjoittajan kuvausten avulla teoksessa tuotiin esille monipuolisesti erilaisten yhteisöjen merkitys suomalaisen uskonnollisuuden ja uskonto- ja katsomusmaiseman moninaisuudessa.

Monien uskontojen ja katsomusten Suomi -kirjan seminaari 02.02.2017 keräsi täyden salin keskustelemaan uskontodialogin tilasta, muodoista ja mahdollisuuksista Suomessa ja Pohjoismaissa.

MONIEN USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN SUOMI: KIRJA, JONKA KIRJOITUSPROSESSI ITSESSÄÄN OLI DIALOGI

Dosentti Ruth Illman, johtaja, Donner-instituutti

Suomi 100 -merkkivuoden lähestyessä Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry teki tärkeän aloitteen. FOKUS ry halusi huomioida, että satavuotias Suomi ei ole vain luterilainen, kristitty tai sekulaari maa, vaan, että monet uskonnot, katsomukset ja kulttuuriset perinteet kuuluvat suomalaiseen arkeen ja rikastuttavat sitä. Eri uskonnoista oli toki paljon tietoa saatavilla ennestään, mutta miten niitä harjoitetaan juuri Suomessa, mitkä ovat arjen haasteet ja suhde suomalaiseen yhteiskuntaan? Näihin paikallisiin ja arjen näkökulmiin tarvittiin uutta ja helposti lähestyttävää tietoa ja FOKUS ry otti tehtäväkseen tuottaa sitä.

Partnereiksi kirjahankkeeseen saatiin mukaan Kirkon tutkimuskeskus (KTK) ja Turussa toimiva uskontotieteellinen Donner-instituutti (DI). Toimitustyöhön ryhtyivät FOKUS ry:n Riitta Latvio ja Kimmo Ketola, Jussi Sohlberg KTK:sta sekä allekirjoittanut DI:n puolesta. Yli kaksikymmentä kirjoittajaa osallistui hankkeeseen, heidän joukossaan sekä tutkijoita että eri yhteisöjen aktiivijäseniä. Pitkän kirjoitus- ja toimitusprosessin hedelmänä syntyi Monien uskontoja ja katsomusten Suomi -kirja, joka julkaistiin kansainvälisessä seminaarissa keväällä 2017 samaan aikaan sekä suomeksi että ruotsiksi: De många religionernas och åskådningarnas Finland, Malin Fredrikssonin kääntämänä. Lisäksi kirja oli heti saatavilla sekä painettuna että avoimena verkkoversiona.

Kirja esittelee parikymmentä maan uskonnollista ja katsomuksellista liikettä, niiden historiaa ja yhteiskunnallista roolia tänään: eri kristillisiä yhteisöjä ja maailmanuskontoja, mutta mukana ovat myös mm. uskonnottomuus ja uushengellisyys. Kirja on tarkoitettu kouluille, yliopistoille, viranomaisille, kulttuuriorganisaatioille – lyhyesti sanottuna kaikille, jotka haluavat tietää, miltä Suomen värikäs katsomuskartta näyttää tänään.

Itse kirjoitin yhdessä Riitta Latvion ja dialogityön tulisielun Heidi Rautionmaan kanssa luvun suomalaisesta uskontodialogista. Huomasimme, että aloitteita on tehty monella tasolla ja monien tahojen liikkeellepanemina: virallisten, kansallisen tason dialogiryhmien ohella löytyy yhtä tärkeitä ruohonjuuritason kohtaamisia eri kerhoissa ja keskusteluryhmissä. Dialogia käydään myös netissä, taiteen parissa ja vaikkapa kulmakunnan futiskentällä. On selvää, että nykymaailmassa tarvitaan enemmän ymmärrystä eri uskonnollisten ryhmien välillä, mutta on tärkeää, että vuoropuhelu saa monta eri muotoa: teologisen ja käytännöllisen sekä hengellisen ja maallisen. FOKUS ry:n toiminta on hyvä esimerkki tästä monitasoisuudesta: vuoropuhelu tarvitsee tutkittua tietoa ja oppineiden keskusteluja, mutta sitä pitää myös tuoda yhteiskuntaan kaikkien saataville. Näin dialogista kasvaa vaikuttava muutosvoima.

Kirjan toimittajana sain seurata suomalaista uskontodialogia kirjoittajakokouksissa aivan ensimmäisestä rivistä saakka. Nämä olivat ainutlaatuisia hetkiä: ei ole ihan jokapäiväistä Suomessa, että katolilainen, helluntailainen, uuspakana, muslimi, hindu ja joukko tutkijoita istuu saman pöydän ääreen keskustelemaan yhteisestä projektista. Näin itse kirjoitusprosessista tuli vuoropuhelun harjoitus. Keskustelu oli toisinaan kiivasta, mutta aina kunnioittavaa ja vastavuoroista – kaikki tärkeitä ainesosia onnistuneessa dialogissa. Toivon, että kirja heijastaa tätä uteliasta ja hedelmällistä asennetta ja, että se tarjoaa moninäkökulmaisen kuvan moniuskontoisesta Suomesta.

Monien uskontojen ja katsomusten Suomi löytyy verkosta maksutta suomeksi ja ruotsiksi!

VISIONA VALTAKUNNALLINEN KULTTUURI-, USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIN FOORUMI

2010-luvun alkupuolella hahmottunut yhdistyksen strateginen suunta vahvistui ja fokusoitui edelleen seuraavilla strategiakausilla. Yhdistyksen vuosille 2019–2023 laaditun strategian mukaan "yhdistyksen tehtävänä on edistää kulttuurista ja yhteiskunnallista keskustelua ja vuorovaikutusta eri uskontojen ja katsomusten sisällä ja välillä sosiaalisen hyvinvoinnin ja yhteiskuntarauhan vahvistamiseksi." Myös yhdistyksen käsitys omasta roolistaan uskonto- ja katsomusdialogin kentällä tarkentui. Tämänhetkisessä visiossa yhdistys on "valtakunnallinen kulttuuri-, uskonto- ja katsomusdialogin foorumi, joka vahvistaa yhteiskuntarauhaa ja toimintakulttuuria, jossa eri kulttuurien, uskontojen ja katsomusten edustajat rakentavat yhdessä kestävää tulevaisuutta". Moninaista dialogitoimintaa edistetään osana YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon toimintaa sekä Dialogikasvatuksen portaalia. Yhdistys tuottaa aktiivisesti useita kehittämishankkeita, järjestää koulutuksia ja tapahtumia sekä tuottaa materiaaleja.

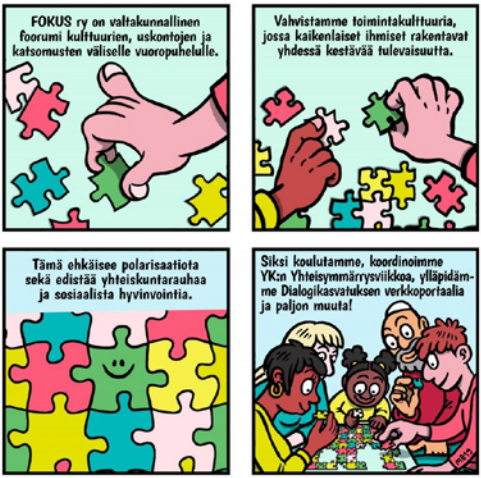

Strategiakauden hanketoiminta kuvastaa hyvin yhdistyksen toiminnan aktiivisuutta. Hankkeissa nousee erityisesti esiin dialogikasvatuksen kehittäminen. Yhdistys tuotti esimerkiksi yhdessä Helsingin yliopiston kanssa Dialogikasvatuksen portaalin, Huolena radikali-

soituminen -oppaan nuorten kanssa työskenteleville, oppaan ja koulutusta ympäristökasvattajille, laulukirjan lapsille, medialukutaitoon ja disinformaatioon liittyvän videosarjan, Dialogitaitajat -kampanjan sekä paljon muuta materiaalia ja useita koulutuksia kasvattajille. Myös YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon toimintaa on laajennettu edelleen. Viikon koordinoinnin ohella yhdistys vastaa ympäri vuoden kokoontuvan uskontojen ja katsomusten yhteistyön ryhmän koolle kutsumisesta sekä tuottaa koulutusta ja materiaaleja uskontojen ja katsomusten paikallisen dialogitoiminnan organisoitumisen ja toteutuksen tueksi.

KANSAINVÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ KULTTUURITOIMINNAN JA USKONTODIALOGIN KENTILLÄ

Kansainväliset yhteydet ovat leimanneet vuosikymmenien ajan yhdistyksen toimintaa sekä sisällöllisesti että toiminnallisesti. Jo järjestön alkuvuosikymmeninä joissakin tapahtumissa oli mukana ulkomaisia esiintyjiä, mutta 1980-luvulla kansainvälisiä yhteyksiä ryhdyttiin kehittämään määrätietoisesti. 1990-luvulta lähtien yhdistyksen säännöllisesti järjestämissä kulttuurifoorumeissa oli mukana vahva kansainvälinen ulottuvuus, niin ohjelmien sisällöissä kuin esiintyjissä. Kansainvälisiä yhteyksiä hoidettiin monien ulkomaisten kontaktien ja osallistumisten kautta, mutta myös yhteistyöprojektien muodossa.

Yhteyksien luomisessa hyödynnettiin yhdistyksen toimijoiden kansainvälisiä verkostoja. Professori Tarmo Kunnas (yhdistyksen puheenjohtaja 1997–2006) oli toiminut Suomen Pariisin kulttuuri-instituutin johtajana 1989–1995 ja yhdistyksen hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja (1997–2011) dosentti Jaakko Rusama oli puolestaan toiminut Suomen Lontoon instituutin johtajana 1993–1996. Toiminnanjohtaja Seppo Koistinen oli Suomen Benelux-instituutin valtuuskunnan jäsen.

Kansainvälisten yhteyksien kannalta Espoossa vuonna 2006 pidetty laaja-alainen kulttuurifoorumi oli merkittävä. Mukana järjestelyissä oli viisi kirkollista tahoa ja ohjelman toteutuksessa lisäksi 17 muuta kotimaista tahoa: yliopistoja, ministeriöitä, seurakuntayhtymiä, niiden joukossa vasta perustettu Suomen Islamilainen neuvosto ja myös muun muassa Ranskan kulttuurikeskus. Ulkomaisina yhteistyökumppaneina olivat muutamat Suomen kulttuuri-instituutit ja Suomen suurlähetystöt Thaimaassa, Malesiassa, Indonesiassa ja Singaporessa. Kulttuurifoorumissa esiintyikin asiantuntijoita ja taiteilijoita Etelä-Afrikasta, Indonesiasta, Isosta-Britanniasta, Marokosta, Nigeriasta, Sri Lankasta, Sveitsistä, Syyriasta ja Yhdysvalloista. Kulttuurifoorumin liittyen järjestettiin myös elokuvatapahtuma "Kulttuurin elävät kuvat", jossa esitettiin neljä ulkomaista elokuvaa uskontojen ja katsomusten kohtaamisesta. Ulkomaisten taiteilijoiden näyttely Espoon modernin taiteen museo EMMAssa ja Dipolissa olivat osa myös kulttuurifoorumia. Indonesialainen musiikkiryhmä esiintyi foorumin lisäksi viidessä eri kaupungissa.

HANKETOIMINTAA: PYHYYS, KIRJALLISUUS JA ELOKUVA

Yhdistys on järjestänyt historiansa aikana useita lyhyt- ja pitkäkestoisia projekteja. Hankerahoitus on olennainen tapa pienelle yhdistykselle rahoittaa kehittämishankkeita, joiden avulla nostetaan esiin uusia teemoja ja tuotetaan yhteiskunnassa tarpeellista tietoa, materiaalia ja yhteistyötä.

Esimerkiksi vuosina 2004–2005 toteutettiin suomalais-ranskalainen Pyhyys, kirjallisuus ja elokuva -projekti. Siihen kuuluivat vuonna 2004 Pariisissa pidetty seminaari ja vuonna 2005 Jyväskylässä pidetty jatkoseminaari. Ranskasta yhteistyökumppaneina olivat Pariisin III yliopisto ja Suomen Ranskan instituutti ja Suomesta Jyväskylän yliopiston taiteiden laitos ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Seminaarissa pohdittiin pyhyyden heijastuksia kirjallisuudessa ja elokuvassa yhdessä eri taiteenaloja käsittävän suomalais-ranskalai-

Toiminnanjohtajalla oli yhteyksiä myös muutamiin taidemuseoihin Euroopassa ja Aasiassa, ja niitä kontakteja hyödynnettiin materiaalin saamiseksi yhdistyksen toteuttamiin näyttelyihin sekä alustajien saamiseksi liiton järjestämiin tapahtumiin. Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituuteista erityisesti Benelux-instituuttiin ja Suomen Viron instituuttiin yhteydet olivat tiiviit.

Kulttuuritoiminnan ohella yhdistyksen kansainvälinen yhteistyön toinen painopiste on ollut uskonto- ja katsomusdialogi. Tähän liittyvä toiminta laajeni erityisesti Ilari Rantakarin toimiessa yhdistyksen sen asiantuntijajoukon kanssa. Erillisteemoina olivat moraali ja kauneus, taide ja metafysiikka, luterilais-suomalainen elokuva, ortodoksis-venäläinen elokuva, katolis-ranskalainen elokuva, pyhyyden käsite eri kristillisissä perinteissä, skandinaavinen puritanismi sekä pyhyys ja Martin Heidegger. Helsingissä elokuvateatteri Orionissa järjestettiin keväällä 2005 kaksipäiväinen elokuvatapahtuma teemalla Pyhyys ja elokuva. Yhteistyökumppaneina olivat Ranskan kulttuurikeskus ja Suomen Elokuva-arkisto. Samalla käynnistettiin Pyhyys ja musiikki -projektin suunnittelu yhdessä Suomen Ranskan instituutin kanssa vuosille 2007–2008. Se ei kuitenkaan toteutunut suunnitellussa muodossa.

Elokuva & pyhyys -elokuvatapahtuma järjestettiin elokuvateatteri Orionissa 24.-25.4.. Katselulistalla oli kolme elokuvaa: Jeanne D'Arc (1962, Ranska), Paholaisen auringon alla (1987, Ranska) ja Montrealin Jeesus (1989, Kanada). Erikoisesityksien lisäksi ohjelmassa oli keskustelua ja esittelyitä. Keskustelua ohjasi Kotimaa-lehden toimittaja ja Vapahtaja valkokankaalla -kirjan toinen tekijä Olli Seppälä.

puheenjohtajana 2010–2018. 2000-luvun kuluessa yhdistys osallistui aktiivisesti moniin prosesseihin, joissa kehitettiin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla uskontojen välistä dialogia.

Keskustelu islamista ja erityisesti ääri-islamin uhasta sai 2000-luvulle tultaessa aikaan islamofobiaa ja aivan uudenlaista keskustelua myös eri uskontojen keskuudessa. Tarve vuoropuhelulle oli ilmeinen. Suomessa New Yorkin terrori-iskun seurauksena tuolloin YK:n yleiskokouksen puheenjohtajana toiminut entinen pääministeri Harri Holkeri sekä suomalaiset uskontojohtajat kokoontuivat Helsingin Tuomiokirkon portailla ja vakuuttivat yhteistyön ja vuoropuhelun tarvetta ja siihen sitoutumista. Yleisössä mukana oli muun muassa presidentti Tarja Halonen. Tasavallan presidenttinä ollessaan Halonen aloitti myös keskeisten uskontojohtajien epäviralliset tapaamiset kerran pari vuodessa Suomen Ekumeenisen Neuvoston (SEN) käytännöllisellä avustuksella. Uskontojohtajien, aluksi vain ns. abrahamilaisten uskontojen, ja tasavallan presidentin niin kutsutut kahvitapaamiset olivat tärkeä avaus, mutta pidemmällä tähtäimellä oli selvää, että lisäksi tarvittiin myös muuta organisoitumista ja toimintaa. Tämän pohtimiseen myös yhdistys aktiivisesti osallistui yhdessä ulkoministeriön ja eri uskontojen ja katsomusten edustajien kanssa.

Uskontodialogin tarve näkyi samaan aikaan myös yhdistyksen kansainvälisessä toiminnassa. Yhteistyötä rakennettiin esimerkiksi Religions for Peace (RfP, Uskonnot rauhan puolesta) -järjestön kanssa. Kansainvälinen Religions for Peace International oli perustettu japanilaisten aloitteesta vuonna 1970 Kiotossa. Järjestöllä oli maailmanlaajuinen kansallisten neuvostojen verkosto edistämässä uskontojen rauhanomaista vuoropuhelua ja vaikuttamassa jännitteiden purkamiseen ja yhteiskuntarauhan aikaansaamiseen. Vuosituhannen vaihteessa Suomen ulkoministeriön kehitysyhteistyön varoista myönnettiin tukea RfP:n hankkeille muun muassa ajankohtaiseen Kosovon tilanteeseen edistämällä uskontotoimijoiden yhteistyötä ja myönteistä vaikutusta rauhanomaisiin ratkaisuihin Balkanilla.

Suomen ulkoministeriön piirissä käynnistyi 2000-luvun alussa monenlaista selvitystyötä pohjoisen ja etelän yhteistyön vahvistamiseksi ja kehityserojen vähentämiseksi. Näiden kokemusten pohjalta Tan-

sanian ja Suomen ulkoministerit (Jakaya Kikwete ja Erkki Tuomioja) päättivät aloittaa niin sanotun Helsinki-prosessin (Helsinki Process on Globalisation and Democracy, HP), jonka tavoitteena oli valikoitujen toimialojen kehityserojen vähentäminen ja rauhanomaisen yhteistyön edistäminen. Yksi yhteistyöalue oli Lähi-Idän uskontotoimijoiden yhteistyön lisääminen ja alueellisen Middle East Religions for Peace -neuvoston aikaansaaminen.

Religions for Peacen hallitus osallistui vuoden 2005 Helsinki-konferenssiin ja siinä yhteydessä Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön (HDL) isännöimään Suomen uskontotoimijoiden yhteiseen tapaamiseen, jossa arvioitiin uskontojen välisen neuvoston perustamista Suomeen ja toimia sellaisen aikaansaamiseksi. Tästä käynnistyi puolestaan epävirallinen valmistelu jota Helsingin Diakonissalaitos emännöi Birgitta Rantakarin johdolla, ja johon HDL tarjosi myös konsulttinsa Ali Arsalon apua vuosina 2006–2007. Suomen Ekumeenisen Neuvoston edustajana toimi pääsihteeri Heikki Huttunen, Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa edusti kirkkoneuvos Risto Cantell ja ulkoministeriötä Helsinki-prosessin suurlähettiläs, FOKUS ry:n puheenjohtaja Ilari Rantakari. Muiden uskontojen edustajina mukaan kutsuttiin muun muassa Islamilaisen seurakunnan (tataarit) johtaja Okan Daher ja juutalaisten edustajana Rony Smolar. Kun Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) perustettiin, SINEn edustajina toimivat Isra Lehtinen ja Anas Hajjar. Evankelisluterilaista kirkkoa tulivat valmistelutyössä edustamaan Timo Vasko ja Pekka Y. Hiltunen.

Seuraava askel oli virallisempi: se oli erityisesti kirkkojen arkkipiispojen kanssa yhteistyössä valmisteltu uskontotoimijoiden Uskonnot suomalaisessa yhteiskunnassa -seminaari elokuussa 2007 Hanasaaressa. Pääesitelmän piti Religions for Peacen moderaattori Leonid Kishkovsky ja osallistujina olivat lähestulkoon kaikki keskeiset uskontotoimijat Suomessa.

Hanasaaren seminaarin tuloksena uskontojen yhteistyöorganisaation virallisempaa valmistelua ja sääntöjen laatimista varten työtä jatkoi toimikunta, jonka jäseninä toimivat jo edellä mainitut henkilöt. Mukaan tuli myös Kirkon Ulkomaanavun edustaja, joka oli mukana myös Hanasaaren seminaarin valmistelussa ja toteutuksessa. Valmistelutyöhön

RESA-FORUMET 10 ÅR – DE FÖRSTA STEGEN

Jan Edström, babtistipastori, Suomen Ekumeenisen Neuvoston pääsihteeri 1993-2006

Det kändes i luften. Det var inte bara septemberhösten, det var något annat. Som om någonting borde hända efter det oerhörda som nyss skett. De två tornen hade nyligen attackerats i en terrorattack. Människor och byggnader hade förintats. Allt hade rasat i ett jättelikt dammoln som spred oro i hela världen. Rädslan var påtaglig. Var fanns tryggheten nu? Hur skulle det gå med världsekonomin? Var det här början på civilisationernas kamp? Hur skulle världen reagera?

Från Washington spreds det nedärvda budskapet om hämnd, ett "korståg" mot terrorismen. I Helsingfors var det annorlunda, krig och våld löser inga problem. I stället, hur kan vi trygga samhällsfreden, skapa goda relationer mellan religioner och kulturer? Och vem ska ta första steget?

Det är en klar, gul septemberdag. Endast ett fåtal båtar är ännu tryggt ankrade vid Skatuddens hamn när jag ser ut genom fönstret. Ute i världen brer oron ut sig, den amerikanska hämnden har redan börjat ta form. Telefonen ringer. Det är från presidentens kansli. President Tarja Halonen vill träffa ledare för de abrahamitiska religionerna. Det finns ännu inget organiserat inter-religiöst arbete i Finland, men Ekumeniska Rådet verkar veta något om dialog och samarbete mellan olika åskådningar, kunde vi tänka oss att vara med?

Känslan är overklig, närmast euforisk. Tänk att få ett sådant förtroende. Vad händer nu? Vår lilla organisation med de stora frågorna. Nu kan vår erfarenhet av samtal, dialog och möten bli till nytta. Kan ekumeniken som förenat öst och väst också bidra till fred mellan religioner och kulturer?

I kapprummet i presidentens slott träffas vi, en grupp finländska judar, kristna, muslimer, med olika kulturer, traditioner och språk. Det känns i luften, något håller på att hända. Litet osäkra men förväntansfulla förs vi in i mottagningsrummet. Småpratet ebbar ut. Dörren öppnas. En leende president välkomnar oss och bjuder oss att sätta oss vid bordet. Efter en stund bjuds vi på Presidentkaffe, vad annars? Det är ramadan. Våra muslimska vänner fastar. Solen i Mecka har ännu inte gått ner, ursäktar de sig och tittar på klockan. Men vår värdinna tycks redan känna till religionsmötets grunder, respekt och pragmatism. Passar det att vi andra börjar på med kaffet och ni får ert kaffe om en stund? Inga problem. Kaffe och bulle, fredssymboler den oroliga hösten 2001.

Det är en bekymrad president som berättar om sin oro. Varken hon eller vi har något facit, men vi vill alla göra vad vi kan för att det hotfulla orosmolnet från 9/11 inte ska

sprida sig till oss. Samhällsfred och fred mellan religioner och kulturer hör ihop. Vårt land har de bästa förutsättningar, men låt oss inte ta något för givet. Och så frågan: Vad kan vi göra här i Finland, finns det något ni som religiösa ledare kan göra, samarbetar ni, brukar ni träffas?

Presidentens frågor följer oss när vi går ned för trapporna. Det är litet blandade känslor av ”vi borde ju redan” och ”låt oss nu göra vad vi kan”. Mera beslutsamma än uppgivna skils vi åt. Vi är redan på väg att bli vänner, förenade genom uppdraget att skapa fred, kungstanken i alla religioner.

Inom Ekumeniska Rådet ställs frågorna. Är det här verkligen vår uppgift, leder inte religionsmötet oss i fel riktning, har vi tillräckligt med resurser? Senare samma höst sänder presidenten en hälsning till Ekumeniska Rådets första seminarium om kyrkor och invandrare, ni utför ett viktigt arbete. Kanske är det en påminnelse, eller en uppmaning.

Ekumeniska Rådet antar utmaningen, kyrkorna uppfattar situationen. ”Kristus är vår fred”. Allt annat hade varit ett svek.

Jag väljs till sekreterare och sammankallare för religionsledarnas möten. Vi fortsätter att träffas hos varandra, i kyrka, moské och synagoga. Ibland möts vi hos presidenten. Det känns nästan som att avlägga rapport, men ändå inte. Vi delar erfarenheter, utbyter goda berättelser, delar bekymmer, småpratar, skrattar, ser framåt. Vi har varandras förtroende. Det har börjat hända. Vi är i rörelse. Vi är inte där ännu, men vi är på väg. Vi vill göra vad som är möjligt. Vi vet att fred är vägen till fred och nu är det vi som ska gå den – tillsammans.

Det första mötet mellan republikens president och ledare för de abrahamitiska religionerna skedde den 26 september 2001. Förutom president Tarja Halonen deltog i mötet ärkebiskop Jukka Paarma, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ärkebiskop Johannes, Ortodoxa kyrkan i Finland, biskop Jósef Wróbel, Katolska kyrkan i Finland, generalsekreterare Jan Edström, Ekumeniska Rådet i Finland, ordförande Gideon Bolotowsky, Helsingfors judiska församling, imam Khodr Chehab, Det muslimska samfundet i Finland och styrelseordförande Okan Daher, Finska Islamförsamlingen. Vid följande möte den 20 november 2001 representerades den ortodoxa kyrkan av ärkebiskop Leo efter att ärkebiskop Johannes gått i pension. Denna grupp religiösa ledare bidrog till skapandet av förutsättningar för grundandet av RESA-forumet tio år senare. Syftet med det första mötet var kontaktskapande, stärkande av den inbördes respekten, arbete för fred och tolerans och hanterandet av gemensamma utmaningar.

saatiin jäntevyyttä, kun keväällä 2008 Suomeen palannut kansainvälisen Punaisen Ristin palveluksessa ollut Anja Toivola-Stambouli eläköityi Suomeen ja suostui valmistelutoimikunnan sihteeriksi. Toimikunnan työ valmistui monien vaiheiden jälkeen vuonna 2010 ja viisi perustajajäsentä SEN, SINE, Suomen Juutalaisten Seurakuntien Keskusneuvosto, Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Islamilainen Seurakunta perustivat tammikuussa 2011 USKOT-foorumin abrahamilaisena neuvostona, johon muilla uskonnoilla on mahdollisuus anomuksesta liittyä. USKOT-foorumista tuli elokuussa 2013 Religions for Peacen liitännäisjäsen, kun Anja Toivola-Stambouli sekä Ilari Rantakari allekirjoittivat tätä koskevan sopimuksen Religions for Peacen yleiskokouksessa Wienissä.

Religions for Peace toiminnan ohella YK:n Sivilisaatioiden Allianssi on ollut osa yhdistyksen kansainvälistä toimintaa. Erityisesti Euroopassa sekä Istanbulissa tapahtuneet terrori-iskut johtivat Espanjan ja Turkin aloitteeseen vuonna 2005 perustaa YK:n pääsihteerin alaisuuteen YK:n Sivilisaatioiden Allianssi (UN Alliance of Civilizations, UNAOC), jonka tavoitteena on vuoropuhelun ja yhteistyön lisääminen ja vahvistaminen sivilisaatioiden välillä ja erityisesti islamilaisen maailman sisällä ja kanssa – niin paikallisesti, alueellisesti kuin globaalisti. Allianssilla on ollut korkea edustaja vuodesta 2007 alkaen. Ensimmäinen korkea edustaja oli Portugalin entinen presidentti Jorge Sampaio, joka vieraili viisivuotiskautensa aikana myös Suomessa. Yhdistyksen puheenjohtaja Ilari Rantakari toimi vuosia Sivilisaatioiden Allianssin Suomen yhteyshenkilönä ulkoministeriössä ja yhdistyksen toiminnanjohtaja Satu Mustonen osallistui toukokuussa 2011 kutsuttuna edustajana Sivilisaatioiden Allianssin esifoorumiin Qatarissa. Yhdistys osallistui myös Allianssin Suomen yhdyshenkilön järjestämään yhteiskuntatapaamiseen ja Allianssin korkean edustajan Jorge Sampaion ja uskontotaustaisten toimijoiden tapaamiseen Sampaion Suomen vierailun yhteydessä. Yhdistys oli mukana myös UNAOCin korkean edustajan (High Representative) Nassir Abdulaziz Al-Nasserin Suomen vierailun järjestelyissä vuonna 2013. Yhdistyksessä todettiin, että dialogitoiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi oli tärkeää tehdä yhteistyötä vierailujen ja eri hankkeiden osalta.

Yhdistys toimi eräänlaisena Religions for Peacen suomalaisena "osastona" ja vastasi muun muassa Religions for Peacen edustajien kuten pääsihteeri William Vendleyn ja varapääsihteeri Stein Villumstadin Suomen vierailuista, tapaamisista sekä seminaarien ja muiden tapahtumien järjestämisestä. Yhdistys oli myös aktiivisesti rohkaisemassa Suomen uskontojohtajia osallistumaan Religions for Peacen työhön ja erityisesti Euroopan alueellisen uskontojohtajien neuvoston (European Council of Religious Leaders, ECRL) toimintaan.

Irja Askolan ja Kari Mäkisen tultua valituiksi piispoiksi saatiin Suomen evankelis-luterilainen kirkko kiinnostumaan Religions for Peacen toiminnasta. Mikko Heikka oli jo jäämässä eläkkeelle Espoon hiippakunnan piispan virasta, ja hän toivoi virassa olevan piispan osallistuvan toimintaan. Piispat sopivat, että Turun piispa Kaarlo Kalliala olisi tehtävään käytettävissä ja näin saatiin ensimmäinen suomalainen uskontojohtaja mukaan Religions for Peacen toimintaan.

Myöhemmin niin emerita piispa Irja Askola kuin emeritus piispa Kaarlo Kalliala ovat toimineet FOKUS ry:n neuvottelukunnan puheenjohtajina. Emeritus piispa Mikko Heikka on puolestaan aktiivisesti osallistunut alustajana ja esitelmöitsijänä yhdistyksen toimintaan ja ollut muissa uskontojenvälistä toimintaa koskevissa keskusteluissa ja tapahtumissa.

SEMINAARITOIMINTAA: KIRKON RIEMUVUODEN 2000 TAPAHTUMAT

Seminaarit, keskustelutilaisuudet ja luentosarjat ovat kuuluneet yhdistyksen säännöllisiin työmuotoihin. Liitteistä löydät muutamia esimerkkejä niistä. Mitkä teemat ovat jääneet elämään? Millaisista teemoista tarvitsisimme lisää keskustelua? Näitä kysymyksiä yhdistyksen hallitus pohtii edelleen. Yhdistyksen voimavaraksi voidaankin nähdä halu ja into nostaa yleiseen keskusteluun uusia teemoja.

Esimerkiksi luterilaisen kirkon riemuvuonna 2000 Kristillinen kulttuuriliitto järjesti yhteistyössä Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän kaupungin ja seurakuntien kanssa seminaarin Toivo ja luottamus epävarmuuksien maailmassa. Seminaari oli jatkoa edellisenä vuonna toteutetulle Studia Futura -luentosarjalle. Vuoden 2000 seminaariin oli saatu useita korkeatasoisia luennoitsijoita, muun muassa italialainen filosofi Gianni Vattimo, englantilainen piispa Stephen Sykes, kirjailija Torsti Lehtinen sekä professorit Eerik Lagerspetz, Tuomo Mannermaa ja Juha Sihvola. Kirkon Riemuvuosi 2000 -tapahtumien joukossa yhdistys toteutti neljä iltapäiväseminaaria. Ihminen lähimmäisenä – lähimmäinen ihmisenä -seminaarissa alustajina olivat muun muassa lääkintöneuvos Håkan Hellberg ja dosentti Martti Lindqvist. Työ ja pääoma -seminaarissa kuultiin muun muassa Kymmene Oy:n tutkimusjohtaja Kari Ebe-

Löydät seminaari- ja koulutustallenteita Youtube-kanavaltamme Dialogikasvatus!

lingiä, kirjailija Kalle Isokalliota ja Matkailun edistämiskeskuksen johtaja Jaakko Lehtosta. Luojan luova työtoveri -seminaarissa puhuivat esimerkiksi taiteilija Riikka Juvonen, professori Pentti Malaska, näyttelijä Marita Nordberg ja säveltäjä Heikki Sarmanto. Kasvua ikä kaikki -seminaarin alustajina olivat muun muassa Opetushallituksen pääjohtaja Jukka Sarjala ja taiteilija Toto Kaila.

Toivo ja luottamus epävarmuuksien maailmassa -seminaarin pohjalta kirjoitettiin samanniminen artikkelikirja. Kirjan ovat toimittaneet Jussi Kotkavirta ja Arvi Tuomi ja se on vapaasti saatavilla verkossa.

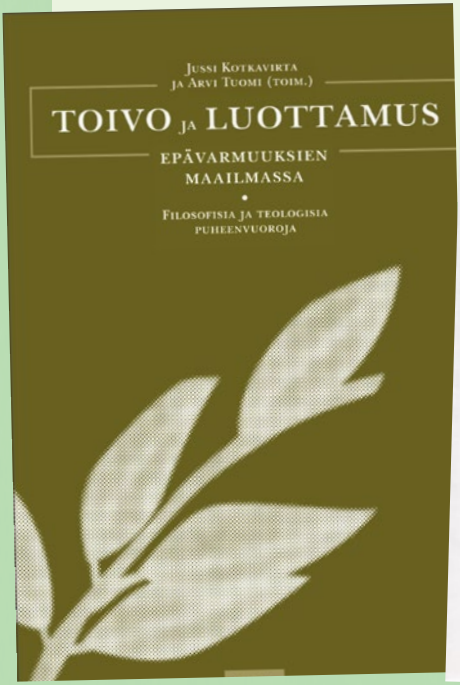

KULTTUURIFOORUMIT: VERKOTTUNUTTA, MONIPUOLISTA JA RAJOJA YLITTÄVÄÄ TOIMINTAA

2

Vuonna 1981 alkanut kulttuurifoorumitoiminta muodostui usean vuosikymmenen ajan työmuodoksi, jonka avulla ja kautta voitiin nostaa esille merkittäviä yhteiskunnallisia teemoja. Tavoitteena oli vaikuttaminen yhteiskunnallis-kulttuuriseen keskusteluun. Foorumien periaatteena oli, että ne olivat sisällöllisesti riippumattomia kirkollisista ja uskonnollisista valtarakenteista ja sidonnaisuuksista. Yhdistyksen tausta huomioon ottaen foorumeissa nostettiin kuitenkin esille kysymyksiä ja teemoja, joita pidettiin kirkon piirissä merkittävinä. Kulttuurifoorumeita järjestettiin keskimäärin joka toinen vuosi aina vuoteen 2016 saakka. Foorumeihin osallistui vaihdellen 4000–10 000 henkeä ja erillisiin teemakeskusteluihin keskimäärin 300–1000 henkeä.

Kulttuuri FOORUMI

YHTEISKUNNALLIS-KULTTUURISEEN KESKUSTELUUN VAIKUTTAMISTA

Kristillisen kulttuuriliiton toiminnanjohtajana vuosina 1982–2008 toiminut Seppo Koistinen kuvaa kulttuurifoorumitoiminnan taustaa ja virikkeitä seuraavasti:

> *Vuonna 1948 järjestettiin Helsingissä ensimmäiset kristilliset kulttuuripäivät, joita voitaneen pitää kulttuurifoorumi-idean herätteenä. Päivien ohjelmat käsittivät luentoja, taideohjelmia ja jumalanpalveluksia. Jo samana vuonna järjestettiin viidet kristilliset kulttuuripäivät eri puolilla maata. Liiton toiminnan peruslinja rakentui näinä vuosina pitkäksi aikaa eteenpäin. Kristillisten kulttuuripäivien ideaan kuului ajatus kulttuurikeskustelun avartamisesta kirkosta vieraantuneisiin jäseniin ja kulttuurielämän suuntaan. Vuoropuhelun ajatus ja sen ulottaminen tieteen, taiteen ja yhteiskunnan eri osa-alueille sai 1970-luvun loppupuo-*

lella uutta puhtia. Liiton piirissä käynnistyi keskustelu avoimen, riippumattoman, kriittisen ja aikaansa seuraavan kohtaamispaikan luomisesta. Vahva kansainvälisyys ja laaja järjestäjä- ja osallistujapohja olivat alusta lähtien tavoitteena. Tapahtuman ohjelmallinen sisältö rakentui alun alkaen seuraavasti: luennot, keskustelut ja työskentelykanavat, taideohjelmat ja jumalanpalvelukset.

NÄKIJÄT JA NÄKÖALAT
Tulevaisuusfoorumi
Tampere 24.-26.4.

TULEVAISUUSFOORUMIN JUMALANPALVELUS
Kalevan kirkossa 26.4. 1981 klo 10
Saarna: vt. prof. Martti Lindqvist
Liturgia: pastori Kai Vahtola
Kalevan nuorten kuoro
joht. pastori Pertti Salminen
urkuri: DU Pentti Salmela

Ensimmäinen kulttuurifoorumi järjestettiin vuonna 1981 Tampereella. Ohjelma piti sisällään mm. jumalanpalveluksen, jonka lauluvihko on kuvassa.

Foorumien järjestelypohja oli säännöllisesti hyvin laaja. Järjestely- ja talousvastuun kantoi yhdistys yhteistyössä paikallisten seurakuntien ja Kirkkopalvelujen kanssa. Yhteistyö tapahtui säännöllisesti eri kaupunkien, yliopistojen, järjestöjen sekä taidemuseoiden ja kirjastojen kanssa. Kulttuurifoorumien luonne vahvasti kansainvälisinä tapahtumina korostui foorumien viimeisinä vuosina.

Foorumit olivat kohtaamispaikkoja eri taustoista ja katsomuksista tuleville ihmisille. Tärkeänä pidettiin, että foorumien teemojen välityksellä osallistujat ja viestinnän avulla laajempikin yleisö sai tietoa esimerkiksi globalisaatioon, ihmisoikeuksiin ja kehitysyhteistyöhön liittyvistä kysymyksistä.

KULTTUURIFOORUMITOIMINTA 1981–2000

Yhdistyksen järjestämät kulttuurifoorumit vastasivat omalta osaltaan erilaisten katsomusten edustajien keskustelun ja kohtaamisen tarpeeseen. Foorumit olivat avoimia tapahtumia, ja eri puolilla maata järjestettyinä ne herättivät runsaasti julkista huomiota. Vuonna 1981 järjestetyn ensimmäisen kulttuurifoorumin teemaksi valittiin Tulevaisuus. Haussa olivat, kuten järjestäjät toivoivat, näkijät ja näköalat. Samalla yhdistys etsi myös uudella tavalla itseymmärrystään ja tulevaisuu-

Seppo Koistinen, KKL:n toiminnanjohtaja vuoteen 2008 saakka. Kuva: Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n arkisto. Kuvaaja: Seppo J. J. Sirkka

den linjoja. Seuraavien foorumeiden teemoina olivat: Vapautus, Unelmat, Kaamos, Totuus, Arvot, Valta ja Toivo. Teemoista ja tapahtumien sisällöistä käytiin toisinaan kipakkaakin keskustelua myös julkisuudessa. Eri puolilla maata järjestetyistä foorumeista raportoitiin laajasti alueellisessa lehdistössä, radion ajankohtaisohjelmissa sekä kirkollisessa lehdistössä ja seurakuntien omissa lehdissä.

Kulttuurifoorumit olivat suuria voimanponnistuksia pienelle järjestölle. Ne olivat myös taloudellisesti merkittäviä asioita järjestön toiminnassa. Vuodesta 1998 lähtien kulttuurifoorumien ohjelma muuttui entistä kansainvälisemmäksi: mukana oli aina merkittäviä ulkomaisia esiintyjiä. Seppo Koistinen kertoo:

Vuoden 1998 foorumissa, joka oli järjestyksessään yhdeksäs ja joka pidettiin Kuopiossa, pohdittiin vuosisadan vaihteen kansainvälistä kulttuurikehitystä. Teemana oli Rappeutunut Eurooppa. 2000-luvun keskusteluteemat olivat yhä konkreettisempia, kuten ihmisen hinta, monikulttuurisuuden kohtaaminen ja identiteettikysymykset maassamme.

Lisätietoa vuosien 1981–2000 kulttuurifoorumeista ks. “Taistelu kulttuurista - Puoli vuosisataa kristillistä kulttuuritoimintaa” (2002).

10. kulttuurifoorumi järjestettiin Vaasassa 20.-22.10.2000. Teemana oli Tulevaisuuden arvot ja ihmisen hinta / Framtidens värderingar och människans pris. Puhumassa oli mm. Jörn Donner. Kuvaaja: Mikko Lehtimäki

Kuvassa vasemmalta lukien vankilapastori Juha Haapaniemi, Vaasan seurakuntayhtymän talousjohtaja Silvo Similä, Vaasan suomalaisen seurakunnan kappalainen pastori Jouko Saraste, Vaasan lyseon lukion yliopettaja Olavi Niemi, lehtori Maila Valkeakari, Vaasan ruotsalaisen seurakunnan kanttori Mikael Heikius ja Vaasan ruotsalaisen seurakunnan kirkkoherra Henry Byskata.

VAASA 2000: TULEVAISUUDEN ARVOT JA IHMISEN HINTA

Kymmenes kulttuurifoorumi järjestettiin Vaasassa lokakuussa 2000. Teemana oli Tulevaisuuden arvot ja ihmisen hinta / Framtidens värderingar och människans pris.

Ohjelma koostui viidestä Vaasan yliopistolla pidetystä istunnosta, joiden teemat muotoiltiin kysymysten muotoon:

Talous ja yhteiskunta – markkinoiden kipukysymykset?

Uskonto ja raha – autuas vaihtokauppa?

Tiede – tieteen hinta?

Maailmankuva – tuomittu materialismiin?

Konst och kultur – vem säljer, vem köper?

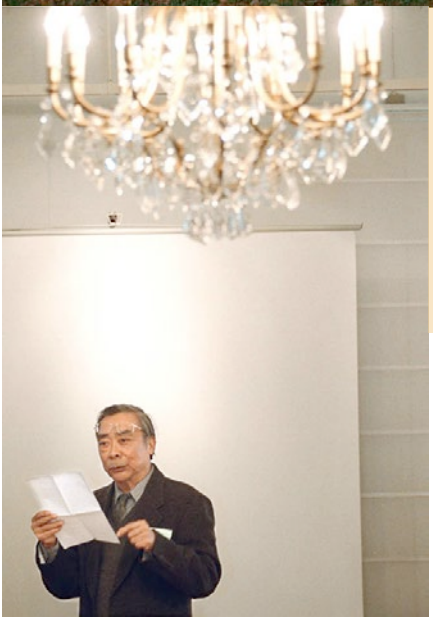

Runo ja kuva kiinalaisessa ajattelussa ja perinteessä -seminaari järjestettiin 19.10.2000 Tikanojan taidekodissa. Seminaarissa pohdittiin hengen ja materian yhteyttä kiinalaisessa taiteessa. Seminaarin aihe "Runo ja kuva kiinalaisessa ajattelussa ja perinteessä" täydensi hyvin Kulttuurifoorumin teemoja ja toi mukanaan China Oil Painting Societyn parhaimmat asiantuntijat alustamaan kiinalaisen taiteen erityispiirteistä. Kuvaaja: Mikko Lehtimäki

Alustajina olivat muun muassa kaksi ranskalaista katolista teologia, kirjailija Jörn Donner ja emeritusarkkipiispa John Vikström. Taidetapahtumat pidettiin Vaasan kaupungintalolla. Kiinalaisen kuvataiteen näyttely Kiinalaisia maisemia oli esillä Tikanojan taidekodissa. Kulttuurifoorumi loi uuden yhteyden myös Kirkon Ulkomaanapuun, kun kirkon kansainvälinen vastuuviikko "Kuluta harkiten" aloitettiin foorumin avulla.

Seuraavien kulttuurifoorumeiden järjestämistä silmällä pitäen Vaasan tapahtumasta kerättiin aktiivisesti palautetta. Kyselystä kävi ilmi, että noin 80 prosenttia vastanneista osallistui kulttuurifoorumiin ensimmäistä kertaa. Järjestämällä foorumeilta eri puolilla maata onnistuttiin tavoittamaan uusia kohderyhmiä.

JÄRVENPÄÄ 2004: MAAHANMUUTTAJAT – SIUNAUS SUOMALAISUUDELLE?

Vuonna 2002 foorumi jätettiin pitämättä, koska neuvottelut eivät johtaneet myönteiseen lopputulokseen tapahtumapaikaksi suunnitellun kaupungin kanssa. Kaksi vuotta myöhemmin vuonna 2004 kulttuurifoorumi toteutettiin Järvenpää-talolla teemalla Maahanmuuttajat – Siunaus suomalaisuudelle? Kolmipäiväinen monikulttuurisuusfoorumi järjestettiin yhteistyössä Seurakuntaopiston, Järvenpään kaupungin, Setlementti Louhelan ja Suomen Lähetysseuran kanssa. Tapahtumassa käsiteltiin laaja-alaisesti postmodernin Suomen nykytilaa ja nopeaa muuttumista monikulttuuriseksi. Foorumin ja vuonna 2003 järjestetyn kulttuurikonferenssin valmisteluja varten yhdistyksen toiminnanjohtaja Seppo Koistinen neuvotteli Indonesiassa, Malesiassa ja Kiinassa uskontojen ja kulttuurien dialogikysymyksistä. Näitä yhteyksiä hyödynnettiin myöhemminkin yhdistyksen toiminnassa.

Järvenpään kulttuurifoorumin ohjelma oli näkökulmiltaan monipuolinen. Viidestä istunnosta ensimmäisessä käsiteltiin postmodernin kristillisen yhteisön luonnetta, alustajina yhdistyksen puheenjohtaja, professori Tarmo Kunnas ja kirjailija Hannu Raittila. Aihetta oli kommentoimassa muun muassa Suomen tataarien edustaja Feride Nisametdin. Toisessa istunnossa tarkasteltiin teknologiaa kulttuurien vallan välineenä tai siunauksena. Alustajana toimi Helsingin kauppakorkeakoulun professori Al-Obaidi Zuhair ja kommentoijina Petteri

Järvinen ja kansanedustaja Anni Sinnemäki. Kolmannessa istunnossa katsottiin Suomea maahanmuuttajan silmin. Puheenvuoron pitivät kirjailija Raisa Lardot, dosentti Paulos Huang, opettaja Grzegorz Koseidadzki ja yrittäjä Tran Minh Chi Nguyen. Neljäs istunto oli otsikoitu Onnellinen integraatio, ja aiheesta alustivat Työministeriön erikoissuunnittelija Marja Pentikäinen, johtaja Kirill Gluschkoff Suomen venäjänkielisen väestön yhdistyksestä, puheenjohtaja Okan Daher Suomen Islam -seurakunnasta ja kirjailija Daniel Katz. Viidennessä istunnossa vieraspelkoa ja kulttuuririkkautta käsittelivät Siirtolaisuusinstituutin tutkija Maria Pikkarainen, kirjallisuudentutkija Olli Löytty sekä koulutussihteeri Janette Grönfors Opetushallituksesta ja kotouttamisohjaaja Angela Pohja Global Village -yhdistyksestä.

Alustusten ohella ohjelmaan sisältyi elokuvatapahtuma, Järvenpäässä sijaitsevaan Ainolaan liittyvä näyttely, tanssiesityksiä, konsertteja ja erillinen Sibelius-seminaari, jossa käsiteltiin suomalaisen kansallisen kulttuurin ei-kansallisia juuria. Aiheesta alustivat professorit Matti Klinge, Tarmo Kunnas ja Eero Tarasti. Kulttuurifoorumia pohjustamaan järjestettiin syys-lokakuun vaihteessa Järvenpään Työväenopiston ja Järvenpään seurakunnan yhteiskunnallisen työn luentosarja Maahanmuuton nykytodellisuus. Luennoitsijoina toimivat professori Heikki Palva, teatteriohjaaja Ritva Siikala ja Työministeriön neuvotteleva virkamies Risto Laakkonen.

Huolimatta monipuolisesta ja korkeatasoisesta ohjelmasta Järvenpäässä järjestetyn kulttuurifoorumin tilaisuudet kokosivat kaikkiaan

Osana Järvenpään kulttuurifoorumia järjestettiin Järvenpään kirkossa myös yömessu.

vain runsaat 300 osallistujaa. Aikaisempiin kulttuurifoorumeihin verrattuna vuoden 2004 tapahtuma jäi osallistujamäärältään pieneksi, eivätkä kaikki yhteistyökumppanit kyenneet olemaan mukana järjestelyissä ja tapahtuman toteuttamisessa.

ESPOO 2006: USKONNOT JA KULTTUURIT – VASTAKKAINASETTELUSTA AITOON DIALOGIIN

Merkittäväksi käännekohdaksi kulttuurifoorumeissa ja koko yhdistyksen toiminnassa muodostui 2006 Espoon Dipolissa pidetty kulttuurifoorumi. Se jatkoi edellisen foorumin teemoja laajentamalla niitä uskontojen ja kulttuurin kohtaamisen kysymyksiin. Uskonnot ja kulttuurit – vastakkainasettelusta aitoon dialogiin -tapahtuman valmistelut alkoivat jo vuonna 2004. Korkeatasoisen foorumin avasi Tasavallan Presidentti Tarja Halonen. Tapahtuman kantavana ajatuksena oli slogan "Islam ja kristinusko kohtaavat Espoon avoimessa Kulttuurifoorumissa". Rakentavia keskusteluja käytiin islamilaisyhteisöjen kanssa parin vuoden ajan ennen kulttuurifoorumia. Tapahtumasta muodostui sekä ekumeeninen että uskontojenvälinen kohtaaminen.

2006 TAPAHTUI TOIMINNALLINEN JA SISÄLLÖLLINEN KÄÄNNE: KULTTUURIFOORUMEIDEN KÄSITTELEMÄT TEEMAT LAAJENIVAT USKONTOJEN KOHTAAMISEN KYSYMYKSIIN

Foorumin valmistelujen ja samalla ohjelman laaja-alaisuutta kuvaa valmistelevan neuvottelukunnan kokoonpano: Mikko Heikka, (Espoon hiippakunta, puheenjohtaja),

Osana kulttuurifoorumia järjestettiin mm. Pyhän silmässä -seminaari sekä elokuvaviikko.

Thaimaalainen soitin- ja tanssiryhmä vieraili Suomessa osana Kulttuurifoorumia. Kuva esitteestä.

Hakim Abdil (Islamilainen yhdyskunta), Madjid Bahmanpour (Resalat islamilainen yhdyskunta), Okan Daher (Suomen islamilainen yhdyskunta, tataariyhteisö), Terttu Etelämäki ja Pekka Hietanen (Helsingin seurakuntayhtymä), Pekka Iivonen (Opetushallitus), Satu Kantola (Kirkkopalvelut), Dan Kantor (Helsingin juutalainen seurakunta), Seppo Koistinen (Kirkkopalvelut ja Kristillinen kulttuuriliitto KKL), Hannele Koivunen (opetusministeriö), Juha Lassila ja Antti Rusama (Espoon seurakunnat), Johanna Maula (Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa), Birgitta Rantakari (Kirkkopalvelut), Seppo Rissanen (Suomen Lähetysseura), Mark Saba (Helsingin ja Espoon hiippakunnat), Minna Saarelma (Kristillinen kulttuuriliitto KKL), Lauri Uljas (Seurakuntaopisto), Kai Vahtola (Kirkkohallitus), Paavo Virtanen (Vantaan seurakuntayhtymä) ja Kirsti Westphalen (ulkoasiainministeriö). Yhteistyökumppaneina olivat myös Helsingin yliopiston teologinen tiedekunta, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Kirkon Ulkomaanapu, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA, Ranskan kulttuurikeskus, sisäasiainministeriö, työministeriö ja Vantaan seurakuntayhtymä. Konsultoivina yhteistyökumppaneina mukana olivat lisäksi eräät Suomen kulttuuri-instituutit, lähinnä Suomen Viron-instituutti sekä Suomen Aasian suurlähetystöt (Thaimaa, Indonesia, Malesia ja Singapore).

Noin 290 000 euron budjetilla toteutettu kulttuurifoorumi oli osa Suomen EU-puheenjohtajakauden ohjelmaa ja pääministeri Matti Vanhanen esittikin kulttuurifoorumille tervehdyksensä foorumin painetun kutsun yhteydessä. Kulttuurifoorumin avajaisiin osallistui kaikkiaan 400 henkeä. Mukana oli runsaasti Helsingissä olevien ulkomaisten edustustojen edustajia. Päivittäin tapahtumassa oli keskimäärin 300–400 osallistujaa. Heistä merkittävä osa oli muslimiyhteisöjen edustajia. Erillisiin kulttuuriohjelmiin foorumin aikana osallistui lähes 600 henkeä. Kulttuurifoorumin annista uutisoitiin televisiossa, radiossa ja useissa valtakunnallisissa ja alueellisissa lehdissä. Ulkomaiset TV-ryhmät ja akkreditoidut lehdistön edustajat välittivät tietoa foorumista muun muassa Egyptiin, Marokkoon ja Japaniin.

Foorumin ohjelman osiot jakaantuivat kuuteen istuntoon, joissa uskontojen ja kulttuurien välisiä suhteita valotettiin eri näkökulmista:

"Moderni markkinatalous ja uskonnot" otsikolla käsiteltiin globaalitalouden oikeudenmukaisuutta sekä markkinatalouden ja uskontojen suhdetta. Mikko Heikan johtamassa keskustelussa alustajina toimivat Tariq Ramadan (Sveitsi), John Vikström, Sari Baldauf ja Tony Addy.

Toisessa istunnossa käsiteltiin teemoja taistelu kulttuuri-identiteetistä, äärimielipiteet ja fundamentalismi sekä kysymystä oikeassa olemisesta. Georg Dolivon johtamaa keskustua kävivät Risto Ahonen, Heikki Palva, Azyumardi Azra (Indonesia) ja Tarmo Kunnas.

Kolmannessa istunnossa teemalla "Uskonto ja valta" pohdittiin kysymystä siitä, voivatko uskonnot ja kulttuurit ylipäätään elää rauhanomaisesti rinnakkain. Keskustelua käytiin myös siitä, millainen ideologinen ja uskonnollinen vallankäyttäjä media on. Irmeli Halisen johtamassa istunnossa alustajina toimivat Jyri Komulainen, Pekka Iivonen, Tapani Ruokanen ja Dilwar Hussain (Iso-Britannia).

Neljäs keskustelu teemalla "Uskonnot, sota ja rauha" keskittyi kysymyksiin siitä, mikä on uskontojen rooli sovinnon rakentajina tai sodan lietsojina ja mikä merkitys uskonnoilla on sodan keskellä ja inhimillisessä hädässä. Aila Lauhan vetämässä istunnossa puheenvuoron pitivät Rajaa Naji Mekkaoui (Marokko), William Vendley (USA), Antti Pentikäinen, Amien Rais (Indonesia) ja Bukelwa Hans (Etelä-Afrikka).

Viidennen istunnon teemana oli "Uskonto, mysteeri ja ihmisen arki". Alustuksissa pohdittiin pyhän kaipuuta ja mysteeriä ja kysyttiin, voiko mysteeri synnyttää yhteisöllisyyttä yli uskontorajojen ja poistaako maallistuminen mysteerin ihmisen arjesta. Liisa Liimataisen vetämässä keskustelussa alustuksen pitivät John Onaiyekan (Nigeria), arkkipiispa Leo, Elina Vuola, Rajaa Naji Mekkaoui (Marokko) ja Mohammad Saeed Bahmanpour (Iso-Britannia).

Kuudennen istunnon teemana oli yhteistyö, vuoropuhelu ja erilaisuuden kunnioitus, jossa kysyttiin, onko jokaiselle jokin pyhää. Keskustelun toivottiin jättävän ajatuksen ja toivon siemeniä uskontojen väliseen vuorovaikutukseen. Istunnon puheenjohtajana toimi Kalevi Kivistö ja alustajina Seppo Rissanen, Mohammad al-Habash (Syyria), Ulla Tervo, Risto Volanen, Heidi Hirvonen ja Wesley Ariaraj (Sri Lanka).

Kulttuurifoorumista julkaistiin laajasti eri lehdissä. Mm. Suomen Kuvalehti uutisoi Tariq Ramadanin luennosta.

Kulttuurifoorumin ohjelmaan sisältyivät oheisohjelmina ulkoasiainministeriön järjestämä naisfoorumi sekä Helsinki-prosessiin liittyvä seminaari. Kulttuurifoorumin ohjelmaan kuului myös monikulttuurinen ilta, elokuvat paikallisessa elokuvateatterissa ja professori Hans Küngin kokoama julistenäyttely Pyhän lähteillä. Näyttely oli esillä paitsi Espoon kulttuurikeskuksessa myös uskonnonopettajien talvipäivillä ja vuonna 2007 Vantaalla ja Helsingissä Sanomatalon näyttelytilassa. Näyttely kiersi laajalti eri puolilla Suomea vuosien mittaan.

Kulttuurifoorumin päätöstilaisuudessa piispa Mikko Heikka luki vetoomuksen, jossa toivottiin vuoropuhelun tiivistyvän eri uskontojen ja kulttuurien välillä. Tämä edesauttaisi tiedon ja yhteisymmärryksen lisääntymistä eri kulttuureista ja uskonnoista ja se tukisi maahamme tulevien maahanmuuttajien parempaa kotoutumista. Vetoomuksessa korostettiin hyvää yhteistyötä juuri perustetun Suomen islamilaisen neuvoston kanssa.

HÄMEENLINNA 2008: PEILIKUVAA ETSIMÄSSÄ – KESKUSTELUJA IDENTITEETISTÄ

Lokakuussa 2008 järjestettiin Hämeenlinnassa 13. kulttuurifoorumi, joka kokosi viikonlopun aikana yhteensä noin 1500 osallistujaa. Sen järjestivät yhdistyksen kanssa yhteistyössä Hämeenlinna-Vanajan seurakunta, Hämeenlinnan kaupunki, Hämeen liitto/Hämeen kesäyliopisto ja Kirkkopalvelut. Lisäksi tapahtumaa oli tekemässä laaja joukko paikallisia ja valtakunnallisia yhteistyökumppaneita. Tapahtuman teemana oli "Peilikuvaa etsimässä, keskusteluja identiteetistä". Foorumin istunnoissa ja kulttuuriohjelmassa tarkasteltiin identiteetin rakentumista neljän näkökulman kautta:

- *Äiti maa – yksilön suhde luomakuntaan*
- *Uusi Suomi ja Vanha Suomi – yksilön suhde lähimmäiseen*
- *Työstä ja taistelusta – yksilön suhde yhteiskuntaan*
- *Rakkaus ja viha – yksilön suhde metafyysiseen voimaan*

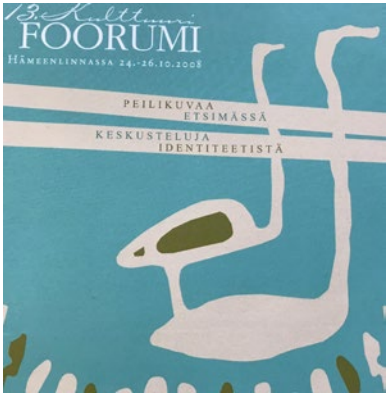

Foorumin ohjelmaan kuului laajapohjainen kulttuuriseminaari, jossa tarkasteltiin kristillisen kulttuuritoiminnan tilaa ja sen yhteistyömahdollisuuksia sekä tulevaisuuden näkymiä. Tavoitteeksi asetettiin vahva kulttuuritoimijoiden verkosto. Seminaariin kutsuttiin 50 järjestön ja julkishallinnon edustajia. Seminaarin järjestivät yhdistyksen kanssa Kirkkohallitus ja Kirkkopalvelut. Kulttuuriseminaarissa esille nostetut pohdinnat ja toiveet koottiin seuraavasti:

Kulttuurilla Kristillinen kulttuuriliitto käsittää laajasti kaikki ihmisen elämänpiiriin kuuluvat asiat: tiede, taide, uskonto ja yhteiskunta. Kristillinen kulttuuri kokonaisuudessaan tarkoittaa näiden lisäksi myös vastuuta lähimmäisestä ja luomakunnasta.

1) KRISTILLISEN KULTTUURIN TILA

- *moniarvoisuuden lisääntyminen ja kanssakäymisen helppous*
- *kirkon viimeisimmät keskustelunavaukset, kuten ilmasto-ohjeet*
- *viimeisimmät keskustelun lopetukset*
- *mediakriittisyyden tarve*
- *nuorten pahoinvointi*
- *rakenne- ja muiden muutosten (esim. työ) jäljiltä juurettomat ihmiset, joita kirkko ei tavoita*
- *eriarvoistumiskehitys yhteiskunnassa*
- *uskon käytäntöjen etääntyminen arkipäivästä*
- *seurakuntien yhteisöllisen kokoavan voiman katoaminen erityisesti nuorten aikuisten keskuudesta*
- *aatteelliset yhteisöt kiinnostavat nuoria, mutta ei kirkko*
- *kasvatusvastuun sysääminen yhteiskunnalle*
- *lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen muotoutuminen*
- *maan sisäinen muuttoliike on erittäin suurta*
- *kirkon julkisuuskuvan kapeneminen tiettyihin poleemisiin teemoihin ja kristillisyyden käsitteen vääristyminen*

2) KRISTILLINEN KULTTUURITOIMINTA

- *kristilliselle kulttuurityölle ominaista avoin vuoropuhelu ja keskinäinen kunnioitus*
- *kohtaaminen, omien ja toisten käsitysten avaaminen on tärkeä osa kulttuurityötä: kulttuurin keinoin voidaan käsitellä teemoja, joista ei olla valmiita keskustelemaan*
- *tarjotaan muutakin kuin jo asemansa vakiinnuttanutta korkeakulttuuria*
- *kentällä keskenään hyvin erilaisia toimijoita*
- *kulttuuritoiminnan rahoituksen haasteellisuus*
- *kulttuuritoiminnaksi käsitetään usein vain taide*
- *kulttuuri uskon ilmaisun välineenä vielä suhteellisen sivussa kulttuuri- ja kirkollisessa elämässä*
- *kristillisen kulttuurin tulisi sallia avoimesti etsintä ja pohdinta*

3) VISIO KRISTILLISESTÄ KULTTUURITOIMINNASTA

- *kristillisen kulttuurityön haasteena on tulevaisuudessa todellisen vaihtoehdon tarjoaminen aggressiiviselle medialle olemalla ajankohtainen, kantaaottava, laadukas ja aito*
- *kristillinen kulttuurityö tarjoaa keinoja myös uskontojen lukutaidon ja sivistyksen lisäämiseen Suomessa*
- *kiinnitettävä huomiota uskontodialogiin ja arvokeskusteluun eri toimijoiden kanssa*
- *tarjotaan muutakin kuin jo asemansa vakiinnuttanutta korkeakulttuuria ja vahvistetaan nuorten omaehtoista kulttuuritoimintaa*
- *ekumeenisen taidekappelin idean vienti muualle Suomeen ja ulkomaille*
- *Pohjoismainen yhteistyö Ruotsin (kulttuurisihteeri, kirjamessut jne.), Norjan (Kulturkirche) ja Islannin (Festival of sacred Art) kanssa*
- *rohkaistaan seurakuntia (ekumeenisesti) mukaan kulttuurityöhön*
- *luodaan monitahoinen eri alojen asiantuntijoiden verkosto, joka tiedottaa löyhässä yhteistyössä, toimii kristillisen kulttuurin kentällä ja pyrkii vaikuttamaan kulttuurin rahoitukseen yleensä*
- *toimijoiden välinen laaja yhteistyö laadukkaiden tapahtumien takaamiseksi*

Kulttuurifoorumin keskustelujen pohjalta yhdistys julkaisi laajalla yhteistyöpohjalla työstetyn vetoomuksen. Vetoomusta olivat työstämässä istuntojen puheenjohtajat europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen, filosofi Johannes Ojansuu, ohjelma-alueen johtaja Olli-Pekka Heinonen ja teatterijohtaja Heikki Paavilainen sekä foorumin eri työryhmien edustajat Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kirkkoherra Kari Koivu, liiton puheenjohtaja Risto Pontela, liiton vt. toiminnanjohtaja Satu Mustonen sekä foorumisihteeri Antti Toivanen. Edellisten lisäksi ryhmään pyydettiin alustajista mukaan piispa Kari Mäkinen.

Kulttuurifoorumi oli yksi Euroopan Unionin kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuoden tapahtumista. Foorumin tulokset esiteltiin

vuoden lopulla kokoavassa tapahtumassa. Jatkumona aikaisemmille toimille ja foorumin teemoille yhdistys osallistui Suomen Ekumeenisen Neuvoston ja Helsingin Diakonissalaitoksen johtamaan uskontodialogiryhmään. Sen toimintaan kuului muun muassa seminaari "Intercultural Dialogue – The Religious Dimension".

TURKU 2010: USKONTO – KULTTUURIN KANTAJA

2010-luvulla kulttuurifoorumitoiminta jatkui vielä neljän foorumin muodossa. Vuonna 2010 kulttuurifoorumi pidettiin Turussa teemalla "Uskonto – kulttuurin kantaja". Uudenlainen avaus oli se, että foorumi järjestettiin yhteistyössä Turun kansainvälisten kirjamessujen kanssa, ja sen ohjelma oli avoin myös messukävijöille. Sanna Ikola teki tapahtuman tiedotuksesta opinnäytetyön Turun ammattikorkeakoululle. Ikola kuvasi tiedotuksen onnistumista esimerkiksi näin: "Tiedotteet menivät suhteellisen hyvin läpi mediaan. Joitakin tiedotteita julkaistiin lehdissä lähes sellaisenaan. Tietyt teemat kiinnostivat mediaa muita enemmän. Tällaisia olivat Paperittomat-näyttely sekä piispa Irja Askolan puheenvuoro".

Suomalais-inkeriläinen runolaulumessu Turun Mikaelin kirkossa. Kuvaaja: Timo Jakonen/ Filma 2010

Kulttuurifoorumin Makujen maailma – Multicultural evening with music and spices -tilaisuus. Tanssiesityksiä eri kulttuureista Arkenin (Åbo akademin) aulassa, kuvassa näemme kynsitanssia Thaimaasta. Kuvaaja: Timo Jakonen/ Filma 2010

Kulttuurifoorumin Makujen maailma – Multicultural evening with music and spices -tilaisuus. Tilaisuuden lopussa yleisö yhtyi spontaanisti tanssiin. Kuvaaja: Timo Jakonen/ Filma 2010

Sunnuntain istunnossa Turun Messukeskuksessa kuultiin paneelikeskustelu "Kulttuurin kantajat – Kirkko monikulttuurisessa Suomessa". Puhumassa Johanna Korhonen (puheenjohtaja), piispa Irja Askola, toiminnanjohtaja Hülya Kytö ja kirjailija Zinaida Linden. Lopuksi tanssiesitys: Tiina Lindfors, Kolmen tulen välissä. Turku-lava. Kuvaaja: Timo Jakonen/ Filma 2010

Lauantain istunnossa kuultiin paneelikeskustelu teemalla "Rajankäyntiä ja vuoropuhelua Euroopassa - kulttuurien ja uskontojen rinnakkaiselo". Yhdistyksen Ilkka kantola paneelissa. Vieressä Tuomas Martikainen ja Astrid Thors. Kuvaaja: Timo Jakonen/ Filma 2010

Lauantain istunnossa. kuultiin myös keskustelu teemalla "Rajankäyntiä ja vuoropuhelua Euroopassa - kulttuurien ja uskontojen rinnakkaiselo. Suomi kotina kaikille?". Kuvaaja: Timo Jakonen/ Filma 2010

HELSINKI 2012: MARIAN MONET KASVOT

14. kulttuurifoorumi toteutui Helsingissä maaliskuussa 2012 ekumeenisella ja myös uskontorajat ylittävällä teemalla "Marian monet kasvot". Foorumin tukijoina ja yhteistyökumppaneina olivat Helsingin seurakunnat, Kirkko Soikoon -festivaali, Lähi-idän instituutti, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomen Ekumeeninen Neuvosto, Suomen Lähi-idän instituutin ystävät sekä Tieteen ja taiteen kristillinen tukisäätiö.

Foorumin yleisteemaa käsiteltiin monissa eri tilaisuuksissa. Tuomiokirkossa pidettiin Marian ilmestyspäivän messu ja sen jälkeen kirkkokahvit ja virsilaulutilaisuus kryptassa. Tuomiokirkon kryptassa oli

Vuoden 2012 kulttuurifoorumin osana järjestettiin Helsingin tuomiokirkon Kryptassa Riikka Juvosen näyttely Marian monet kasvot. "Meissä jokaisessa kristillisen kulttuurin piirissä kasvaneessa naisessa asuu pieni Maria. Tuskin kukaan yksittäinen henkilö on vaikuttanut käsitykseen naisesta ja naisen käsitykseen itsestään yhtä paljon. Vaikka Maria on historiallinen henkilö, niin lähes kaikki mitä hänestä näemme ja kuulemme on tulkintaa, joka kertoo enemmän meistä kuin hänestä. Tähän jatkumoon asettuu myös näyttelyni," kertoo taiteilija Riikka Juvonen.

Kulttuurifoorumin keskustelutilaisuus "Maria - neito vain nainen" tuomiokirkon Kryptassa veti kuutisenkymmentä kuuntelijaa. Mukana keskustelussa olivat museoamanuenssi FT Marja-Liisa Linder (kat), pastori Samuli Korkalainen (lut), opettaja Tarja Lehmuskoski (ort) ja Pia Jardi (Suomen musliminaiset ry). Tilaisuudessa keskusteltiin myös tasa-arvosta Jumalan edessä ja seurakunnassa. Keskustelua veti taiteilija Riikka Juvonen.

myös esillä Riikka Juvosen taidenäyttely ja näyttelyn oheisohjelmana toteutettiin Maria-tulkintoja eri perinteissä ja uskonnoissa avaavia tilaisuuksia. Keskustelutilaisuuksia järjestettiin teemoista "Maria – neito vai nainen?", "Marian kiitosvirsi ja oikeudenmukaisempi maailma" ja "Maria miesten ja naisten esikuvana". Tapahtumasarjaan kuului myös luentoilta aiheesta "Maria suomalaisessa kansanperinteessä", konsertti otsikolla "Ruusujen ruusu" sekä Tieteiden talolla järjestetty seminaari "Ishtarista Neitsyt Mariaan: naiset ja pyhyys Lähi-idässä".

Ruusujen ruusu -brunssikonsertti keräsi tuomiokirkon Kryptaan 120 kuuntelijaa. Milargo-yhtye esitti keskiaikaisia Maria-lauluja Riikka Juvosen maalausten keskellä.

Riikka Juvosen näyttelystä uutisoitiin laajalti eri lehdissö.

HELSINKI 2014: PYHÄN ÄÄNET

Sheine Ite esitti Sacred Music -konsertissa espanjanjuutalaista ladinoa. Kuvassa Sheine Iten solisti Jenny Liebkind.

Vuoden 2014 kulttuurifoorumissa "Pyhät äänet", esiteltiin uskontodialogin hengessä eri uskonnollisten perinteiden äänimaailmoja, kattaen muun muassa äänen ja soitinten käytön hartaudenharjoituksessa, resitoinnin, musiikin ja hiljaisuuden. Kulttuurifoorumi koostui kaikkiaan seitsemästä tilaisuudesta, joista viisi oli alustus- ja keskustelutilaisuuksia. Kallion kirkossa järjestettiin keskiaikainen hiljainen rukouslaulumessu sekä alustus- ja keskustelutilaisuus musiikin meditatiivisuudesta. Alustajina toimivat Hilkka-Liisa Vuori, joka kertoi keskiaikaisesta katolisesta perinteestä, ja Jaakko Olkinuora, joka avasi puolestaan bysanttilaista perinnettä.

Tuomiokirkon kryptassa järjestettiin kaksi tilaisuutta, joista ensimmäinen aiheena oli "Pyhyys ja populaarimusiikki". Alustajina olivat Antti-Ville Kärjä otsikolla "Populaarin ja pyhän dynamiikka nykyajan musiikkikulttuurissa", Lasse Halme otsikolla "Pyhä toimitus – uskonto Juice Leskisen lauluissa ja rockmusiikin kentässä", Inka Rantakallio otsikolla "Islam, identiteetti ja sallitun rajat – teemoja muslimihip-hopissa" sekä Denis Bedretrin otsikolla "Rockmusiikin ja lyriikan eroavaisuudet ja yhtenäväisyydet islamissa ja länsimaissa Yusuf Islamista (Cat Stevens) John Lennoniin". Toisessa tilaisuudessa uskonnollisia äänimaailmoja avasivat Johan Bastubacka, joka alusti hiljaisuudesta uskonnon harjoittamisessa ja idän kirkon hesykastisessa liikkeessä sekä Abdessalam Kilpinen, joka kertoi sufilaisesta dhikr-rukousperinteestä.

Tieteiden talolla järjestettiin niin ikään kaksi tilaisuutta. Niistä ensimmäinen keskittyi rukouslaulun ja resitoinnin teemoihin. Alustuksissaan

Juliette Day tarkasteli resitointia varhaisen kirkon länsimaisessa perinteessä, Irina Tchervinskij-Matsi ortodoksisen kirkon resitointiperinnettä, Walid Hammoud Koraanin resitoinnin merkitystä islamissa ja Simon Livson resitointia juutalaisessa perinteessä. Toisessa tilaisuudessa aiheena oli musiikin terapeuttinen voima. Pekka Toivanen alusti musiikista ja tanssista parantamisvälineinä eräässä botswanalaisessa kirkossa, Riikka Ahokas kertoi shamaaniklinikoista Tuvan terveyskeskuksina ja Sofia Silfvast puhui otsikolla "Tanssiva hämähäkki: tarantismo ja musiikilla parantaminen Etelä-Italiassa".

Kulttuurifoorumin ohjelmaan kuului myös World Sacred Music Festivalin perustajan ja Euroopan komission neuvotteluryhmän jäsenen, marokkolaisen antropologi ja uskontotieteilijä Dr. Faouzi Skalin luento Helsingin yliopistossa aiheesta "Cultures, Spiritualities and Globalization". Musiikkielämyksiä eri uskonnollisista perinteistä tarjosi puolestaan Sacred Music -konsertti Kulttuurikeskus Caisassa, jossa Fiamma Nova esitti keskiajan Iberian alueen Maria-aiheisia lauluja, Sheine Ite espanjanjuutalaisten ladinoa, Itä-Euroopan klezmeriä ja israelilaista musiikkia, Marouf Majidi ahlehaq-sufimusiikkia Länsi-Iranista ja Ensemble Siwar – vieraat Fezin festivaalilta – marokkolaisandalusialaista musiikkia.

HELSINKI JA VANTAA 2016: EVÄITÄ KATSOMUSDIALOGIIN – KOHTAAMISIA, KESKUSTELUJA JA TYÖPAJOJA

Vuonna 2016 toteutettu kulttuurifoorumi jäi 35-vuotisessa foorumien sarjassa viimeiseksi. Se toteutettiin tapahtumasarjana lokakuun alussa Helsingissä ja Vantaalla. Teemana oli "Eväitä katsomusdialogiin – kohtaamisia, keskusteluja ja työpajoja". Foorumi toteutettiin yhteistyössä Nicehearts ry:n ja Moniheli ry:n kanssa. Tapahtumat pyrkivät tarjoamaan tilaa ja välineitä uskontojen ja katsomusten kohtaamiseen.

Vantaalla järjestettiin kaksi yleisölle avointa työpajaa ja paneelikeskustelu. Yhteistyössä Niceheartsin Naapuriäidit-projektin kanssa toteutettiin kohtaamistyöpaja otsikolla “Onko sinulla kysymyksiä jotka liittyvät musliminaisten elämään?”. Työpajan tavoitteena oli tarjota musliminaisille ja opettajille sekä eri alojen ammattilaisille mahdollisuus rakentavaan keskusteluun. Toinen työpaja liittyi Together For Finland -tarinatyöpajahankeeseen, ja se esitteli tarinoiden käyttämistä ennakkoluulojen ehkäisyssä. Paneelikeskustelu “Katsomukset perheessä – Arkea ja juhlaa!” kokosi keskustelemaan eri katsomustaustoista tulevia vanhempia. Kulttuurifoorumin Vantaan päivän aikana valmistui osallistujien kanssa yhdessä toteutettu kaupunkikollaasi, joka jäi esille Myyrmäen kirjastoon.

Lisäksi opettajille ja opettajiksi opiskeleville järjestettiin yhdistyksen ja Suomen Lähetysseuran yhteistyönä kaksi työpajaa teemalla “Uskontojen lukutaito ja vuorovaikutus”. Työpajoissa tutustuttiin oppimateriaaleihin ja toiminnallisissa harjoituksissa pohdittiin uskontojen moninaisuutta ja niihin liitettyjä stereotypioita.

Kulttuurifoorumin Vantaan päivän aikana valmistui osallistujien kanssa yhdessä toteutettu kaupunkikollaasi, joka jäi esille Myyrmäen kirjastoon.

YK:N USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO VAKIINNUTTAA DIALOGITOIMINTAA SUOMESSA

Katsomusten ja uskontojen kohtaaminen ja vuoropuhelu ovat yleistyneet samalla, kun maailma on muuttunut yhä avoimemmaksi. Uusia, luovia ja luottamusta herättäviä dialogimalleja tarvitaan. Kulttuurifoorumeista saatujen rohkaisevien kokemusten pohjalta yhdistys on panostanut 2000-luvun ajan voimakkaasti monipuoliseen dialogitoimintaan. Keskeiseksi foorumiksi edistää dialogia on noussut kansainvälinen YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikko.

USKONTODIALOGI SYVENEE, KATSOMUS- JA KULTTUURIDIALOGI VAHVISTUVAT

Dialogitoiminta nousi vuosituhannen vaihteessa yhdistyksen toiminnan kannalta keskeiseksi painopistealueeksi.Toiminnanjohtajana vuosina 1982–2008 yhdistystä kehittänyt Seppo Koistinen oli näköalapaikalla, kun yhdistys muotoutui tieteen ja kulttuurin kanssa dialogia käyvästä kristillisestä toimijasta kulttuuri- katsomus- ja uskontodialogin kehittäjäksi:

> *Kirkon piirissä havaittiin 2000-luvun vaihteessa tarpeelliseksi kehittää dialogitoimintaa. Esillä oli kaksi dialogilinjausta, yhtäältä uskontodialogi, toisaalta yhteiskunta- ja kulttuuridialogi. Tällainen työ koettiin tarpeelliseksi. Se oli kuitenkin hajanaista eikä onnistuttu saamaan aikaan riittävästi resurssoitua yhteistyötä. Kristillinen kulttuuriliitto (nyk. FOKUS ry) näki dialogin merkityksellisenä ja kehitti foorumiensa kautta siitä keskeisen osan toimintaansa.*

Kristillisen kulttuuriliiton työ uskonto- sekä yhteiskunta- ja kulttuuridialogin edistäjänä kehittyi kulttuurifoorumien myötä. Ajatus vuorovaikutuksesta ja dialogista heijastui lähes kaikkeen liiton toimintaan. Tiede-, taide-, kuvataide- ja musiikkiklubitoiminta edustivat osaltaan liiton dialogityötä.

ESIMERKKI USKONTODIALOGIN SAAMISTA ULOTTUVUUKSISTA: YHTEISTYÖ MUSLIMITOIMIJOIDEN KANSSA

Ilari Rantakari, hallituksen puheenjohtaja 2010–2018

VIRANOMAISYHTEISTYÖTÄ JA TAPAHTUMIA: Yhdistys sai 2015 pyynnön yhteistyöhön muslimiasioiden verkoston perustamiseksi keskeisten viranomaisten kanssa. Tämä verkosto perustettiin ja sen rinnakkaispuheenjohtajina toimi viranomaisten toiveesta itseni ohella Suomen Musliminaiset ry:n puheenjohtaja Pia Jardi. Muita kuin muslimitahoja edustavia tahoja oli yhdistyksen ohella Kirkon Ulkomaanapu. Viranomaisedustajia olivat opetus- ja kulttuuriministeriön, oikeusministeriön, ulkoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön, yhdenvertaisuusvaltuutetun ja Helsingin kaupungin edustajat. Hyvin alkanut yhteistyö kuitenkin hiipui muutaman vuoden jälkeen ja eri islamilaiset yhteisöt pyrkivät vaikuttamaan viranomaisiin suorin yhteyksin. Yhteistyö toisaalta kuitenkin jatkui mm. YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon seminaareja ja muita tapahtumia järjestettäessä. Esimerkkinä tiiviistä yhteistyöstä voidaan mainita 2012 yhdistyksen ja Suomen Musliminaiset ry:n järjestämä Sinun tarinasi naisten monikulttuurinen tarinatyöpaja, jota ohjasi kirjailija Riikka Juvonen.

TUTKIMUSTA JA KOULUTUSTA: Aktiiviset muslimitoimijat toivoivat myös lisäkoulutusta imaameina toimiville sekä muille johtamistaitoja tarvitseville. Vuosina 2012–2013 yhdistys ja Visiofoorumi toteuttivat yhteistyössä Suomen Muslimiliiton kanssa hankkeen, jossa selvitettiin imaamikoulutuksen tarvetta, sisältöä ja toteutusta Suomessa. Hankkeelle saatiin kaksivuotinen rahoitus Anna Lindh -säätiöltä ja hankkeessa toteutettiin kysely- ja haastattelututkimus, johon pyydettiin vastausta kaikilta tiedossa olevilta imaameilta Suomessa sekä islamilaisten yhdyskuntien puheenjohtajilta. Imaamin Suomessa - Imaamikoulutusselvitys 2013 toimi pohjana koulutuksille. Selvityksen suositusten perusteella ryhdyttiin suunnittelemaan soveltuvaa täydennyskoulutusta – myös kiinnostuneiden islamilaisten maiden Suomen suurlähetystöjen kanssa. Erityisesti Marokko ja Egypti olivat kiinnostuneita. Tämä johtikin monipuoliseen valmisteluyhteistyöhön Marokon suurlähetystön ja Marokon uskontoviranomaisten kanssa. Valmistelua jatkettiin vuoteen 2017, jolloin opetusministeriö myönsi rahoitusta hankkeelle, jonka toteutti Helsingin Diakoniaopisto. Hankkeen yhteistyökumppaneita olivat Suomen Muslimiliitto

ja Suomen Musliminaiset ja kyseessä oli muslimiyhdyskuntien työntekijöiden koulutus pilottihankkeena. Koulutuksen sisällöt keskittyivät suomalaiseen yhteiskuntaan, kulttuuriin, lainsäädäntöön, palvelujärjestelmään ja dialogivalmiuksien kehittämiseen.

VISIOINTIA OASIS-KESKUKSESTA: Helsingissä järjestettiin kesällä 2013 ISLAM EXPO Vanhassa Satamassa. Expo sai vieraineen, näyttelyineen ja tapahtumineen melkoisesti huomiota. Muun muassa silloinen pääministeri Jyrki Katainen vieraili expossa samoin kuin Helsingin silloinen piispa Irja Askola. Expossa oli varsin laaja Bahrainin kuningaskunnan osasto ja isohko delegaatio. Delegaation edustajat vierailivat esimerkiksi pääkaupunkiseudun muslimien rukoushuoneissa ja tapasivat myös niin kansanedustajia kuin kaupungin edustajia sekä osallistuivat aktiivisesti erilaisiin keskusteluihin. Expon loppuvaiheessa edustajat halusivat keskustella muun muassa yhdistyksen edustajien ja muiden suomalaisten kanssa siitä, miten Bahrainin suhteita voisi parhaiten edistää Suomen kanssa. Delegaation huomion kiinnittivät uskonnonvapaus, ihmisoikeuksia kunnioittaminen ja yhdenvertaisuuden edistäminen kansalaisten kesken. Delegaatio huomioi myös, että Suomessa asuvat muslimit ovat taustaltaan usein turvapaikanhakijoita ja ettei pääosalla muslimiväestöä ole toistaiseksi varallisuutta ja voimavaroja rakentaa moskeijaa ja tarpeellisia koulutus- ja vuoropuhelu- sekä palvelukeskuksia. Siksi Bahrainin kuningaskunta voisi olla halukas taloudellisesti tukemaan vuoropuhelun ja esimerkiksi urheilu- ja liikuntapalvelujen tarjoamista sekä moskeijan rakentamista. Expon yhteydessä sovittiin alustavasti Suomi-Bahrain Ystävyysseuran perustamisesta yhteistyökanavaksi. Ystävyysseura rekisteröitiin kesäkuussa 2014.

Bahrainin kuningaskunta oli valmis tukemaan tarpeellisen toimintakeskuksen ja moskeijan suunnittelua. Tavoitteena oli täysin suomalaisen säätiön perustaminen. Säätiön tehtäväksi tulisi OASIS-keskuksen valmistelu, toteutus ja hallinto. Rahoituksen ainoana ehtona oli soveltuvan tontin löytyminen Helsingin kaupungilta keskuksen aikaansaamiseksi. Helsingin kaupunki oli kiinnostunut hankkeesta ja valmisteluryhmä toimi tiiviissä yhteistyössä kaupungin kanssa. Neuvottelujen tuloksena soveltuva tontti löytyi Sörnäisten Rantatieltä Hanasaaren voimalan edestä, johon valmistelijat, Helsingin kaupunki ja bahrainilaiset olivat erittäin tyytyväisiä. Tontinvaraushakemus kaupunginhallitukselle tehtiin SITO Oy:n konsulttityön pohjalta perustettavan säätiön lukuun tammikuussa 2015. Yksityiskohtaiset neuvottelut ja kaupungin ehdot lausuntoineen ja ulkopuolisine kon-

sulttiselvityksineen, muun muassa Siirtolaisinstituutin toimesta, veivät sen verran aikaa, että selvitystyö ja hanke-ehdotus olivat yksityiskohtineen valmiina marraskuussa 2017.

Tätä vaihetta oli edeltänyt muun muassa turvapaikan hakijoiden määrän lisääntyminen Euroopassa ja Suomessa vuonna 2015, huomattava mediamylläkkä ääri-islamin pelosta sekä virhetiedot siitä, mitä terroria tai ääri-islamia hanke toisi Suomeen. Perussuomalaisten vaikutus tuntui ja istutti pelkoa ja epäilyksiä myös hankkeeseen alun perin myönteisesti suhtautuneiden poliitikkojen ja somekäyttäjien pariin. Kun myös osa imaameista sekä tataarit ja shiiat olivat kriittisiä, oli vuoden 2017 loppuun mennessä selvää, että hanke ei edistyisi suunnitelmien mukaan. Valmisteluryhmän muslimijäsenet halusivat kuitenkin hankkeen kaupunkiympäristölautakunnan käsittelyyn. Kun lautakunta ei ollut kovin kiinnostunut edes kuulemaan Bahrainin varta vasten lähetettyä delegaatiota eikä näin ollen puoltanut tontinvaraushakemusta, päätti valmisteluryhmä perua kaupunginhallitukselle osoitetun tontinvaraushakemuksen joulukuussa 2017.

Hanke on siitä lähtien odottanut soveltuvaa tilaisuutta asian edistämiseksi. OASIS-säätiö on rekisteröity vuonna 2020 monien vaiheiden jälkeen. Bahrainin kuningaskunnan lupaama rahoitus ei ole voimassa, koska sen ainoana ehtona ollutta tonttia ei ole tarkoitukseen varattu. Koska OASIS-hanketta koskeva mediamyllytys aikanaan antoi hankkeesta virheellisen kuvan, on siitä valmistumassa vuoden 2022 loppuun mennessä luotettavaan aineistoon perustuva julkaisu.

Dialogi ei mene aina täydellisesti edes meiltä! Vuosina 2014–2015 yhdistys oli mukana tontinvarausaloitteentekijänä Suomen Muslimiliitto ry:n ja Suomen Musliminaiset ry:n kanssa perustettavan Oasis -säätiön lukuun. Tämän jälkeen yhdistys ei ollut mukana hankkeen valmistelussa, vaan siitä vastasi Suomi-Bahrain Ystävyysseura ry ja sen Oasis-toimikunta. Hankkeeseen osallistuminen herätti keskustelua ja jännitteitä hallituksessa – epäselvyyttä aiheutti yhdistyksen nimen liittäminen prosessiin, jossa se ei enää ollut mukana. Julkisuudessa yhdistyksen liittäminen hankkeeseen ei ollut myöskään ongelmatonta. Paljon myös opittiin: Yhdistyksen sisäistä tiedonkulkua parannettiin, tehtäviin liittyvää vastuuttamista selkeytettiin sekä viestintäsuunnitelma luotiin uuden strategiatyöskentelyn myötä.

Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) myönsi vuonna 2013 kunniakirjan Espoossa järjestetyn ISLAM EXPO 3 -tapahtuman järjestelyistä. Yhdistyksen uskontojenvälisen dialogin edistäminen koettiin merkittäväksi monissa yhteyksissä.

Kunnia kirja

Suomen Islamilainen Neuvosto Kunnioittaa
KULTTUURIFOORUMI

ISLAM EXPO 3 TAPAHTUMAN

24. marraskuuta 2013
PÄIVÄYS

Mohamad Anas Hajjar
PUHEENJOHTAJA

Yhdistyksen toiminnan painopisteisiin vaikutti merkittävästi luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen päätös vuonna 2001 uskonto- ja kulttuuridialogin edistämisestä kirkossa ja yhteiskunnassa. Asia oli annettu Kirkkohallituksen valmisteltavaksi. Kirkon hallinnossa uskontodialogin kysymysten käsittely osoitettiin Kirkon lähetystyön keskukselle. Kulttuurisen ja yhteiskunnallisen dialogin kysymyksissä neuvotteluja käytiin yhdistyksen ja Kirkkopalvelujen kanssa. Mitään konkreettisia palvelusopimuksia yhdistys ei kuitenkaan saanut eikä tehnyt, vaikka muun muassa kulttuurifoorumien yhteydessä tapahtui jonkin verran yhteistyötä Kirkkohallituksen kanssa.

Vuonna 2003 yhdistys oli mukana Kirkkohallituksen ja Kirkkopalvelujen järjestämissä neuvotteluissa kulttuuritoiminnan kehittämisestä ja resurssoinnista. Mukana JÄRKI-prosessissa (Järjestöjen ja kirkon toiminnan kehittämisprosessi) oli mukana Kirkkohallituksen, seurakuntien ja järjestöjen edustajia. Yhdistys alkoi omin voimin laajentaa toimintaansa dialogin eri muotoihin, niin uskontojenvälisiin kuin maailmankatsomuk-

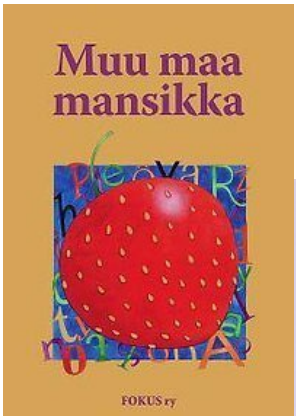

FOKUS ry:n ja Suomen Musliminaiset ry:n järjestämän naisten monikulttuurisen kirjoittajakurssin tarinat koottiin julkaisuksi Alfred Kordelinin rahaston tuella. Muu maa mansikka -julkaisun toimitti ja taittoi Satu Mustonen. Kannen kuvitukset ovat Riikka Juvosen. Kirja julkaistiin Sacred Music-konsertin yhteydessä 2.2.2013.

sellisiin dialogeihin. Siihen antoivat hyvät edellytykset yhdistyksen aktiivinen verkostoituminen monien uskonnollisten ja kulttuurialan toimijoiden kanssa.

Vuonna 2004 yhdistyksen hallitus totesi toimintansa periaatteista:

> *Liitto on rakentanut työnsä ekumeenista pohjaa, mikä puolestaan vahvistaa sen toimintamahdollisuuksia dialogin kehittämisessä maailmanuskontojen kanssa. Liiton tulee toiminnassaan tältä osin katsoa tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa kristinuskon ja muiden maailmanuskontojen dialogi on yhä lähempänä suomalaista arkipäivää. Tämä edellyttää myös tietouden lisäämistä eri kulttuureista ja uskonnoista. - - - Liiton tehtävänä on jatkuvasti pohtia kristillisen kulttuurin olemusta ja sisältöä suhteessa muuttuvaan arvomaailmaan ja laajempiin kulttuurisiin yhdentymismekanismeihin. Kristillisen taiteen tehtävää on myös pohdittava tästä näkökulmasta.*

Tämä periaate ilmeni selkeästi kulttuurifoorumien valmisteluissa ja ohjelmissa sekä painottui yhdistyksen toiminnassa 2010-luvulla. Hyvä esimerkki dialogitoiminnan edistämisestä oli ”Pyhä kaamos” tilaisuus Helsingissä Kulttuurikeskus Sofiassa 2011. Kuuden eri uskonnon edustajat pohtivat yhdessä pimeän vuodenajan hengellistä merkitystä. Ensimmäistä kertaa mukana olivat buddhalaiset, bahá’ít, hindulaiset ja luonnonuskonnon edustajat perinteisten ns. Abrahamin lasten lisäksi. Tilaisuus oli kaikille avoin ja keskusteluun sekä eri perinteiden hartaushetkiin olivat kaikki tervetulleita seuraamaan tai osallistumaan. Tilaisuus toteutettiin yhdistyksen, Suomen Ekumeenisen Neuvoston ja Kulttuurikeskus Sofian yhteistyönä.

Toiminnan painopisteen vähittäistä muutosta kuvaa vuonna 2012 kirjatut tavoitteet:

> *Yhdistyksen tavoitteena on luoda rakentavaa vuorovaikutusta uskonnon, tieteen, taiteen ja yhteiskunnan välillä. FOKUS pyrkii edistämään sellaista kulttuuria, jossa arvoilla ja eettisillä perusteilla on luonteva tila. FOKUS vaikuttaa kristilliseltä ja ekumeeniselta arvopohjalta sekä rakentaa siltoja eri toimijoi-*

den välille edistäen avointa ekumeenista vuorovaikutusta sekä rakentavaa uskontojen- ja kulttuurienvälistä dialogia.

Vuoteen 2018 tullessa toiminta oli jo selkeästi dialogiin painottuvaa. Toimintakertomuksessa 2018 yhdistys totesi työnäkymistään:

> *Katsomusten ja uskontojen vuoropuhelua edistävässä toiminnassa painotettiin taiteen keinoja vuoropuhelun tukena ja luotiin aikuisille matalan kynnyksen tilaisuuksia dialogiin. Yhdistys järjesti erilaisia tapahtumia tukien uskontojen kohtaamista sekä pitäen esillä uskontojen roolia rauhan voimavarana ja osallisuuden yhteiskunnan rakentajana. Dialogityöpajojen ja taidetoiminnan kehittäminen oli toimintavuoden yksi painopiste.*

Heidi Rautionmaa toimitti vuonna 2013 oppaan "Uskontodialogi – kasvatusta kulttuurienväliseen kohtaamiseen". Se pyrkii antamaan valmiuksia ohjata keskenään erilaisia nuoria maailmankatsomusten ymmärtämiseen kouluissa, järjestöissä ja uskonnollisissa yhteisöissä.

IMAAMIKOULUTUSRAPORTTI JA KOULUTUS YHTEISTYÖSSÄ DIAKONIAOPISTON KANSSA

Pia Jardi, toimitusjohtaja, Oasis Keskussäätiö sr, puheenjohtaja, USKOT-foorumi

Suomen Musliminaiset ry, Tariq Al-Hidaya islamilainen yhdyskunta ja Suomen Muslimiliitto ry aloittivat yhteistyön Fokuksen kanssa vuonna 2009 suunnittelemalla ja järjestämällä yhdessä seminaareja yhteisymmärrysviikolla. Näissä seminaareissa keskusteltiin muslimiyhteisön haasteista ja mahdollisista ratkaisuista näihin haasteisiin. Yksi aiheista liittyi imaamien koulutukseen Suomessa. Sovimme, että kirjoitan lyhyen tilannekatsauksen muslimiyhteisön nykytilanteesta, jonka jälkeen perustamme työryhmän, johon kutsumme muslimeita, tutkijoita ja asiantuntijoita. Useiden tapaamisten jälkeen päädyimme siihen, että teemme lisäksi selvityksen lähettämällä kyselylomakkeen muslimiyhteisön edustajille. Imaamit Suomessa koulutusselvitys toimitettiin Fokuksen toimesta yhteistyössä Suomen Muslimiliiton kanssa.

Selvityksen jälkeen seuraava askel oli pohtia, miten voisimme järjestää lisäkoulutusta imaameille Suomessa. Tämä askel oli monivaiheinen ja siihen haettiin erilaisia yhteistyökumppaneita sekä rahoitusvaihtoehtoja. Tässä vaiheessa Suomen Islamilainen Neuvosto tuli mukaan yhteistyökumppaniksi, jolloin haettiin ESR-rahoitusta lisäkoulutuksen järjestämiseksi imaameille. Rahoitusta ei silloin saatu, hyvästä hakemuksesta huolimatta. Työryhmä ei kuitenkaan lannistunut ja aloimme pohtimaan muita vaihtoehtoja.

Seuraavaksi mietimme mahdollisuutta järjestää vastaavaa koulutusta imaameille ja muille islamilaisessa yhteisössä työskenteleville henkilöille kuin DIAK tarjoaa kirkon työntekijöille, mutta tähän tuli esteeksi sen aikainen lainsäädäntö. Seuraavassa vaiheessa aloitimme keskustelun Marokon suurlähetystön edustajien kanssa mahdollisesta islamilaisten tieteiden lisäkoulutuksesta Marokossa ja yhteiskunnallisesta lisäkoulutuksesta Suomessa imaameille ja naisohjaajille, jota suunni-

teltaisiin yhteistyössä Marokon uskonnollisen ministeriön, Suomen Islamilaisen Neuvoston ja Fokuksen kanssa. Hanke ei kuitenkaan edennyt moninaisten syiden vuoksi.

Pitkällisten keskustelujen ja suunnittelun kautta päädyimme lopulta suunnittelemaan Helsingin Diakoniaopiston kanssa muslimiyhteisölle suunnatun vuoden kestävän johtamiskoulutuksen, jonka tavoitteena oli antaa työkaluja yhteisön johtajille ja työntekijöille yhteiskunnallisten asioiden hoitamisessa. Koulutus oli 15 opintopisteen kokonaisuus, jossa käsiteltiin lainsäädäntöä, dialogia ja hallinnollisia sekä sosiaalisia taitoja lisääviä aiheita. Ohjausryhmässä oli mukana Diakoniaopiston, Diakonia-ammattikorkeakoulun, yliopiston, muslimiyhteisön ja Fokuksen edustajia. Osallistujien erilaisen taustan ja koulutustason vuoksi oli haastavaa saada aikaan koulutus, joka olisi hyödyttänyt kaikkia osallistujia tasapuolisesti. Kaiken lähtökohtana oli imaamien koulutus, josta päädyimme muslimiyhteisön johtajien yhteiskunnalliseen täydennyskoulutukseen.

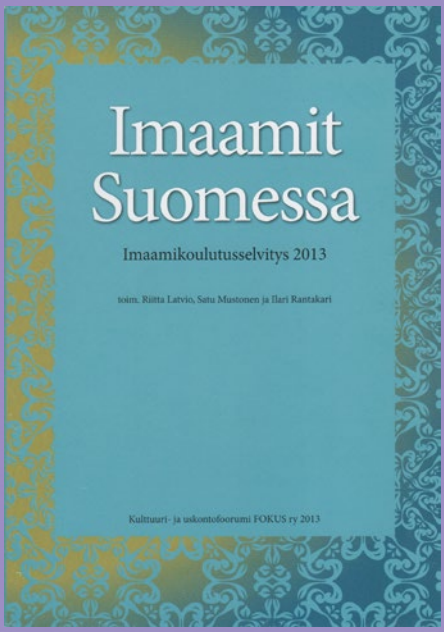

Hedelmällistä yhteistyötä muslimiyhteisön ja Fokuksen kanssa on tehty vuodesta 2009 alkaen osallistumalla Fokuksen neuvottelukuntaan, tapahtumien suunnitteluun, seminaareihin sekä yhteistyöhankkeisiin, kuten Suomen muslimiasioiden verkoston ja dialogikeskuksen hankkeisiin. Olen tyytyväinen, että olen saanut olla mukana tässä pitkällisessä prosessissa, joka on antanut itselleni paljon mm. ymmärrystä pitkäjänteisen työn tarpeellisuudesta, kun tehdään uusia aluevaltauksia koulutuksen ja kehityksen saralla.

YK:N USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO

YK:n yleiskokous hyväksyi lokakuussa 2010 päätöslauselman, joka julisti helmikuun ensimmäisen viikon maailmanlaajuiseksi uskontojenvälisen harmonian teemaviikoksi (World Interfaith Harmony Week). Suomen ulkoministeriö oli tämän johdosta yhteydessä yhdistykseen ja vasta perustettuun USKOT-foorumiin siitä, miten päätöslauselman suosituksia uskonto- ja katsomusdialogista voitiin toteuttaa. Yhdistykselle lankesi luontevasti viikon suunnittelu- ja koordinointitehtävät. Uskonto- ja katsomusdialogiin liittyvät kysymykset eivät olleet yhdistykselle uusia. Teemaviikon viettämisen taustana oli vuonna 2005 alkanut YK:n pääsihteerin alaisuudessa alkanut Sivilisaatioiden Allianssin toiminta ja sen suositukset, jotka vaikuttivat myös Religions for Peace Internationalin kanssa toteutetun yhteistyön ohella USKOT-foorumin valmisteluun ja syntymiseen 2011. Yhdistyksen toiminnassa teemaviikkoa vietettiin ensimmäisen kerran vuonna 2011, jolloin viikon nimeksi valikoitui YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikko.

Yhdistys järjesti ensimmäisellä yhteisymmärrysviikolla seminaarin "Muslimien haasteet vai muslimit haasteena Suomessa". Mukana järjestelyissä olivat yhdenvertaisuus- ja vähemmistökysymyksiä käsittelevä Visiofoorumi ja Eduskunnan ihmisoikeusryhmä yhteistyössä Tariq Al Hidaya Suomen islamilaisen yhdyskunnan ja Kansallismuseon kanssa. Eri toimijoiden yhteistyön malli on säilynyt viikon toimintaperiaatteena läpi vuosien. Viikon tavoitteena on, etteivät uskonnot ja katsomukset jää esiteltävän kohteen rooliin vaan jokaisella taholla on aktiivinen, osallistuva ja osallistava rooli viikon tapahtumissa. Luettelo viikon tapahtumista 2011–2022 löytyy kirjan liitteistä.

YK:N USKONTOJEN
JA KATSOMUSTEN
YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO

Yhteisymmärrysviikon logo on vaihtunut vuosien mittaan, mutta yhtä pitävät kädet ovat pysyneet kantavana teemana. Uusimman, vuonna 2022 julkaistun logon on suunnitellut taiteilija Piia Keto.

Vuonna 2012 yhdistys kutsui eri toimijoita yhteen koordinoimaan viikon tapahtumia ja motivoimaan eri tahoja tapahtumien järjestämiseen viikon aikana. Tapahtumia järjestettiin Suomessa Tampereella, Lahdessa ja Helsingissä, yhteensä seitsemän. Yhdistys toteutti kaksi keskustelutapahtumaa uskontojen sisällöistä ja merkityksestä sekä siirtolais- ja ihmisoikeuskysymyksistä Doc Point- festivaalin elokuvaesityksien yhteydessä yhteistyössä festivaalijärjestäjien kanssa sekä Imaamin rooli ja koulutus Suomessa -seminaarin Eurooppa-salissa yhteistyössä Visiofoorumin ja Suomen Muslimiliiton kanssa. Kokemukset olivat hyviä, mutta mediassa viikko ei saanut kovin paljon näkyvyyttä. Vuoden aikana käynnistettiin myös seuraavan vuoden yhteisymmärrysviikon suunnittelu tavoitteena saada viikolle lisää näkyvyyttä ja mukaan lisää toimijoita. Seuraavan vuoden ohjelmaa suunniteltiin yhteistyössä muun muassa SLS/Kultra-projektin (Sacred Music -konsertti) ja Nuorisodialogiverkoston kanssa (Dialogitapahtuma soppatykillä) sekä muiden dialogitoimijoiden kanssa (teemaviikon avajaisseminaari).

Vuonna 2013 yhteisymmärrysviikolla järjestettiin 13 tapahtumaa Turussa, Joensuussa ja Helsingissä. Yhdistys toteutti teemaviikon avajaisseminaarin ja eri uskontojen musiikkiperinnettä esittelevän

konsertin sekä ns. soppatykkitapahtuman yhteistyössä Suomen islamilaisen neuvoston (SINE) nuorisojaoston kanssa.

Vuoden 2014 yhteisymmärrysviikolla yhdistys toimi entistä aktiivisemmin. Viikkoa varten valmistettiin kasvattajille suunnattu verkkoaineisto, joka sisälsi kokemuspuheenvuoroja uskontojenvälisestä yhteistyöstä, uskonnonvapaudesta ihmisoikeutena sekä keinoja ja ryhmäharjoituksia esimerkiksi koululuokkien kanssa toteutettaviksi.

Verkkoaineisto julkaistiin sähköisesti sivustolla www.yhteisymmarrysviikko.fi. Teemaviikolle 2014 tuotettiin juliste sekä infopaketti suomenkielisten peruskouluihin, yläkouluille ja lukioihin sekä seurakuntiin ja muihin uskonnollisiin yhteisöihin. Tapahtumia järjestettiin Helsingissä, Espoossa, Lappeenrannassa, Joensuussa, Jyväskylässä ja Oulussa. Yhdistys toteutti eri yhteistyökumppaneiden kanssa teemaviikon avajaisseminaarin ja eri uskontojen musiikkiperinnettä esittelevän konsertin, luennon, rukouslaulumessun, kolme keskustelutilaisuutta ja kulttuurien juhlan. Kolme tapahtumista järjestettiin osana vuoden 2014 kulttuurifoorumia. Järjestäjien kokemukset tapahtumista olivat rohkaisevia, mutta mediassa viikko ei saanut paljoakaan näkyvyyttä.

Vuoden 2015 teemaviikon aiheena oli radikalisoitumisen ehkäiseminen. Pariisissa tapahtuneet terroriteot toivat painopisteelle lisää ajankohtaisuutta. Yhteisymmärrysviikko sai huomiota myös

Vuonna 2014 kouluille, seurakunnille ja muille yhteisöille tuotettu infopaketti ja juliste kannustaa kaikkia osallistumaan viikon viettoon. Kulttuuri- ja uskontofoorumin järjestämän toiminnan lisäksi viikon keskiössä on eri toimijoiden itse ympäri Suomea järjestämät tapahtumat ja tempaukset.

valtakunnallisessa mediassa. Teemaviikkoa esiteltiin Kouvolassa pidetyillä Kirkkopäivillä, Porin SuomiAreenassa ja Kirkon monikulttuurisuuspäivillä Mikkelissä. Kouvolan Kirkkopäivien tilaisuuden teemana oli "Uskot ja yhteistyö. Uskontojen välisen toiminnan haasteista ja mahdollisuuksista". Tilaisuudessa esiteltiin uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa, etenkin uusien paikkakuntien tapahtumia ja toimijoita.

Tilaisuudessa teemaviikon 2015 uudet toimijat kertovat kokemuksistaan uskontodialogista: Lieksassa naiset ja perheet tutustuivat toisiinsa, Kajaanista kerrottiin uskontodialogikokemuksia ja Kouvolan monikulttuurisuuskeskuksessa oli teemana uskonnot naapureina. Paneeli- ja yleisökeskustelussa pohdittiin sitä, miten aloittaa dialogi eri uskontojen kesken.

Yhteisymmärrysviikon merkitys maanlaajuisena tapahtumana alkoi nopeasti kasvaa, sillä jo vuonna 2016 järjestettiin 40 tilaisuutta kymmenellä paikkakunnalla. Viikon teemana oli "Yhteiset arvomme?". Keskustelutilaisuuksissa syvennettiin dialogia ja pohdittiin, onko meillä yhteisiä arvoja eri uskontojen ja katsomusten kannattajien kesken. Teemaviikon ohjelmassa oli konsertteja, työpajoja ja elokuvaesityksiä koululaisille sekä laajalla yhteistyöllä järjestettyjä keskustelutilaisuuksia. Yhdistys oli mukana järjestämässä kaikkiaan kuutta eri tapahtumaa.

Teemaviikon toimijaverkosto oli avoin kaikille kiinnostuneille toimijoille ja siihen kannustettiin mukaan sekä uskonnollisia että katsomuksellisia toimijoita. Teemaviikon järjestämisen tukena oli ohjausryhmä, johon kuuluivat edustajat USKOT-foorumista, Suomen Ekumeenisesta Neuvostosta, Nuorten uskontodialogiryhmästä, Suomen islamilaisesta neuvostosta, Suomen Muslimiliitosta, Kirkkohallituksesta, Suomen bahá'í-yhteisöstä, Suomen Buddhalaisesta Unionista, Humanistiliitosta ja Vapaa-ajattelijain Liitosta. Teemaviikon kasvatusmateriaaleja suunnitteli työryhmä, johon kuuluivat edustajat Suomen uskonnonopettajain liitosta, Suomen islamin opettajien liitosta, Opetusalan ammattijärjestö OAJ:stä ja Suomen Kristillisestä Ylioppilasliitosta sekä varhaiskasvattaja Silja Lamminmäki-Vartia ja yhdistyksen aktiiveja.

Ei eteiseen vaan peremmälle talon lämpöön. Näin kuvaili vieraanvaraisuutta apulaispormestari Nasima Razmyar, Yhteisymmärrysviikon teemaviikon suojelija avaustapahtuman puheenvuorossaan vuonna 2018.

Vuonna 2017 teemaviikon suojelijana toimi presidentti Tarja Halonen. Teemana oli Suomen 100-vuotisjuhlavuoden hengessä "Monien uskontojen ja katsomusten Suomi". Viikolla julkaistiin kansainvälisen seminaarin yhteydessä teeman nimen mukaisesti nimetty artikkelikokoelma, joka käsitteli itsenäisen Suomen uskonnollista ympäristöä viimeisen sadan vuoden ajalta. Teemaviikolla toteutettiin 45 tapahtumaa 12 paikkakunnalla. Viikon ohjelmassa oli konsertteja, työpajoja ja elokuvaesityksiä sekä laajalla yhteistyöllä järjestettyjä keskustelutilaisuuksia.

2018 yhteisymmärrysviikon tilaisuuksia ja tapahtumia järjestettiin lähes 60 eri puolilla Suomea, mikä oli enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Pääteemana oli vieraanvaraisuus. Avajaistilaisuudessa Helsingissä Haagan seurakunnassa Huopalahden kirkolla puhui teemaviikon suojelija Helsingin apulaispormestari Nasima Razmyar:

> *Siinä on jotain erityistä, kun uskonnollinen yhteisö kutsuu muiden uskontojen edustajia vieraaksi omiin uskonnollisiin tiloihinsa. Se on aitoa ja vieraasta välittävää vieraanvaraisuutta. Kuvainnollisesti voisi sanoa, ettei tyydytä siihen, että vieras jätetään niin sanotusti eteiseen vaan hänet kutsutaan peremmälle talon lämpöön.*

Avajaistilaisuuteen yhdistys tuotti juutalaista, kristillistä ja arabialaista musiikkiperinnettä esittelevän Sacred Music -konsertin teemalla "Lä-

hi-itä iltamat". Konsertissa esiintyivät Lily Solomonov, Burhan Hamdon ja Mouafak Barafi sekä Lähde-kuoro johtajanaan Matti Turunen. Teemaviikkoa pidettiin esillä monissa tapahtumissa vuoden aikana sekä tuettiin viikolla syntyneiden kontaktien säilymistä ja dialogitoiminnan kasvua.

Vuonna 2019 yhteisymmärrysviikon tapahtumia järjestettiin eri puolilla Suomea lähes sata. Teemana oli "Merkityksellisiä kohtaamisia". Viikon avajaisia vietettiin Espoossa Tapiolan kirkossa. Avajaisissa esiintyivät muun muassa piispa Kaisamari Hintikka ja ryhmä syyrialaisia nuoria. Musiikista vastasi suomalais-ghanalainen Narrow Way -yhtye sekä oopperalaulaja Matti Turunen. Ohjelmistossa oli huomioitu myös uskonnottomat laulut. Illan päätti uskonto- ja kulttuuridialogin hengessä syyrialainen iltapala, johon osallistui eri katsomusten edustajia. Teemaviikon muita tapahtumia olivat esimerkiksi pedagoginen iltapäivä "Työkaluja dialogikasvatukseen", eri katsomuksellisten yhteisöiden järjestämä tapahtumat ja USKOT-foorumin järjestämä tarinateatteri.

Vuoden 2017 yhteisymmärrysviikon avajaistilaisuudessa Seurakuntien talolla esiintyivät Burhan Hamdonin Oriental Tunes, Maria Turunen ja Armaan Madar, sekä Haagan seurakunnan Lähde-kuoro Matti Turusen johdolla. Puheen piti vuoden suojelija presidentti Tarja Halonen. Kuvassa vasemmalla yhdistyksen puheenjohtaja (2010–2018) Ilari Rantakari.

Uskonnonvapaus – missä menee raja? -seminaari tapahtuman päämääränä oli uskonnon- ja katsomuksen vapauden edistäminen sekä vuorovaikutuksen, yhteisymmärryksen ja yhdenvertaisuuden lisääminen.

Pikkuparlamentissa järjestettiin seminaari "Uskonnonvapaus – missä menee raja?", jossa käsiteltiin uskonnon- ja katsomuksen vapautta sekä yhdenvertaisuuden teemoja. Puhujina olivat Ganoune Diop (The International Religious Liberty Association) sekä professorit Elina Vuola ja Tuula Sakaranaho Helsingin yliopistosta. Järjestäjinä olivat SVKN, USKOT-foorumi, FOKUS ry, SEN, Helsingin seurakuntayhtymä sekä eduskunnan uskonnon- ja omantunnonvapausryhmä.

Vuoden 2020 yhteisymmärrysviikon teemana oli "Puhu dialogia". Tilaisuuksia ja tapahtumia järjestettiin jälleen eri puolilla Suomea. Avajaistilaisuus pidettiin Vantaan Korsossa Lumosalissa yhteistyössä Vantaan seurakuntien ja Vantaan kaupungin kulttuuritoimen kanssa. Viikon suojelijana toimi keskustakirjasto Oodin johtaja Anna-Maria Soininvaara. Tapahtuma keräsi lähes 100 henkilöä kuulemaan ja katsomaan Middle East Music co:n musiikkia juutalaisesta, palestiinalais-syyrialaisesta ja suomalaisesta perinteestä Lähi-idän maustein sekä kokemaan Tanssiteatteri GLIMS & GLOMS:in tanssiesitystä "Kunnioitus–Respect". Ohjelmassa oli myös viikon suojelijan ja eri yhteisöjen puheenvuorot. Tapahtumia järjestettiin lähes sata eri puolilla Suomea, muun muassa Lieksassa järjestettiin jo perinteeksi muodostunut musiikki- ja ruokatapahtuma Lieksan Tukipisteen ja Lieksan seurakunnan yhteistyönä.

Sibafest – Maailma laulaa, kulttuurit kohtaavat -konsertti Helsingin Musiikkitalolla (järjestäjinä Sibelius-Akatemia ja FOKUS ry) tavoitti noin 500 kuulijaa. Suomen Buddhalaisen Unionin järjestämä bussiretki theravada-temppeliin oli erityisen suosittu uskonnonopettajien piirissä. Yhdistys aloitti myös yhteisymmärrysviikon koulutusyhteistyön Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Viikon aikana paneelikeskustelut ovat olleet yksi suosituimpia tapahtumamuotoja. Vuonna 2020 keskusteltiin muun muassa Vantaalla teemalla "Puhutaan dialogia: Kristittyjen ja muslimien näkemyksiä yhteiskunnallisiin kysymyksiin".

Vuoden 2021 yhteisymmärrysviikkoa vietettiin koronapandemian keskellä. Tapahtumat siirtyivät verkkoon ja ulkoilmaan. Yhdistys joutui tilanteeseen, jossa yhteisymmärrystä tuli edistää ilman fyysistä kohtaamista. Ratkaisuksi tulivat etätapahtumat ja -koulutukset, radio, Youtube sekä ulkotapahtumat kuten QR-koodikävely. Viikon suojelijana toimi presidentti Tarja Halonen, joka julisti viikon avatuksi verkossa. Oopperalaulaja Matti Turunen juonsi teemaviikon radio-ohjelman, jossa tutustuttiin eri katsomusten näkemyksiin yhteisymmärryksen merkityksestä. Ohjelmassa aiheesta kertoivat yhdistyksen puheenjohtaja Marja Pentikäinen, Suomen Bahá'í -yhteisön edustaja Melody Karvonen, Irma Peiponen Humanistiliitosta, Esa Ylikoski Vapaa-ajattelijain Liitosta, Jari Portaankorva Suomen Baptistikirkosta ja teologi-psykologi Kalervo Aromäki.

QR-KOODIKÄVELY

YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon teemana oli koronapandemian aikana vuosina 2021 ja 2022 "Dialogissa ympäristön kanssa – harmonisesti yhdessä". Teemaan liittyen koottiin eri uskontojen ja katsomusten edustajien lyhyitä sitaatteja luontoon ja ympäristöön liittyen QR-koodien taakse. QR-koodikävely on hauska tapa tutustua lähiluontoon sekä perehtyä erilaisiin näkemyksiin ympäristöstä!

Vuoden 2021 ja 2022 yhteisymmärrysviikkoa vietettiin koronapandemian takia etänä. Tapahtumat siirtyivät verkkoon ja ihmisiä innostettiin mukaan sosiaalisessa mediassa. Verkossa järjestetyt tapahtumat keräsivät osallistujia ympäri Suomen, joka rohkaisee järjestämään verkkotapahtumia myös jatkossa!

Vuositeemana 2021 oli ”Dialogissa ympäristön kanssa – harmonisesti yhdessä”. Ympäristöteema oli uusia avauksia tavoitteleva: yhdistys järjesti esimerkiksi koulutuksen yhteistyössä Kierrätyskeskuksen kanssa ympäristökasvattajille teemalla “Kulttuuri- ja katsomusdialogi ympäristökasvatuksessa”. Aiheina olivat muun muassa kulttuuri- ja katsomusdialogin tärkeys ympäristökasvatukselle (dosentti Panu Pihkala, Helsingin yliopisto), ekokolonialismi (saamelaisaktivisti Petra Laiti) ja vihreät muslimit (YTM Inga Härmälä). Muita tapahtumia olivat muun muassa Tiedekulmassa järjestetty paneelikeskustelu “Mitä tehdä polarisoitumiselle ja väkivaltaistuville asenteille”, joka keräsi yli 500 etäosallistujaa. Mukana keskustelemassa olivat presidentti Tarja Halonen, Helsingin kaupungin erikoistutkija Pasi Saukkonen sekä luokanopettaja ja järjestöaktivisti Mina Khan. Alustajina toimivat muun muassa polarisaatio-asiantuntija Miriam Attias ja tutkijatohtori Saija Benjamin. Lisäksi yhdistys muun muassa koulutti uuden Juhlakaruselli-dialogimetodin käyttöön sekä julkaisi Moninaisen laulukirjan ja Kodin eri katsomukset -esitteen Suomen lisäksi myös englanniksi.

Haaveet paluusta lähitapahtumiin murenivat alkuvuodesta 2022, kun koronan aiheuttamat rajoitukset tiukkenivat jälleen. Avajaiset teatteri- ja musiikkiesityksineen oli sovittu järjestettäväksi Helsingin yliopistolla, mutta sekä avajaiset että useat muut tapahtumat järjestettiin joko

etänä tai siirrettiin. Vuositeemana oli jälleen ”Dialogissa ympäristön kanssa – harmonisesti yhdessä”. Vuoden 2022 järjestelyjä sekä itse viikkoa leimasi innokkuus kehittää viikon toimintamalleja. Yhteisymmärrysviikon perinteiset avajaiset korvattiin viikon avanneella videojulistuksella. Julistuksessa kerrottiin viikon merkittävästä uudistuksesta: viikon puheenjohtajuus on vuodesta 2022 lähtien kiertävä eri yhteisöjen välillä. Vuonna 2022 puheenjohtajuus on Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkolla (Timo Koponen). Lisäksi

Tiedekulmassa keskusteltiin yhteisymmärrysviikolla 2021 teemalla “Mitä tehdä polarisoitumiselle ja väkivaltaistuville asenteille”. Kuvassa vasemmalta oikealle: Saija Benjamin, Marja Laine, Pasi Saukkonen, Arto Kallioniemi, presidentti Tarja Halonen, Miriam Attias ja Mina Khan.

KATSOMUSKAVERI

Etsi katsomuskaveri Kaverisovelluksesta! Haluatko kaverin, jonka kanssa voi vaihtaa ajatuksia elämän suurista ja pienistä kysymyksistä? Elämän tarkoituksesta, eettisistä valinnoista tai vaikkapa omasta roolistasi maailmassa? Katsomuskaveri haluaa jutella siitä, millaisia valintoja ja tilanteita elämässä voi tulla vastaan ja kuinka niihin voisi etsiä ratkaisua omaan katsomukseen ja arvoihin tukeutuen. Katsomuskaverin löydät täältä: app.kaverisovellus.fi

uudistettiin viikon ohjausryhmän nimi: koska ryhmä tekee yhteistoimintaa läpi vuoden, nimettiin se Uskontojen ja katsomusten yhteistyön ryhmäksi, jonka päätehtävänä on YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon suunnittelu ja koordinointi. Lisäksi viikon viestintäsuunnitelma uudistettiin ja luotiin hyvin näkyvyyttä saaneita some-kampanjoita. Myös viikon kasvatustoiminnan kehittämisessä otettiin uusi askel, kun viikolle kehitettiin vuosittainen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja oppilaitosten Dialogitaitajat -kampanja. Lisäksi aloitettiin koulutusmateriaalin tuottaminen seurakunnille yhteistyössä Kirkkohallituksen kanssa ajatuksena saada paikallisseurakunnat organisoidummin mukaan viikon toimintaan. Monikatsomuksellinen viikon yhteistyön ryhmä kannatti ajatusta, sillä seurakunnilla on enemmän resursseja toiminnan edistämiseen kuin pienemmillä uskonnollisilla ja katsomuksellisilla yhteisöillä. Samaa ajattelumallia hyödynnettiin Dialogitaitajat -kampanjassa: kampanjaa lähdettiin laajentamaan Kirkkohallituksen alueelliselle kehittämisen rahoituksella yhteistyössä STEP-koulutuksen, Rovaniemen seurakunnan ja Oulun hiippakunnan kanssa.

Korona-aikana yleistynyt kokemus yksinäisyydestä ja toisaalta yhteisymmärrysviikon nuorten aikuisten tapahtumista saatu hyvä palaute synnyttivät vuonna 2022 myös aivan uuden tavan lähestyä katsomus- ja uskontodialogia. Yhdistys aloitti katsomuskaveri-toiminnon kehittämisen osana Kaverisovellusta. Kaverisosvellus on suomalaisen startup-yrityksen digitaalinen verkkosovellus, joka on kehitetty yksinäisyyden helpottamiseksi. Katsomuskaveri-toiminnon avulla voi löytää uusia ystäviä, joiden kanssa pohtia elämän suuria ja pieniä kysymyksiä – turvallisesti ja helposti. Verkossa toimiva sovellus mahdollistaa kohtaamisen myös silloin, kun tapaaminen fyysisesti ei onnistu.

Uudistamistoimien ohella järjestettiin tuttuun tapaan myös tapahtumia ja julkaistiin uutta materiaalia. Yhdistys järjesti esimerkiksi Kulttuurit ja katsomukset mediassa -materiaalien julkaisu- ja koulutustilaisuuden sekä "No uskaltaako tästä edes puhua?" Dialogitaidot ja polarisoitumisen ehkäisy -paneelikeskustelun Helsingin Tiedekulmassa. Paneelikeskustelussa olivat mukana yhteiskunnallinen ihmisoikeusvaikuttaja Ujuni Ahmed, tutkimuspäällikkö Shadia Rask sekä yliopistotutkija Niko Pyrhönen.

EDISTÄNKÖ RAUHAA?

Ukrainan tilanne vaikutti vuonna 2022 käynnistyneeseen seuraavan vuoden suunnitteluun ja yhteisymmärrysviikon teemaksi 2023 valittiin "Edistänkö rauhaa?".

#YHTEISYMMÄRRYSTEKO

Yhteisymmärrysteko -tunnustus on osa YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon viettoa Suomessa. #yhteisymmärrysteko -kampanja palkitsee vuosittain uskontojen ja katsomusten vuorovaikutusta edistäviä ja tukevia tekoja.

Vuoden 2016 #yhteisymmärrysteko -tunnustus myönnettiin Ville Mäkipellolle Mitä arvostan islamissa -videoblogista. Blogi kertoo siitä, miten sosiaalisessa mediassa voidaan omalla esimerkillä kannustaa hyvän puhumiseen. Vuoden 2018 #yhteisymmärrysteko -tunnustuksen sai Lieksan Tukipiste ry ja Lieksan seurakunta monikansallisesta yhteisymmärrystapahtumasta. Tapahtuman tavoitteena oli poistaa kantaväestön ennakkoluuloja eri kulttuureista ja uskonnoista tulevia kohtaan. Lieksassa on paikkakunnan kokoon nähden huomattavan suuri maahanmuuttajaväestö ja eri kansallisuuksien ja uskontojen kirjo kasvaa voimakkaasti. Vuoden 2019 #yhteisymmärrysteko -tunnustuksen sai Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto Uskontojen kahvila -toiminnasta. Suomen Kristillisen Yli-

Vuoden 2018 #yhteisymmärrysteko -tunnustuksen sai Lieksan Tukipiste ry ja Lieksan seurakunta monikansallisesta yhteisymmärrystapahtumasta.

oppilasliiton pääsihteeri Katri Jussila ja Uskontojen kahvila -toiminnan koordinaattori Maini Salmi vastaanottivat tunnustuksen 5.4.2019 kansainvälisenä Kultaisen säännön päivänä. Uskontojen kahvila -toiminta on matalan kynnyksen uskontodialogia, jonka tarkoituksena on mahdollistaa keskustelu eri katsomusperinteiden kesken hyväksyvässä ja turvallisessa ympäristössä.

Vuonna 2021 tunnustus myönnettiin Rauhankasvatusinstituutille ja ohjaaja Reetta Huhtaselle Aatos ja Amine -dokumenttielokuvasta ja siihen liittyvistä työpajoista ja koulutuksista. Työpajoissa on tuettu kasvattajia ja nuoria dialogisen tilan luomisessa usein haastavilta tuntuvien teemojen, kuten katsomusten moninaisuuden, kuulumisen kokemuksen ja toisaalta rasismin ja syrjinnän käsittelylle. Vuonna 2022 #yhteisymmärrysteko -kampanjaa uudistettiin jakamalla tunnustus kahdessa kategoriassa: yleinen ja kasvatuksen toimijoille suunnattu.

DIALOGITAITAJAT JA #YHTEISYMMÄRRYSTEKO - KAMPANJAT YHTEISYMMÄRRYSTÄ EDISTÄMÄSSÄ

Emma Palojärvi, hankekoordinaattori, Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry

Vuosittain helmikuun ensimmäisellä viikolla juhlittavalla YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikolla tehdään ja nostetaan esiin vuoden sekä viikon aikana tehtyjä #yhteisymmärrystekoja. Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry ja yhteisymmärrysviikon uskontojen ja katsomusten yhteistyön ryhmä jakavat vuosittain tunnustuksen yhdelle, ja vuodesta 2022 alkaen kahdelle, ansioituneelle #yhteisymmärrysteolle. Tunnustuksen jakamisella ei kannusteta kilpailuun, vaan nostetaan esiin ja kannustetaan aktiivisia toimijoita. Tunnustus on jaettu viime vuosina mm. Rauhankasvatusinstituutille ja Reetta Huhtaselle Aatos ja Amine -dokumenttielokuvasta ja siihen liittyvistä työpajoista, Suomen Kristilliselle Ylioppilasliitolle Uskontojen kahvila -toiminnasta sekä Ville Mäkipellolle islamiin liittyvästä videoblogista.

Yhteisymmärrystä ei toki edistetä vain yhtenä viikkona vuodessa, vaan pitkäjänteisesti pitkin vuotta – ja oikeastaan pitkin koko elämänkaarta. On tärkeää, että yhteisymmärryksen edistäminen ja yhteisymmärrystä edistävien toiminta- ja ajatusmallien juurruttaminen aloitetaan jo pienestä pitäen. Yhteisymmärrysviikon vuonna 2021 pilotoitu Dialogitaitajat -kampanja tähtääkin juuri tähän: kampanja tarjoaa kasvattajille tietoa, tukea ja materiaaleja lasten ja nuorten dialogitaitojen ja kulttuurisen ja katsomuksellisen osaamisen sekä kasvattajan oman osaamisen kehittämiseen.

Dialogitaitajat -kampanja jatkuu pilottivuotensa 2022 jälkeen vuosittaisena kampanjana ja sitä on toteuttamassa moninainen ja monialainen toimijajoukko. Kuka tietää, minkä näköinen kampanjasta on muotoutunut vuosien päästä tämän juhlakirjan julkaisemisesta näiden hienojen toimijoiden käsissä.

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n työ kaikkien katsomusten ja kulttuurien yhteisymmärryksen ja yhteiskuntarauhan eteen on ollut merkittävää ja on ollut hienoa päästä mukaan osaksi yhdistyksen toimintaa ja sitä kautta osaksi laajempaa yhteiskunnallista muutosta. Vaikuttaminen siihen, että jo lapset ja nuoret oppivat dialogista, sen merkityksestä ja konkreettisia arjen dialogitaitoja jo lapsuudesta ja nuoruudesta saakka, on ollut myös merkittävä oman ajatusmaailman muokkaajana: ruohonjuuritoiminnalla todellakin voimme vaikuttaa siihen, millainen tulevaisuudestamme muovautuu. Tehkäämme kaikki työtä dialogisemman ja yhteisymmärtävämmän maailman eteen – #yhteisymmärrysteko kerrallaan!

DIALOGI-TAITAJAT

Dialogitaitoja kulttuuri- ja katsomustietoisen kasvatuksen tueksi! Dialogitaitajat -kampanja käynnistettiin pilottihankkeena vuonna 2021. Kampanjan verkkosivut kokoavat tietoa ja materiaalia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen sekä perusopetukseen, lasten ja oppilaiden huoltajille sekä erilaisille oppilaitoksille, yhteisöille ja järjestöille. Dialogitaitajat -kampanja auttaa kasvattajia tukemaan lasten ja nuorten dialogitaitoja sekä kulttuurista ja katsomuksellista osaamista. ***www.dialogitaitajat.fi***

AVAUTUMINEN DIALOGILLE – NUORTEN VUOROVAIKUTUSILLAT

Ilkka Aura, Nuorten Aikuisten Neuvoja
Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko

Kuultuaan YK:n yhteisymmärrysviikosta syksyllä 2019, Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon nuoret ilahtuivat mahdollisuudesta olla mukana järjestämässä tilaisuutta, joka saattaisi vakaumukselliset nuoret aikuiset yhteen aidon vuorovaikutuksen hengessä. Mahdollisuus oppia eri uskontokuntien nuorilta aikuisilta heidän vakaumuksensa ja kokemustensa pohjalta tuntui todella kiehtovalta.

Lähimmäisenrakkaus ja toisten huomioon ottaminen ovat yhteisistä perusarvoista keskeisimpiä kristillisyydessä, juutalaisuudessa, islamissa, buddhalaisuudessa, hindulaisuudessa ja muissa uskonnoissa. Mahdollisuus ymmärtää paremmin ja arvostaa yli vakaumustensa rajojen on erityisen palkitsevaa nuorten aikuisten, tulevien uskonnollisten vaikuttajien, keskuudessa.

Vähemmistöön kuuluvan vakaumuksen omaava nuori aikuinen voi tuntea itsensä muukalaiseksi maallistuvassa yhteiskunnassa. Mahdollisuus omien kokemusten jakamiseen muiden samankaltaisessa tilanteessa olevien kanssa koettiin erityisen voimaannuttavaksi. Vuorovaikutuksen lähtökohta oli samanarvoisuus ja keskinäinen kunnioitus kolmannessa Mooseksen kirjassa olevan kehotuksen hengessä: ”Muukalainen, joka asuu teidän luonanne, olkoon niin kuin maassa syntynyt teikäläinen. Rakasta häntä niin kuin itseäsi, sillä tekin olitte muukalaisina Egyptin maassa.” (3. Mooses 19:34). Illan tavoitteeksi asetimme yhteisymmärryksen ja keskinäisen kunnioituksen kasvattamisen, jotta voisimme sanoa kuten Paavali efesolaisista, jotka olivat liittyneet yhteen eri kulttuureista: ”Niin ette siis enää ole vieraita ettekä muukalaisia, vaan te olette pyhien kansalaisia” (Efesolaiskirje 2:19).

Vuorovaikutusillat toteutettiin helmikuussa 2020 ja 2021. Tapasimme ensimmäisenä vuonna kasvotusten ja 2021 Zoomin välityksellä. Osallistujia oli molempina vuosina noin 60. He edustivat viittä eri vakaumusta. Tilaisuus toteutettiin pääosin vuorovaikutteisena pienryhmätyöskente-

lynä. Nuoret aikuiset ehdottivat käsiteltävät aiheet ja valitsivat ryhmät, joihin liittyivät. He myös johtivat pienryhmien keskustelua. Kukin ryhmä keskusteli 15 minuuttia ja ryhmää vaihdettiin neljästi. Keskustelunaiheita olivat esimerkiksi:

- Mikä elämässä on tärkeintä – minkä varaan rakennat elämäsi?
- Mitä uskonto merkitsee sinulle, miksi haluat olla yhteisösi jäsen?
- Kuinka katsomuksesi ottaa kantaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin ja tasa-arvoon?
- Kuinka uskonnolliset yhteisöt tukevat tai kuinka niiden tulisi tukea nuorten tulevaisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä?

Lisäksi nautittiin nuorten aikuisten musiikkiesityksistä ja eri uskontokuntien edustajien tervehdyksistä.

Illan päätteeksi saimme nuorilta anonyymisti palautetta verkkopalvelu Flinga.fi:ssa. Tässä muutama kommentti:

- Oli ihana tutustua uusiin ihmisiin ja opin täällä uutta! Samaa Jatkoon!! :D
- Hieno tapahtuma, jää odottamaan jatkoa 😊 Olisipa ollut enemmän aikaa.
- Tosi mielenkiintoista ja innostavaa. Ja olisi ihana jatkaa keskusteluita tämänkin jälkeen 😊 ja energisoiva fiilis jäi. Opin, että mä voin muuttaa maailmaa paremmaksi elämällä rohkeasti uskon polulla.

Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko on nyt yhdessä Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton kanssa sitoutunut tekemään tästä jokavuotisen perinteen.

YHDISTÄVÄÄ TOIMINTAA JA YHTEISÖIHIN TUTUSTUMISTA – SUOMEN BUDDHALAINEN UNIONI SBU YHTEISYMMÄRRYSVIIKON TOIMIJANA

FL Irma Rinne, puheenjohtaja, Suomen Buddhalainen Unioni, Buddhalainen Dharmakeskus
Mikko Koponen, Dharmaopettaja, Bodhidharma ry

Maailma on jatkuvassa muutoksen tilassa, mikään ei ole pysyvää. Sehän on yksi buddhalaisen filosofian perusteesejä. Harjoittelemme pysymään tyyninä ja myötätuntoisina kaiken muutoksen ja epävarmuuden keskellä. Kun Suomen Buddhalainen Unioni SBU perustettiin vuonna 2009, innoittajana oli ennen kaikkea interbuddhalaisuuden ajatus: haluttiin järjestää kaikille avointa yhteistä toimintaa. Käytännössä keskinäisessä yhteistyössä on yhä vielä opettelemista, buddhalaiset kun eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan joukko monenlaisia ryhmittymiä ja suuntauksia. Yhteistyön organisoimisesta SBU on oppinut paljon käytännön kokemuksista Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n johtamassa YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysvii-

Suomen Buddhalaisen Unionin ja FOKUS ry:n järjestämä bussiretki theravada-temppeleihin 29.2.2020 Keravalle ja Nurmijärvelle. Kuvassa Buddharama temppelissä Nurmijärven Nukarissa kunnianarvoisia munkkeja, yhteisön jäseniä ja retkeläisiä. Retkeä isännöi Mikko Vimalamitra Koponen, SBU:n aikaisempi puheenjohtaja. Kuva: Buddharama-temppelin arkisto.

kon ohjausryhmässä (nyk. Uskontojen ja katsomusten yhteistyön ryhmä), johon SBU liittyi vuonna 2014.

Raha laittaa maailman pyörimään, sanotaan. Taloudelliset resurssit merkitsevät myös ammattitaitoista työvoimaa. FOKUS ry on tärkeässä roolissa luotsatessaan yhteisymmärrysviikon toimintaa. FOKUS ry:n toiminta lähtee kristillisyyden pohjalta, yhdistys aloitti vuonna 1947 nimellä Kristillinen kulttuuriliitto. Mukana toiminnassa on tällä hetkellä monia katsomuksia ja uskontoja, rahoittajia on muitakin kuin kirkko. Uskonto- ja katsomusdialogi on noussut tärkeäksi yhteiskuntarauhan takaajaksi ja saanut rahoitusta niin Suomessa kuin Euroopassa. Myös vähemmistöuskonnot ovat tärkeitä tässä vuorovaikutuksessa. Jos aiemmin maallistuminen ja sekularisaatio olivat vallitsevia suuntauksia, tällä hetkellä myös uskonnot nähdään tasapainottavana tekijänä yhteiskunnassa.

Mikä on ollut buddhalaisten ja SBU:n panos yhteisymmärrysviikolla? Kulttuurin kautta buddhalaisten ja muiden uskontojen ajatuksia saadaan parhaiten esille. Vuonna 2015 SBU järjesti koko päivän kestävän Kulttuurien juhlan Helsingin Rauhanasemalle Pasilassa. Esillä oli monen uskonnon lauluja, ruokaa, tanssia ja runoja. Myöhempinä vuosina emme ole ryhtyneet näin laajaan projektiin, vaan olemme tuoneet buddhalaista kulttuuria esille suurelle yleisölle. Eri yhteisöt ovat pitäneet avoimia ovia, lisäksi vuonna 2017 Kirjasto 10:n esiintymislavalla esitettiin Zen-runoja ja musiikkia. Kiinnostusta ovat herättäneet opastetut bussiretket buddhalaisiin keskuksiin, vuonna 2018 vierailtiin tiibetinbuddhalaisissa keskuksissa Jokioisissa ja Alastarolla, vuonna 2020 bussiretki suuntautui theravadabuddhalaisiin temppeleihin Keravalla ja Nurmijärvellä. Nämä retket on pystytty toteuttamaan FOKUS ry:n tuen avulla. Vuonna 2021 järjestimme Zen-valokuvauksen verkkokurssin.

Toiminta uskontojen välisessä yhteistyössä synnyttää vähitellen luottamusta ja ystävyyttä eri tavoin ajattelevien ihmisten välille. Kun opimme kohtaamaan ihmisiä avoimin mielin, rakentavasti ja erilaisuutta kunnioittaen, vähenevät jännitteet ja epäluulo.

Kun opimme kohtaamaan ihmisiä avoimin mielin, rakentavasti ja erilaisuutta kunnioittaen, vähenevät jännitteet ja epäluulo.

PAIKALLISTOIMINNAN MERKITYS – PÄÄMÄÄRÄNÄ MAAILMANRAUHA JA IHMISKUNNAN YKSEYS

Melody Karvonen, monikulttuurisuuden asiantuntija ja kouluttaja, Suomen Bahá'í-yhteisö

Yhteiskunnallisen eetoksen ja yhteiskunnan kehityksen näkökulmasta bahá'ít näkevät, että aikakausi, jota elämme, on ensimmäinen globaali käännekohta, joka on täysin ainutlaatuinen ihmiskunnan historiassa. Bahá'í-näkökulmasta jokainen ihminen on ydinolemukseltaan osa äärimmäisen laajaa ja moninaista, mutta silti pohjimmiltaan yhtä ihmisperhettä. Bahá'í-uskon perustajan Bahá'u'lláhin sanoin: "Maapallo on vain yksi maa ja ihmiskunta sen kansalaiset".

Tämä näkemys on perustana bahá'í-yhteisön toiminnalle ja bahá'ít, missä tahansa maailman kolkassa elävätkin, tähtäävät eheämmän ja paremman yhteiskunnan rakentamisessa yhteistyöhön kaikkien ihmisten kanssa, heidän uskonnosta, elämänkatsomuksesta, etnisestä taustasta, sukupuolesta, poliittisesta mielipiteestä tai yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Yhteen tällaiseen maapallon toisella puolella olevaan hankkeeseen voi tutustua tämän linkin kautta englanniksi www.oea.bahai.org.au/blog. On siis hyvin luonnollista, että bahá'í-yhteisö on mukana myös yhteisymmärrysviikon toiminnoissa.

Vaikka päätavoite on ihmiskunnan ykseyden ja rauhan saavuttaminen, yhteistyön pitäisi tapahtua monella tasolla ja bahá'í-yhteisölle paikallisen, jopa naapurustotason toiminnan merkitys on itsestäänselvyys ja ensisijaisen tärkeää. Itse asiassa bahá'ílla on ollut pitkään systemaattisia kaikkia ikäluokkia koskevia yhteisöllisyyttä ja elämän syvällisemmän merkityksen pohtimista edistäviä toimintoja, joihin mielellämme kutsumme mukaan kaikki halukkaat. Näitä ovat esimerkiksi yhteisön hartaudellista luonnetta vahvistavat kokoukset, lasten herkkää sydäntä ja mieltä ravitsevat oppitunnit, varhaisnuorten kuohuvaa energiaa kanavoivat ryhmät sekä kaikille avoimet opintopiirit, jotka antavat eritaustaisille ihmisille mahdollisuuden kohdata tasa-arvoisina ja tutkia moraalisten ja eettisten arvojen soveltamista heidän omaan elämäänsä ja laajemminkin.

YK:n yleiskokouksen päätöslauselmassa (lokakuu 2010) rohkaistaan kaikkia valtioita vapaaehtoisuuden pohjalta tukemaan uskontojenvälisen yhteisymmärryksen ja hyvän tahdon viestiä. Tämä myös on ollut kannustavana tekijänä bahá'í-yhteisölle olla mukana yhteisymmärrysviikossa. Minut kutsuttiin mukaan bahá'í-yhteisön edustajana FOKUS ry:n yhteisymmärrysviikon ohjausryhmään lähes heti toiminnan alkaessa. Bahá'í-yhteisön toiminta yhteisymmärrysviikolla on pääasiallisesti paikallista toimintaa, joka on muodostunut mm. keskustelutilaisuuksista, naapurustoteemailloista, hartauskokoontumisista ja paneeli- tai seminaaritilaisuuksista.

Menneiden vuosien yhteistyökokemukset ovat vahvistaneet minulle sen, että vaikka kuinka tekisimme yhteistyötä ja järjestäisimme erilaisia tempauksia ja toimintoja, emme saavuttaisi aitoa yhteisymmärrystä pelkällä rinnakkaiselolla. Yhteiskunnalliset muutokset ja tulevaisuuden tarpeet vievät meitä väistämättä yhteiseloon, joka edellyttää pois pääsemistä meissä piilevistä taipumuksista dogmaattisuuteen ja yksisilmäisyyteen. Tarvitaan vilpitöntä itsenäistä totuuden ja merkityksen tutkiskelua sekä aitoa, jaloa ja epäitsekästä yhteistyötahtoa, joka tähtäisi holistiseen ja eheään maailmankuvaan.

Olen kiitollinen siitä, että olen saanut olla mukana yhteisymmärrysviikon ideoimisessa ja toiminnassa ja toivon sydämeni pohjasta, että päästään vielä eteenpäin: rinnakkaiselosta aitoon yhteiseloon!

Tarvitaan vilpitöntä itsenäistä totuuden ja merkityksen tutkiskelua sekä aitoa, jaloa ja epäitsekästä yhteistyötahtoa, joka tähtäisi holistiseen ja eheään maailmankuvaan.

OLEN ORTODOKSI

Isä Teemu Toivonen, ortodoksisen käytännöllisen teologian yliopisto-opettaja, hallituksen jäsen 2019-

Olen ortodoksi. Tuo oli aikoinaan peruskoulun uskonnon oppikirjasarjan nimi. Kirjoissa oli mustavalkoiset kuvat, ne tuntuivat vanhoilta jo ala-asteaikanani, mutta niitä käytettiin peruskoulun tunneilla vielä toimiessani sijaisopettajana lukuvuonna 2003–2004 pääkaupunkiseudulla. Mutta olen siis ortodoksikristitty. Nimessäni ei ole mitään mihinkään muuhun kuin suomalaiseen kansallisuuteen tai kulttuuriin viittaavaa. En ole myöskään varsinaisesti karjalainen, vaikka isoäitini perheineen ja sukuineen joutuikin jättämään kotinsa Karjalankannaksella toisen maailmansodan seurauksena. He olivat niitä Kannaksen venäjänkielisiä, joiden suvut olivat asuneet noilla sijoilla mahdollisesti Pietarin kaupungin rakentamisesta asti. Siten en ole myöskään Helsingin vanhojen venäläisten tai emigranttivenäläisten sukujen jälkeläinen, heidän, jotka aikanaan perustivat nykyisen kotiseurakuntani. Olen ortodoksi ja samalla jotenkin täysin suomalainen. Mitä se sitten tarkoittaakaan, vai tarkoittaako se juuri tätä?

Olen osa erilaisia, joskus keskenään ristiriitaisinakin pidettyjä ihmisryhmiä, mutta olen ollut siinä onnellisessa asemassa, etten ole koskaan varsinaisesti joutunut perustelemaan itselleni tai kenelläkään muullekaan olemiseni oikeutta. Ellei noita peruskoulun uskonnonopetusolosuhteita ja niistä koituneita hankaluuksia tai koulukavereiden tietämättömyyttä lasketa mukaan. Myöhemmin olen saanut työskennellä paitsi toisten kaltaisteni uskonnollisessa vähemmistössä, joskin vakiintuneessa ja tunnustetussa sellaisessa, kasvavien nuorten kanssa ja sittemmin vielä leimallisemmin erilaisista taustoista tulevien ihmisten parissa. Ortodoksien joukkoon Suomessa kuuluu paitsi suomalaistuneita ja suomalaistettuja karjalaisia, venäläisiä, kolttasaamelaisia, ruotsinkielisiä, myös alati kasvava joukko kreikkalaisia, ukrainalaisia, syyrialaisia, irakilaisia, eritrealaisia ja etiopialaisia sekä kirkkoon liittyneitä vain muutaman esimerkin mainitakseni.

Erilaisten kulttuurien ja näkemystenkin tunteminen auttaa kuorimaan omista kulttuurisista, kansallisista ja uskonnollisista käsityksistä pois toissijaiset elementit ja löytämään perustavanlaatuisia yhteisiä asioi-

ta, joilla rakentaa paitsi ympäröivää yhteiskuntaa, myös omaa uskonnollista identiteettiään ja hyvinvointiaan. Toisen kohtaaminen ei ole pois itsestäni, vaan rakentaa minua. Samaa etuoikeutta olen kokenut myös vähemmistöasemasta käsin välttämättömässä ja jokapäiväisessä kanssakäymisessä toisin uskovien kanssa kristittyjen keskinäisen ykseyden ekumeenisilla foorumeilla, mutta sittemmin myös eri uskontojen ja katsomusten kanssa. Ortodoksinen kirkko on saanut olla tekemisissä toisuskoisen ympäristön kanssa viimeistään 600-luvulta lähtien, kun islam syntyi ja alkoi levitä syntysijoiltaan muualle Lähi-itään. Toisaalta 1900-luvun suuri koettelemus kohtasi ortodoksista kirkkoa uskonnot kieltävän bolsevismin taholta ja tuotti marttyyrejä ehkä enemmän kuin aiemmat vuosisadat yhteensä. Kaikella tällä on varmasti ollut vaikutuksensa siihen, että ortodoksisen kirkon kanssakäyminen paitsi toisten kristittyjen myös toisten uskontojen kanssa on kasvanut täyteen mittaansa: omasta perinteestä ja uskon ydinkohdista luopumatta voidaan asettua tasapainoiseen dialogiin toisten kanssa. Ortodoksisen ihmiskuvan ytimessä on vakaumus jokaisesta ihmisestä Jumalan kuvaksi ja Jumalan kaltaisuuteen luotuna olentona, jota kristityllä tuon ei ole lupa hyljeksiä tai tuomita.

Ortodoksisen kirkon piispat kokoontuivat Kreetalle vuonna 2016 patriarkka Bartolomeoksen johdolla Suureen ja pyhään synodiin (kirkolliskokoukseen) ja ottivat mm. selkein sanoin kantaa uskontojen väliseen dialogiin: ”Alkuperäinen kristillinen usko seuraa ristin esimerkkiä ja uhraa itsensä, ei muita. Tästä syystä kaikki uskonnollinen fundamentalismi tuomitaan jyrkästi. Rehellinen uskontojen välinen dialogi luo luottamusta, rauhaa ja sovintoa.” Tästä taustasta käsin osallistuminen FOKUS ry:n toimintaan hallituksen jäsenenä on ollut innostava tapa kantaa oma korteni kekoon ihmisten keskinäisen kunnioituksen rakentamiseen. Jos vaikka itselläni on siinä vielä paljon opittavaa ja huomioon otettavaa, se ei estä ottamasta askeleita eteenpäin ja tehdä samalla jonkun toisen elämä ja osallisuus yhteiskunnasta vähän helpommaksi.

Toisen kohtaaminen ei ole pois itsestäni, vaan rakentaa minua.

YHTEISYMMÄRRYS

Irma Peiponen, puheenjohtaja, Suomen Humanistiliitto ry

Yhteisymmärrys voi olla siitä, että erilaisista katsomuksista huolimatta meidän on mahdollista elää rauhanomaisesti tässä yhteiskunnassa toistemme ajatuksia kunnioittaen ja yhdessä sovittuja sääntöjä noudattaen. Meillä ihmisillä on kuitenkin erilaiset käsitykset siitä, miten tämä maailma on syntynyt, mikä on ihmisen asema, mitä eroa on tiedolla ja uskomuksilla ja mikä on etiikan perusta.

Humanismi on eettinen maailmankatsomus, josta monet uskonnottomat ihmiset etsivät vastauksia perimmäisiin kysymyksiin. Sellaista lopullista ratkaisua, jota esimerkiksi uskonnot tarjoavat, humanismi ei anna. Ihmisten on itse etsittävä totuutta ja oikeaa elämäntapaa.

Vaikka lähtökohtamme ovat erilaiset, lopputulema monissa "maallisissa" asioissa on varsin samanlainen. Etiikassa kultainen sääntö yhdistää niin uskontoja kuin humanismia. Voimme yhdessä pyrkiä luomaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja laajemmin maailmassa sellaiset olosuhteet, että jokaisella on mahdollisuus pyrkiä hyvään elämään sellaisena, kuin ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus sen määrittää. Erilaisista lähtökohdista samanlaisiin toimiin on myös mahdollista päästä esimerkiksi ilmastonmuutoksen ja lajikadon torjunnassa. Ne ovat asioita, jotka ovat elintärkeitä koko ihmiskunnalle. Me katsomme, että ihminen on osa luontoa ja vahvasti luonnosta riippuvainen. Sen sijaan luonto kyllä tulisi toimeen ilman ihmistäkin. On siis yhteinen etumme pyrkiä vaikuttamaan luonnon hyvinvointiin.

Samoin rauhaan liittyvät ponnistukset ovat meille yhteisiä. Väkivalta ja sodat vievät mahdollisuuden hyvään elämään ja inhimillisiä ja taloudellisia resursseja ja tuhoavat luontoa. Tarvitsemme yhteisiä ponnistuksia positiivisen rauhan saavuttamiseksi.

Pidämme tärkeänä, että demokraattisessa yhteiskunnassa voi käydä vapaata keskustelua myös niistä asioista, jotka meitä erottavat. Tässä maailmassa on selvästi nähtävissä, että demokratia on se hallintomuoto, joka antaa mahdollisuudet positiiviseen rauhaan ja hyvän elämän tavoitteluun.

Olemme sekulaarihumanisteja. Molemmat termit voidaan ymmärtää monella tavalla. Sekulaari tässä tarkoittaa maallista, millä erotumme vaikkapa kristillisestä ja islamilaisesta humanismista tai humanistisista tieteistä. Meille humanismi on maailman-/elämänkatsomus. Olemme valmiita yhteistyöhön kaikkien sellaisten järjestöjen kanssa, jotka kunnioittavat yleisiä humanistisia periaatteita. Ihmiset ja valtiot ovat niin keskinäisriippuvaisia, että dialogiin ja yhteistyöhön on pystyttävä, mikäli haluamme lajimme säilyvän tällä maapallolla.

Vuoropuhelu ei ole helppoa. Oma tahto törmää helposti toisen vahvaan näkemykseen. Erilaisten ryhmien tutustuminen ja kanssakäyminen on kuitenkin monikulttuurisen yhteiskunnan edellytys. Puhutaan sitten kansojen välisestä rauhasta tai yhteiskuntarauhasta, ihmisten välinen vuoropuhelu pitäisi saada toimimaan niin yksilöiden kuin ryhmienkin välillä. Vaikka ymmärtämiseen pyritään, ei kaikkea toisten ajattelussa, uskomuksissa, saatika teoissa voi hyväksyä. Ihmisoikeudet ovat parhaita mittareita hyväksymisessä. Toisaalta sekularismi tarkoittaa juuri sitä, mihin tällä yhteisymmärrysviikolla pyritään. Erilaisten katsomusten pitää pystyä elämään rinta rinnan.

Vuoropuhelu ei ole helppoa. Oma tahto törmää helposti toisen vahvaan näkemykseen. Erilaisten ryhmien tutustuminen ja kanssakäyminen on kuitenkin monikulttuurisen yhteiskunnan edellytys.

4

DIALOGIA TAITEEN JA TIETEEN KENTILLÄ

Yhdistys on koko historiansa ajan käynyt aktiivista vuoropuhelua eri tieteen- ja taiteenalojen edustajien kanssa. Tämä on tapahtunut järjestön omien työryhmien ja erikseen järjestettyjen tapahtumien ja tuotetun materiaalin avulla. Vuoropuhelu on käytännössä tarkoittanut aktiivista yhteistyötä monien kulttuuri- ja koulutusalojen toimijoiden kanssa.

Klubitoiminta oli useamman vuosikymmenen ajan yksi yhdistyksen keskeisimmistä toiminnan muodoista. Klubitoimintaan osallistui vuosien ajan myös henkilöitä, jotka eivät olleet yhdistyksen jäseniä, mutta osoittivat kiinnostusta sen toimintaa kohtaan ja antoivat sille tukensa. Klubien tarkoituksena oli edistää maailman- ja elämänkatsomuksellista keskustelua.

Kristillinen kulttuuriliitto
KLUBIT
SYKSY 2005

Teatteriklubi
Tiedeklubi
Kuvataideklubi
Musiikkiklubi

Kristillisen kulttuuriliiton taide- ja tiedeklubit ovat vakiintuneet tärkeäksi osaksi yhdistyksen työtä. Niiden tarkoituksena on tutustuttaa liiton jäsenet ja muut kiinnostuneet ajankohtaisiin taiteen ja tieteen kysymyksiin. Lähestymistapa näihin on maailmankatsomuksellis-eettinen. Pyrimme antamaan klubi-istuntoihin osallistuville mahdollisuuden tavata tieteen parissa työskenteleviä, eri alojen tutkijoita sekä taiteilijoita omassa työssään.

Pisimpään toimineita ovat Teatteriklubi Etupenkki ja Tiedeklubi. Sittemmin on käynnistetty myös Kuvataideklubin ja Musiikkiklubin toiminta.

Liiton klubit ovat vapaita kaikille kiinnostuneille. Tosin joskus joudumme rajoittamaan osallistujamäärää käytännön syistä. Tämä esite on toimitettu, jotta liiton jäsenet ja muut kiinnostuneet voisivat saada kokonaiskuvan liiton klubitoiminnasta hyvissä ajoin ja valita sopiviksi katsomansa klubitilaisuudet.

Helsingissä, 13.9.2005
Seppo Koistinen
Kristillisen kulttuuriliiton toiminnanjohtaja

Kristillinen kulttuuriliitto KKL on poliittisesti sitoutumaton ja ekumeeninen kulttuurijärjestö, jonka kotipaikkana on Helsinki ja toimialueena koko maa. Liitto tukee tieteen, taiteen, uskonnon ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta ja osallistuu kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun järjestämällä seminaareja, näyttelyitä ja tapahtumia ympäri maata.

Klubit ovat olleet tärkeä osa yhdistyksen toimintaa. Kuvassa klubeista kertova esite.

TEATTERIKLUBI ETUPENKKI

Teatteriklubi Etupenkki sai alkunsa vuonna 1989, jolloin perustetulle taidetyöryhmälle annettiin tehtäväksi ”taiteen ja uskon vuorovaikutuksen pohtiminen”. Toimenkuvaksi muodostui yhteyksien luominen kirjailijoihin, kuvataiteilijoihin, tanssijoihin ja näyttelijöihin. Pääpainoksi muodostui varsin nopeasti teatteri. Taidetyöryhmä nimesi vuonna 1990 toimintamuodokseen teatteriklubi Etupenkin. Klubilaisille, jotka olivat suureksi osaksi yhdistyksen jäseniä, järjestettiin oma näytäntö teatterin ensi-iltojen tienoilla. Näytäntöjen jälkeen käytiin keskustelu joko ohjaajan tai näyttelijöiden kanssa. Vähitellen klubilaiset kokoontuivat tavallisiin näytöksiin, joiden jälkeen käytiin keskustelu näytelmässä esiintyneiden

ETUPENKKIKLUBI

Jaana Rantala, rovasti, työnohjaaja

1990-luvun alussa Helsingissä, Vuorikadulla, sijaitsi Kristillisen kulttuuriliiton toimisto. Liittoa luotsasi tuolloin VTM Seppo Koistinen, jolla oli kyky ennakkoluulottomasti verkostoitua, kannustaa mukaan ja tehdä vapaaehtoisten kanssa tempauksia, tapahtumia ja kulttuurifoorumeita eri puolille Suomea kahden vuoden välein.

Oli merkityksellistä olla Kristillisen kulttuuriliiton riveissä Marjatta Haapasen organisoimassa Etupenkkiklubissa, jossa ennen tai jälkeen teatteriesityksen sai tavata esityksen tekijöitä, teatterin väkeä kasvokkain tuokion ajan, kuulla heidän ajatuksiaan rakentamastaan esityksestä ja peilata todellisuutta teatterin, yhden todellisuuden peilin, kautta.
Kristillinen kulttuuriliitto oli verrattain nuorekas tuohon aikaan toimintakulttuuriltaan ja myös jäsenistöltään. Kristillisen taideseuran väki oli iäkkäämpää, arvokasta ja ansioitunutta kulttuuriväkeä, joka toisinaan oli mukana myös KKL:n toiminnassa.

Kulttuurifoorumit keräsivät kulttuurista ja yhteiskunnallisista ilmiöistä kiinnostuneita aina kulloiseenkin foorumikaupunkiin – Tampereelle, Kouvolaan, Poriin, Helsinkiin ja Ouluun. Päivät työskenneltiin eri ilmiöitä pohtien, illat vietettiin iloisesti nauttien musiikista, hyvästä ruoasta ja toinen toistemme seurasta. Olen etuoikeutettu, että olen saanut foorukanssa. Toiminnan alkuvuosina teatteriklubitoimintaa oli myös Kouvolassa, Tampereella, Turussa ja Oulussa. Vastuuhenkilöinä toimivat paikalliset yhdistyksen jäsenet. Jäsenillä oli vastuu muustakin paikallisesta toiminnasta, mitä liiton henkilökunta pyrki tukemaan.

Tasokasta teatteriklubitoimintaa johtivat näyttelijä Marita Nordberg-Mustakallio ja teatteriohjaaja Marjatta Haapanen, molemmat yhdistyksen pitkäaikaisia hallituksen jäseniä. Etupenkki kokoontui vuoteen 2008 saakka sekä keväällä että syksyllä 2–3 kertaa. Teatteriklubit olivat varsin suosittuja, ja niihin osallistui yleensä 20–50 klubilaista. Teatteriklubi järjesti kokoontumisia keskusteluineen useissa eri teattereissa kuten eri kaupunginteattereissa, Kansallisteatterissa, Ryhmäteatterissa,

meiden myötä tavata niin monia kiinnostavia suomalaisia kulttuuri- ja tiedemaailman vaikuttajia, kuulla heidän ajatuksiaan ja pohtia hyvin valmisteluissa kokoontumisissa eri asioita ja muutosta, joka vyöryi ylitsemme.

Helsinki kasvoi, elämä alkoi valua nettiin, oma elämäntilanteeni muuttui ja minusta tuli pienten lasten äiti, joka ei enää asunut Helsingissä, vaan ihmetteli elämää Aurajoen rannalta käsin. Kulttuurifoorumi toteutettiin Turussa vuonna 2010. Uskonto – kulttuurin kantaja? oli foorumin nimi. Se toteutettiin suunnitelmatasolla kunnianhimoisesti ja yhteistyökumppaneina olivat mm. Turun Kirjamessut sekä maahanmuuttajanaisten Daisy Ladies -verkosto. Toimin Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän taholta projektityöntekijänä tässä hankkeessa, jonka eteen tehtiin paljon työtä, mutta joka jäi hieman torsoksi sen vähäisen osallistujamäärän suhteen sekä ennen muuta sen haasteen edessä, että kuviteltu osallistujajoukko oli järjestäjillekin valitettavan hahmottumaton.

Vuonna 2010 KKL:n nimi muuttui Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:ksi ja sen myötä yhdistys alkoi painottua uskontodialogia edistäväksi toimijaksi. Aiemmasta toiminnasta kaipaan kulttuurisen syväluotaavaa keskustelua ja yhteistä kokemusta taiteen äärellä. Taiteilijoille ja taiteen harrastajille KKL merkitsi tukea ja taustaa, turvallista toimintaympäristöä ja yhteisiä haasteita tärkeiden teemojen ympärillä. Se merkitsi mahdollisuutta etsiä yhteyksiä ja sanoittaa todellisuutta ja näkymätöntä.

KOM-teatterissa ja Teatteri Jurkassa. Toiminnan suosio oli huomattavaa, eikä kaikille halukkaille voitu aina järjestää mahdollisuutta osallistua. Klubi yhdisti teatteritoimintaa myös Kirkkopäivien ohjelmaan. Helsingin kaupunginteatterin Albert Speer -näytelmä saatiin liitetyksi Helsingin Kirkkopäivien ohjelmaan ja Oulun Kirkkopäivillä vuonna 2005 teatteriklubi järjesti keskustelutilaisuuden Pirtti-teatterissa Lumikit-esityksen jälkeen. Turun Kirkkopäiville toukokuussa 2007 teatteriklubi järjesti keskustelun Turun kaupunginteatterissa. Näytelmänä oli Teatteri Jurkan vierailunäytäntö Fundamentalisti. Sama näytelmä toteutettiin kahta vuotta myöhemmin Jyväskylän Kirkkopäivillä Jyväskylän kaupunginteatterissa. Esityksen jälkeen käytiin jälleen yleisökeskustelu.

Tasokasta teatteriklubitoimintaa johtivat näyttelijä Marita Nordberg-Mustakallio ja teatteriohjaaja Marjatta Haapanen, molemmat yhdistyksen hallituksen jäseniä.

MUSIIKKIKLUBI JA TAIDETYÖRYHMÄ

Vuonna 2004 perustettua musiikkiklubitoimintaa johti kapellimestari Kari Tikka. Yhteistyössä Sibelius-Akatemian kanssa klubin merkeissä tavattiin muusikkoja ja säveltäjiä konserttien yhteydessä ja keskusteltiin musiikin merkityksistä. Esimerkiksi vuonna 2006 musiikkiklubi järjesti konsertin ja keskustelutilaisuuden Kuulokulmia Temppelinaukion kirkossa yhteistyössä Taivallahden seurakunnan kanssa. Esiintyjinä olivat Heikki Sarmanto ja Pekka Sarmanto. Konsertin jälkeen järjestettiin keskustelutilaisuus, jossa puheenjohtajina toimivat Kari Tikka ja Anu Lehtipuu. Mukana tilaisuudessa oli 100 henkeä.

Esimerkiksi vuonna 2006 musiikkiklubi järjesti konsertin ja keskustelutilaisuuden "Kuulokulmia" Temppelinaukion kirkossa yhteistyössä Taivallahden seurakunnan kanssa.

Vuonna 2017 käynnistettiin Monien uskontojen ja katsomusten Suomi -kuoron (MUKS) toiminta. MUKS -kuoron ensiesiintyminen oli Porin SuomiAreenassa 2017. Yhdistys on näkynyt SuomiAreenassa myös useina muina vuosina toteuttaen tapahtumia eri yhteistyöjärjestöjen kanssa.

Vuonna 2018 Helinä Rautavaaran museon järjestämässä "Lähi-itä – matkalla ja kotona" näyttelyn päätöskonserttina kuultiin, kuinka virret, syyrialaiset sävelet ja hepreankieliset laulut soivat yhteen.

MUSIIKKI DIALOGIN KEINOINA – MUSIC AS A MEANS OF DIALOGUE

Kanttori-oopperalaulaja Matti Turunen, *FOKUS ry:n taidetyöryhmän puheenjohtaja vuodesta 2017, hallituksen jäsen 2016–2018*

Vuonna 2010 sain työskennellä Maestro Daniel Barenboimin kanssa Milanon Teatro alla Scalassa. Maestron kohtaamisesta jäi erityinen kipinä luoda jotain samanlaista, kuin mitä hän oli luonut yhtyeensä West-Eastern Divan kanssa. Tuossa yhtyeessä soittavat rinta rinnan niin palestiinalaiset, juutalaiset kuin monet muut kulttuurit. Musiikki luo yhteiseloon rauhaa.

Tapasin talvella 2016 Burhan Hamdonin ja pian tämän jälkeen koin, että nyt on oikea aika luoda uutta rauhankulttuuria Suomessa abrahamilaisten uskontojen ympäristöissä. Keväällä 2017 avasimme YK:n yhteisymmärrysviikon musisoiden yhdessä Burhanin ja Oriental Tunes -yhtyeen kanssa ja tuolloin sovimme jatkosta. Syntyvän Middle East Music Companyn muslimijäseniksi valikoituivat tuolloin laulaja, perkussionisti Burhan Hamdon ja viuluvirtuoosi Mouafak Barafi.

Ensimmäinen yhteinen projektimme oli keväällä 2018 yhteisymmärrysviikolla Taideyliopiston, Kuopion Sibelius-Akatemian ja Itä-Suomen yliopiston kanttoriopiskelijoille järjestetty Lähi-idän musiikkia -kurssi. Tuolloin vaihto-opiskelijana ollut Lily Solomonov toimi juutalaisen musiikin asiantuntijana. Kurssin jälkeen Kuopion kaupunginteatterin Viulunsoittaja katolla -musikaalin yhteydessä tapasimme ja tutustuimme nykyiseen juutalaiseen Middle East Music Companyn jäseneen laulajatar Jenny Liebkindiin. Jenny korvasi jo syksyllä Lilyn, kun hänen vaihto-opiskeluaikansa päättyi. Yhtye on järjestänyt koulutuksia tämän jälkeenkin niin Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa kuin myös evankelis-luterilaisen kirkon kansainvälisen musiikin parissa työskenteleville.

Middle East Music Company on esiintynyt erityisesti YK:n yhteisymmärrysviikon (helmikuun 1. viikko) tapahtumissa ja YK:n päivän (24.10.), eli rauhan, ihmisoikeuksien ja kansainvälisen vastuun ekumeenisen rukouspäivän tapahtumissa. Sen tavoite on ollut osoittaa, että vaikka ”maailmalla myrsky pauhaa, meille toivotetaan rauhaa” (Virsi 950). Suomen klassinen pyrkimys pysytellä puolueettomana maailman konflikteissa tukee kansainvälistä rau-

han pyrkimystä edelleen. Pyrimme syventymään rauhanomaisesta rinnakkainelosta kulttuurillista kanssakäyntiä yhdistävään yhteiseloon. Tämä ei tarkoita kulttuurillista fuusiota, vaan se tarkoittaa sitä, että kukin kulttuuri esittäytyy itsenäisenä, mutta yhdessä tuoden esiin omaa kulttuurillista erityispiirrettään. Luomme uuden harmonian.

Lähi-idän käsite "rauha" on paljon laajempi asia, kuin meille arkinen ajatus rauhasta sotien välisenä tilana. Rauha-termin tutkiminen ja sen ilmentäminen musiikissa dialogin, yhteisymmärryksen, yhteiselon ja monen tasoisen kohtaamisen ja tilan antamisen kautta kuuluu jokaiseen Middle East Music Companyn konserttiin.

Performing singer Burhan Hamdon

I was born in Syria, as we used to call it "the Cradle of Civilization and the Gateway to History". The country is a real mosaic of cultures and religions. I remember, in school we used to have so many holidays because of different religious events. During the day, you'd hear the prayer call with the church's bells. I was only 9 years old when I was allowed to recite the call prayer at the biggest mosque in my city and was very much interested in ufism. I used to go every Thursday to join the Sufi circles and sing with them songs of peace and love for God.

Unfortunately, I never visited any church during my childhood in Syria, as it was more of a habit inside the family than other reasons. I was laughing to myself lately when thinking about the dozens of churches that I have been performed in Finland.

I have been running a multicultural organization (Hakunilan kansainvälinen yhdistys) for more than 20 years, and working with immigrants from different ethnic and cultural backgrounds. During the times of conflicts in the Middle East, our organization was organizing a yearly Jewish-Islam "Peace Forums" at the University of Helsinki. In the first forum, I found myself performing with Jewish Singer Eva Jakob. Eva taught me a Jewish song and I taught her an Arabic song.

Thanks to Matti Turunen and his willingness and belief in the strong impact

of music in promoting peace and dialogue between religions, his idea is very much appreciated. This was clearly seen during the workshops and concerts we had in different parts of Finland. Me, our other artists violin master Mouafak Barafi and singer Jenny Liebkind are all dedicated to these values.

Finland is and has been a very good initiator for peace, and this has been proven during history. The past Finnish president Tarja Halonen used to have regular meetings with religious leaders, who were also communicating regularly and working closely to maintain good understanding. FOKUS ry has also played a very important role for promoting interreligious and intercultural dialogue.

Laulaja Jenny Liebkind

Olen syntynyt Suomessa, juutalainen sukuni tulee Latviasta ja Venäjältä. Olen kasvanut suomenjuutalaisessa yhteisössä, käynyt juutalaisen koulun ja saanut juutalaisen kasvatuksen. Olen kasvanut maailmassa, jossa toinen puoli hyväksyy taustani ja toinen puoli ei. Antisemitismi ja sen kasvava uhka motivoi minua omilla keinoillani pyrkimään muutokseen ja rakentavaan dialogiin muiden kulttuurien ja katsomusten kanssa. Musiikissa ei ole politiikkaa tai ennakkoluuloja.

Olen aina ihaillut israelilaista artistia Idan Raichelia, joka yhdistää musiikissaan monia eri kulttuureja. Hänen yhtyeensä on monikulttuurinen kehto ja musiikissa kuuluu kaunis erilaisuus ja yhteneväisyys. Eri kielten avulla

Middle East Music Co. oli mukana mm. vuoden 2020 Sibafesteilla konsertillaan Musiikkitalon alalämpiössä yhdessä Helsingin Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Lähi-idän musiikkia -kurssin opiskelijoiden kanssa. Middle East Music Co.:ssa mukana myös Eva Jacob, kun Jenny Liebkind oli tuolloin äitiysvapailla.

Korona-aika vaikutti myös Middle East Music Co.:n toimintaan: Lähi-idän musiikkia -konsertti Mäntsälässä 5.2.2022 järjestettiin etänä ja se striimattiin verkkoon.

haetaan yhteyttä ja yhteenkuuluvuutta. Idan Raichel esikuvanani, perustin oman juutalaisen musiikin yhtyeeni SHEINE ITEn vuonna 2009. Sen jälkeen olemme kiertäneet ympäri maailmaa esittäen juutalaista musiikkia, jossa kuuluu niin Lähi-Idän, Espanjan, itä-Euroopan kuin suomalaisten musiikilliset vaikutteet. SHEINE ITE voitti vuonna 2017 International Jewish Music Competition -kilpailussa Amsterdamissa toisen sijan.

Kun Matti Turunen pyysi minua mukaan Middle East Music Companyyn, lähdin siihen innolla, koska se näyttäytyi mahdollisuutena avata kulttuurien välistä dialogia edelleen. Musiikki on turvallinen tapa käydä vaikeaa dialogia. Musiikissa olemme yhtä ja haluamme olla yhtä. Musiikin koko pyrkimys on löytää yhteys, jonka vuoksi sen voima on mittaamaton. Kun soitamme yhdessä esimerkiksi viulisti Mouafakin kanssa, ilman yhteistä puhekieltä, ymmärrämme toisiamme täysin. Hän kuulee mitä yritän ilmaista ja jatkaa keskustelua saumattomasti. Hän kuulee kysymykseni, antaa vastauksia ja toisin päin. Koen, että yhtyeemme musiikki syntyy samasta paikasta ja se tuntuu tutulta.

Vaikeista asioista puhuminen on turvallisempaa musiikin keinoin. Silloin olemme haavoittuvaisia ja auki, koska joudumme avaamaan sielumme, jotta on mahdollista luoda yhdessä musiikkia. Se rakentaa luottamusta ja riisuu aseista.

Me tarvitsemme yhdistyksiä kuten FOKUS ry, jotka antavat alustan tällaiselle keskustelulle. Se on vaikeaa ja moni ei halua tähän aiheeseen tökätä tikullakaan. Se on kuitenkin äärimmäisen tärkeää, vieläkin tärkeämpää nykypäivänä, jolloin viha nostaa päätään ja arvot ovat monin paikoin kadoksissa.

Middle East Music co. esiintymässä Huopalahden kirkossa 29.1.2018. Mukana Matti Turunen, Burhan Hamdon ja Mouafak Barafi.

Middle East Music co. järjesti Kuopion Sibelius-Akatemiassa 9.2.2018 luterilaisen ja ortodoksisen kirkkomusiikin opiskelijoille workshopin Lähi-idän musiikista.

Musiikkiklubitoiminta hiipui hiljalleen tultaessa 2010-luvulle. Muutos toiminnassa johtui muun muassa yhdistyksen toiminnan keskittymisestä YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon ympärille. Yhdistyksen taidetoimikunta toimii edelleen aktiivisesti myös musiikin parissa tuottamalla kulttuurien- ja uskontojenvälistä konserttitoimintaa. Vuonna 2017 käynnistettiin Monien uskontojen ja katsomusten Suomi -kuoron (MUKS) toiminta. MUKS-kuoron ensiesiintyminen oli Porin SuomiAreenassa vuonna 2017. Vuonna 2018 Helinä Rautavaaran museon järjestämässä "Lähi-itä – matkalla ja kotona" näyttelyn päätöskonserttina kuultiin, kuinka virret, syyrialaiset sävelet ja hepreankieliset laulut soivat yhteen. Mouafak Barafi ja Burhan Hamdon esittivät traditionaalisia syyrialaisia lauluja, Jenny Liebkind tulkitsi hepreankielisiä synagogalauluja ja Matti Turunen toi kokonaisuuteen suomalaista musiikkiperinnettä. Tilaisuuden inspiraationa toimi yhdistyksen järjestämät musiikilliset Lähi-itä -iltamat.

Yhdistyksen taidetyöryhmän tavoitteena on edistää uskonto- ja katsomusdialogia taiteen avulla. Esimerkiksi vuosina 2018–2021 taidetyöryhmä edisti Moninaisen laulukirjan toteuttamista. Laulukirja julkaistiin yhteisymmärrysviikolla 2021 ja se sisältää lauluja ja audiomateriaalia eri perinteistä. Yhdistys onkin keskittynyt 2020-luvulla taidetoiminnassaan musiikkiin dialogin keinona.

KUVATAIDEKLUBI

Kuvataideklubeissa tavattiin kuvataiteilijoita työnsä ääressä tai näyttelyiden yhteydessä. Kuvataideklubi toimi 2004–2011. Klubin vetäjänä toimi Petteri Aaltolainen ja tapaamisiin osallistui yleensä 10–20 klubilaista.

Klubin ensimmäinen tapaaminen järjestettiin Ateneumin taidemuseossa yhdessä yhdistyksen kiinalaisvieraiden kanssa. Vuosina 2005–2010 klubi kokoontui vuosittain noin neljä kertaa eri museossa, kuten Ateneumissa, Kiasmassa ja Vantaan taidemuseossa suomalais-kiinalaisen

taiteilijavaihtoprojektin Muista maisemista -yhteisnäyttelyssä. Tapaamisiin liittyi keskusteluja, esimerkiksi Ateneumin taidemuseossa, Mika Waltari ja taiteilijaystävät -näyttelyssä, jonka jälkeen piispa Kari Mäkinen luennoi Ateneum-salissa otsikolla "Mika Waltari ja teologinen sukurasite". Vuonna 2011 tutustuttiin Kiasmassa näyttelyyn Tidelines. Tämän jälkeen kuvataideklubitoimintaa ei enää ollut, vaikka taidetyöryhmä nimettiin vuosittain vuoteen 2014 saakka. Eri alojen taiteilijoiden panos väheni merkittävästi yhdistyksen toiminnassa. Taidetyöryhmä herätettiin eloon vuonna 2017, mutta entisen kaltaista klubitoimintaa ei enää järjestetty. Pääpaino oli siirtynyt musiikkitoimintaan, joka jatkuu vireänä edelleen.

LUKUPIIRI JA YHTEYDET KIRJAILIJOIHIN

Kirjailijayhteydet ja kirjallisuuden kysymykset kuuluivat vuosikymmenien ajan yhdistyksen toimintaan. Yhdistys toimi vuodesta 2000 alkaen toistakymmentä vuotta Nurmossa vuosittain järjestettävän "Koivu ja tähti" uskonnollisen runon tapahtuman suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhdistys oli tapahtuman pääjärjestäjien merkittävä yhteistyökumppani.

Yhdistys toimi vuodesta 2000 alkaen toistakymmentä vuotta Nurmossa järjestettävän "Koivu ja tähti" uskonnollisen runon tapahtuman suunnittelussa ja toteuttamisessa. Valokuva on vuoden 2012 runotapahtuman tilaisuudesta Hyllykallion seurakuntakodilta.

Vuosi 2009 oli sanataiteen juhlavuosi ja Kalevalan 160-vuotisjuhlavuosi. Yhdistys järjesti teemavuonna kirjallisuustapahtumia yhteistyökumppaniensa kanssa:

- ”Kirja kirjassa – Raamattu kotimaisessa nykykirjallisuudessa”, Helsingin tuomiokirkon Krypta. Järjestäjinä oliva yhdistyksen kanssa Suomen Lähetysseura ja Helsingin tuomiokirkkoseurakunta. Tapahtuma liittyi osaohjelmana Suomen Lähetysseuran juhlavuoden kirjanäyttelyyn “Kullekin hänen omalla kielellään”.
- Kirjailijapaneeli Jyväskylän Kirkkopäivillä ”Työ, Identiteetti, Onni”. Paneeli liittyi kirkkopäivien yleisteemaan ”Onni täällä vaihtelee”.
- Runoilta ”Runoilija ja usko”, Seuratupa, Helsinki. Risto Oikarinen ja Irja Askola esittivät omia runojaan. Tilaisuus pidettiin yhdessä Kristilliset Kustantajat ry:n kanssa.
- Yhdistys järjesti ITE-illan Jyväskylän kirjailijatalolla. Ohjelmassa oli ”tarinaniskentää, suunpieksentää ja musiikkia”. Harrastajakirjoittajat lukivat Työ, Identiteetti, Onni aiheisia tekstejään. Tapahtuma järjestettiin Keski-Suomen kirjailijoiden, Kynäri ry:n ja Suomen Sana ry:n kanssa.

Lukupiiri kokoontui vuosien 2011–2015 aikana vuosittain keskimäärin kuusi kertaa. Esimerkiksi 2011 luettiin Lähi-itään liittyvää kirjallisuutta Riikka Juvosen johdolla sekä tutustuttiin afrikkalaiseen nykyproosaan. Yhdistyksen klubit tekivät myös yhteistyötä. Lukupiirin yhteydessä toteutui myös kuvataideklubi: yhdessä tutustuttiin Kiasmassa näyttelyyn Tidelines, jonka lähtökohtana olivat kirjailija Amin Maaloufin tekstit. Vuonna 2012 teemana oli suomalainen nykyproosa, vuonna 2013 suomalainen nykyproosa ja Kauko-Itä. Vuosina 2014–2015 lukupiirissä oli esillä muun muassa uskonnollinen dekkarikirjallisuus. Erillisenä toimintamuotona lukupiiri ei ole kokoontunut viime vuosina.

Synagoga, rauha, lohikäärmelyhty, rukousmatto, blinit, buddha, papan hauta… Yhdistys oli mukana vuosina 2021–2022 Maailmanpyörässä -runokirjan tuomaristossa. Maailmanpyörässä kirjan runot edesauttavat lasten katsomuksellisten ja kulttuuristen ajatusten kuulluksi ja nähdyksi tulemista lapsen kokemusmaailmasta käsin. Runokirjassa erikoismaininnan sai yksi lasten valitsema runo. Tuomaristona toimi Porvoon Eestinmäen päiväkodin ryhmä, jolle Kirkkohallituksen Ilkka Tahvanainen lausui runoja. Lapset äänestivät runoista mielestään parhaimman ja se lisättiin mukaan runokirjaan.

VUOROPUHELUA FOKUKSESSA

FM Torsti Lehtinen, kirjailija

”Ihmisen silmällä mahdottomuus nähdä on kerralla kokonaisuus”, kirjoittaa Lauri Viita runossaan Mylly. Laaja-alaiseen elämän ymmärrykseen avaa tien vain aito dialogi, joka syntyy rohkeudesta puolustaa omaa näkemystä ja nöyryydestä kuunnella toisten mielipiteitä.

Toimin Kristillisen kulttuuriliiton, nykyisen Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n, hallituksen jäsenenä vuodesta 2006 vuoteen 2009. Kaikkien hallituskumppaneitteni arvopohja oli kristillinen, mutta siitä huolimatta eriäviä mielipiteitä riitti. Se ei muodostunut ongelmaksi, koska ymmärrettiin, että rehellisesti ilmaistut henkilökohtaiset näkemykset rikastuttavat koko keskusteluyhteisöä.

Kuunteleva suvaitsevuus säilyi silloinkin, kun jouduttiin kohtaamaan erään yhteisön jäsenen yksityiselämään liittyvät vaikeudet, jotka olisivat voineet yhdenmukaisuuteen painostavammassa ilmapiirissä johtaa paheksuntaan ja tuomitsemiseen. Ymmärrettiin, että ensimmäisen kiven heittämisen asenne synnyttää pelkoa ja tyrehdyttää avoimen mielipiteidenvaihdon.
Yksinäisyys on suomalaisten kansantauti. Tämän ilmaisevat selkeän niukkasanaisesti V. A. Koskenniemen runoklassikon alkusäkeet:

Yksin oot sinä, ihminen, kaiken keskellä yksin,
yksin syntynyt oot, yksin sa lähtevä oot.

Sen, kuinka syvästi koskenniemeläinen yksinäisyyden tunto koskettaa suomalaisen sisintä, koin toimiessani 1980-luvulla erään ruotsinsuomalaisen kulttuurijärjestön tiedottajana. Jäsenistö oli kokoontunut vuosijuhlaan ja illan alkajaisiksi eräs osallistuja lausui pateettisesti painottaen Koskenniemen runon. Hän esitti runon esiintymislavan ylle pingotetun banderollin alla. Banderollissa luki suurin punaisin kirjaimin vuosijuhlan teema: YHTEYS. Koin teemasanan ja runoesityksen ristiriidan tahattoman koomiseksi, mutta muita kuulijoita ristiriita ei häirinnyt. Viesti ihmisen yksinäisyydestä puhutteli heitä vahvasti, ainakin raikuvista aplodeista päätellen.

Yksinäisyys oli minulle varmasti yhtä tuttu sieluntila kuin muille kuulijoille. Ihmisen eksistentialistiseen peruskokemukseen liittyy luonnostaan yksinäisyyden kokemus. Filosofi Martin Heidegger määrittelee ihmisen osan toteamalla,

että vain kaksi asiaa hän tietää varmasti: sen, että hänet on maailmaan heitetty ja sen, että ennemmin tai myöhemmin elämä päättyy.
Boheemi luonteenlaatuni vaikeuttaa joskus sopeutumista yhteisön rajoittaviin normeihin, mutta vuosina, jotka FOKUS ry:n toimintaan osallistuin, en koskaan potenut henkistä ahtaanpaikan kammoa. Liitto edisti aidosti tavoitteekseen määrittelemäänsä tieteen, kulttuurin ja uskonnon välistä vuoropuhelua.

Minun vastuulleni oli uskottu kirjallisuuden äänenkannattajan rooli. En tiedä, kuinka hyvin tehtävästäni suoriuduin, mutta poliittisesti sitoutumaton ja ekumeeninen järjestö oli itselleni mitä sopivin toimintaympäristö. Vuoropuhelu muiden vastuualueiden edustajien kanssa avarsi näköalojani ja koin, että minut hyväksyttiin varauksetta sellaisena kuin olen.

NÄYTTELYT

PYHYYS JA ARKKITEHTUURI

Yhdistyksen näyttelytoiminta on ollut vuosien varrella aktiivista. Näyttelyt liittyivät yhdistyksen toiminnassa toisaalta kulttuurifoorumeihin ja toisaalta ne olivat erillisiä projekteja. Niiden kautta yhdistyksen kansainväliset yhteydet vahvistuivat. Esimerkiksi Pyhyys ja arkkitehtuuri teemaa käsiteltiin ranskalais-suomalaisena yhteistyönä vuosina 2000–2003. Näyttely avattiin joulukuussa 2001 Pariisissa. Sen oli suunnitellut ja koonnut professori Dominique Beaux, L'Ecole d' Architecture de Languedoc-Roussillon/Montpellier. Näyttely kuvasi suomalaisen kirkon pyhyyttä ja suomalaisen kirkkoarkkitehtuurin läheistä yhteyttä eurooppalaiseen kirkkoarkkitehtuuriin. Projektin Suomen osuus alkoi näyttelyn muodossa Helsingin tuomiokirkon kryptassa helmikuussa 2003. Näyttelyn materiaalissa todettiin, että suomalainen kirkkoarkkitehtuuri on ilmaissut kirkkorakennuksissaan

Pyhyys ja arkkitehtuuri-näyttely oli esillä mm. Joensuussa.

ja -tiloissaan omaleimaista, koreilematontaja syvää pyhyyden tuntoa. Projektiin kuuluneessa symposiumissa käsiteltiin kotimaisten ja ulkomaisten tutkijoiden esityksissä sitä, miten pyhyyden luonne ja merkitys ovat ilmenneet uskonnollisissa rakennuksissa, tiloissa ja kirkollisissa toimituksissa. Yhdistys kirjasi projektista muistiin, että se oli herättänyt ”suurta kiinnostusta myös maamme rajojen ulkopuolella”.

Yhdistys vastasi näyttelyn tuottamisesta yhteistyössä Kirkkopalvelujen kanssa. Muina yhteistyökumppaneina ja tukijoina olivat Helsingin evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä, Kirkkohallitus, opetusministeriö, ympäristöministeriö, Svenska Kulturfonden, Museovirasto, Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ja Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosasto. Näyttely kiersi Suomessa vuosina 2003–2004 ja oli esillä muun muassa Porvoossa, Rovaniemellä, Oulussa, Kuopiossa ja Seinäjoella. Vuoden 2004 lopulla näyttely siirtyi ulkomailla toimiviin Suomen kulttuuri-instituutteihin.

Pyhyys ja arkkitehtuuri -projekti jatkui vuonna 2005 näyttelykiertueen merkeissä. Projektin tavoitteena oli arvioida suomalaisen ja eurooppalaisen kirkkoarkkitehtuurin yhteyksiä sekä analysoida teologian ja arkkitehtuurin välistä suhdetta ja virittää asiasta keskustelua. Näyttely oli esillä Alajärvellä, Espoossa (osana Kirkko ja kulttuuri -symposiumia) ja Helsingin Sanomatalossa (osana Kirkkopalvelujen Muotoilun kirkko -projektia). Yhdistyksen tuottama näyttely liittyi luontevasti kristinuskon Suomeen tulon 850-juhlavuoden ohjelmaan.

Pyhyys ja arkkitehtuuri -näyttely oli esillä Jyväskylän kirjastossa osana Kirkkopäivien ohjelmaa vuonna 2009 sekä kuukauden verran päivien jälkeen. Näyttely oli esillä myös Satakunnan museossa ja Laukaan pääkirjastossa. Vuonna 2010 näyttely oli esillä muun muassa Joensuussa Itä-Suomen yliopistossa ja Pielisensuun kirkossa.

KIINALAIS-SUOMALAINEN TAITEILIJAVAIHTOPROJEKTI

Runsaasti valmisteluja ja järjestelyjä vaati vuosina 2003–2008 toteutettu kiinalais-suomalainen taiteilijavaihtoprojekti. Sitä pohjustettiin vuonna 2000 Vaasassa pidetyssä kulttuurifoorumissa, jossa oli esillä kiinalaisten maisemamaalareiden näyttely "Shanshuihua". Yhdistyksen toiminnanjohtajan aktiivisen työskentelyn tuloksena kolmiosainen projekti toteutettiin Kirkkopalvelujen kuvataidelainaamo Seccon kanssa sekä useiden paikkakuntien taidemuseoiden, kuntien ja seurakuntien kanssa. Kiinalainen yhteistyökumppani oli China Oil Painting Society. Yhteistyössä olivat mukana myös Suomen Pekingin suurlähetystö ja Kiinan Helsingin suurlähetystö. Projektia tukivat taloudellisesti Suomessa opetusministeriö ja Kiinassa kulttuuriministeriö.

Näyttely kiersi Suomessa viidessä taidemuseossa eri puolilla maata ja keräsi kaikkiaan lähes 20 000 kävijää. Näyttelyn pohjalta syntyi vuodesta 2003 alkaen toteutettu taiteilijavaihtoprojekti, jonka ensimmäisessä vaiheessa syys-lokakuussa 2004 kiinalainen kuuden hengen taiteilijaryhmä vieraili Helsingissä, Hailuodossa, Oulussa, Ahvenanmaalla ja Lappeenrannassa. Vastavuoroisesti viisi suomalaista taiteilijaa (Suomen taidemaalariliiton puheenjohtaja Marjukka Paunila sekä Marjatta Hanhijoki, Pekka Hepoluhta, Antti Linnovaara ja Heinrich Ilmari Rautio) vierailivat Kiinassa kulttuuriasiainneuvos Kari Poutasuon johdolla. Vierailun aikana suomalaistaiteilijat työskentelivät myös Anhuin maakunnassa ns. Keltaisen vuoren tuntumassa ja vierailivat Itä-Kiinan alueella muun muassa Hangzhoussa ja Shanghaissa. Kiinan ja Suomen välisen taiteilijaprojektin näyttely "Muista maisemista, From another landscape" kiersi eri puolilla maata ja oli esillä muun muassa Alajärvellä Etelä-Pohjanmaan aluemuseossa, Nelimarkka-museossa ja Vantaan taidemuseossa.

另类油画展
MUISTA MAISEMISTA
FRÅN ANDRA LANDSKAP
FROM ANOTHER LANDSCAPE

KIINAN JA SUOMEN VÄLISEN TAITEILIJAVAIHTOPROJEKTIN NÄYTTELY
UTSTÄLLNING I ANSLUTNING TILL ETT PROJEKT FÖR
KONSTNÄRSUTBYTE MELLAN FINLAND OCH KINA
EXHIBITION ON CHINESE - FINNISH ARTIST EXCHANGE PROJECT
17.5.-30.8.2008

Kiinan ja Suomen välisen taiteilijaprojektin näyttely "Muista maisemista, From another landscape" kiersi eri puolilla maata ja oli esillä muun muassa Alajärvellä Etelä-Pohjanmaan aluemuseossa, Nelimarkka-museossa ja Vantaan taidemuseossa.

Shanshuihua -näyttely oli Suomessa esillä useampaan otteeseen. Valokuvassa kiinalainen näyttelydelegaation tutustuu kiinalaisen maisemamaalausnäyttelyn SHANSHUIHUA näyttelyyn Tikanojan taidekodissa (esillä 21.10- 3.12.2000). Näyttelyn avaus tapahtui kulttuurifoorumin avajaispäivänä.

Vaasassa järjestetty seminaari käsitteli kiinalaisen maisemamaalaustaiteen olemusta ja sisältöä. Seminaarissa todettiin, että kiinalainen maisemataide, joita perinteisesti on kutsuttu "vuori-vesimaalauksiksi" kuvaavat ihmisen ja luonnon hienovaraista keskinäistä suhdetta. Ihminen tietää paikkansa ja hyväksyy pienuutensa luonnon suuressa kokonaisuudessa.

Kulttuuriliiton hallituksen jäsen, säveltäjä Heikki Sarmanto, kiinalaisen delegaation jäsenten seurassa.

Suomalais-kiinalaisen taiteilijavaihtoprojektin yhteisnäyttely ”Muista maisemista” kiersi Suomessa kolmella paikkakunnalla vuonna 2008: Etelä-Karjalan taidemuseossa Lappeenrannassa, Vantaan taidemuseossa ja Nelimarkka museossa Alajärvellä. Näyttely sai hyvin huomiota mediassa. Arvostelut näyttelystä ilmestyivät muun muassa Taide-lehdessä ja Helsingin Sanomissa.

PYHÄN LÄHTEILLÄ JA YHTEISTYÖ VIROLAISTEN TAITEILIJOIDEN KANSSA

Kansainvälisesti tunnetun katolisen teologin Hans Küngin kokoama julistenäyttely “Pyhän lähteillä” oli esillä vuonna 2006 Dipolissa kulttuurifoorumin yhteydessä ja myöhemmin Espoon kaupungin kulttuurikeskuksessa. Näyttely perustui Maailmanuskontojen parlamentin ns. Chicagon julistukseen, jonka pohjatekstin Hans Küng oli laatinut. Näyttely keskittyi kolmeen näkökulmaan: maailman uskonnot, maailmanrauha ja maailmaneetos. Lisäksi Dipolissa oli esillä virolaisen grafiikan näyttely sekä Tapiolan kirkossa virolainen maalaustaiteen näyttely, jonka kokosi virolainen taiteilija Eva Jänes. Molemmat virolaiset näyttelyt toteutettiin yhteistyössä Suomen Viron instituutin kanssa. Syksyn 2006 kulttuurifoorumin kävijöillä oli mahdollisuus tutustua Espoon modernin taiteen museon EMMAn Shirin Neshat, Hunnun salaisuus -näyttelyyn sekä Esineen tarina -näyttelyyn Helinä Rautavaaran museossa.

Pyhän lähteillä -näyttelyyn liittyi neljä teemallista tapahtumaa, jotka toteutettiin vuonna 2007 yhdessä Helsingin seurakuntayhtymän ja Kirkkopalvelujen Dialogi 2007 -projektin kanssa. Aiheina olivat ”Elämä ilman väkivaltaa”, ”Oikeus ja kohtuus”, ”Median monet väylät” ja ”Kumppa-

Yhdistys tuotti suomeksi julistenäyttelyn “Pyhän lähteillä”. Professori Hans Küngin kokoaman julistenäyttelyn keskeisenä ajatuksena oli tutustua maailmanuskontojen eettiseen ajatteluun ja pohtia arjen ongelmatilanteita sekä yhteisiä pelisääntöjä.

nin hyvä – lapsen paras". Merkittävää oli, että tapahtumissa oli mukana alustajia myös maahanmuuttajayhteisöistä. Pyhän lähteillä -näyttely oli esillä vuonna 2009 Helsingissä kulttuurikeskus Caisassa ja Turun kirjamessuilla.

Pyhän lähteillä -näyttely tuotettiin julistesarjana yhdessä 24-sivuisen keskusteluvihkon kanssa. Julistekokonaisuuksia markkinoitiin erityisesti uskonnonopettajille ja järjestötoimijoiden käyttöön. Julisteita vuokrattiin kouluihin, kirjastoihin ja erilaisiin näyttelytiloihin. Vuoden aikana näyttely oli esillä mm. Kirkon diakonian päivillä, Loviisan Rauhanfoorumissa ja Hämeenlinnan Kulttuurifoorumissa sekä lukuisissa kouluissa ja seurakunnissa. Näyttely oli lisäksi esillä Turun kristillisellä opistolla "Uskonnot ja kulttuuriperintö – Abrahamin lapset" symposiumissa lokakuussa 2009.

KOHTI PAREMPAA MAAILMAA

Yhdistys oli kahden vuosikymmenen ajan mukana suomalaisen siirtolaisuuden kysymysten esittelyssä Suomessa ja kansainvälisesti. Tutkija Teuvo Peltoniemen utopiasiirtolaisuutta koskevaan tutkimukseen perustuva näyttely "Kohti parempaa maailmaa" ja video kiersivät monilla paikkakunnilla vuoteen 2008 saakka. Näyttelyn järjestäminen oli kokonaan yhdistyksen vastuulla. Aktiivista verkostoitumista osoitti se, että näyttelyn taloudellisia tukijoita oli runsaasti: A-klinikkasäätiö, Alko (USA), Finnair, opetusministeriö, Otava, ruotsinsuomalaiset seurakunnat, Ruotsinsuomalaisten Keskusliitto, Sampo, Siirtolaisuusinstituutti, Sosiomedia, Suomen Merimieskirkko, Suomi-Amerikka Yhdistysten Liitto, Suomi-Seura, Tukholman Suomi-talo ja ulkoministeriö.

Yhdistyksen eri aiheita käsitellyt näyttelytoiminta herätti myös julkista keskustelua. Näyttelyt keräsivät 2000-luvun alkuvuosina runsaasti yli 10 000 vierailijaa. Toiseuden kohtaamista käsitellyt näyttely, jonka aloite oli saatu Alajärven kulttuurisihteeriltä, aiheutti myös kritiikkiä. Kyse oli näyttelystä, joka esitteli sitä, miten Jeesusta on kuvattu eri aikoina ja eri yhteyksissä. Esimerkiksi vuonna 2008 Christian Artists Finlandin puheenjohtaja Arto Vuorela arveli, että yhdistyksen tulisi pohtia tarkasti

kriteereitä teosten valinnassa. Vuorela pohti näyttelyn valossa ihmisten keskinäistä rakkautta:

> *Mutta miten kuvata Jumalan rakkautta meitä kohtaan, taikka erilaisia ihmisen rakkauksia toisiaan tai Luojaa kohtaan, sellaisena kuin hyvä olisi? Tästä toivottavasti näemme lukuisia esimerkkejä pian. Meillä on mahdollisuus olla samaan aikaan avoimen herätteleviä ja silmiä avaavia muodostamatta ristiriitaa Raamatun kuvaileman rakkauden kanssa.*

PAPERITTOMAT & MARIAN MONET KASVOT

Paperittomat -näyttely oli esillä Lahdessa Ristinkirkon alakerrassa vuonna 2011. Aiheeseen liittyen toteutettiin Kirkkopäivillä seminaari "Kuka kuuntelee köyhää paperitonta siirtolaista?" ja lukudraama "Ihminen ilman kotimaata" yhteistyössä kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön ja Yhteisvastuun Yhdessä työhön -projektin kanssa. Näyttelytoiminta jatkui vielä vuonna 2012 näyttelyllä "Marian monet kasvot", josta on kerrottu tarkemmin luvussa 3.

Paperittomat -näyttelyyn liittyi myös Kuka kuuntelee paperitonta siirtolaista -tapahtuma Kirkkopäivillä 14.5.2011.

APURAHOILLA TUKEA MUSIIKILLE

Pienimuotoinen apurahatoiminta on kuulunut yhdistyksen toimintoihin 2000-luvulla. Yhdistys oli perustajajäsenen ominaisuudessa mukana jakamassa nyt jo lakkautetun Tieteen ja taiteen kristillisen tukisäätiön myöntämiä kannustusapurahoja. Tämän lisäksi edelleen jatkuvaa apurahatoimintaa toteutetaan yhdistyksen ylläpitämän Olli Auterisen rahaston kautta. Lisäksi vuonna 2004 edesmennyt yhdistyksen kunniajäsen Inga-Brita Castrén testamenttasi liitolle merkittävän summan, joka säädöksen mukaan tuli käyttää liiton osoittamaan ekumeeniseen kohteeseen.

Pitkään kristillisessä kulttuuritoiminnassa ja Seurakuntaopiston konferenssikeskuksessa, myöhemmin Avoimessa akatemiassa toiminut metsänhoitaja ja yhdistyksen kunniajäsen Olli Auterinen (1921–2008) tuki taloudellisesti yhdistyksen apurahatoimintaa. Vuonna 2001 hänen täyttäessään 80 vuotta lahjarahat suunnattiin syntymäpäiväsankarin pyynnöstä käytettäväksi nuorten musiikkiharrastuksen tukemiseen.

Olli Auterinen määräsi testamentissaan vuonna 2008 merkittävän summan jaettavaksi tukemaan nuoria lahjakkaita musiikinopiskelijoita, ”jotka joutuvat kulkemaan harrastukseensa pitkien matkojen takaa”. Testamentin mukaan rahastosta jaetaan stipendejä ”nuorille (enintään 23-vuotiaille) vähävaraisille klassisen instrumentti- ja laulumusiikin opiskelijoille mukaan lukien peruskoulujen oppilaat ja lukio-opiskelijat”.

Olli Auterisen Rahasto

Puheenjohtaja Tapani Ruokanen ojentaa kuvassa Olli Auterisellle kunniajäsenkirjan. Kuvassa on Kristillisen kulttuuriliiton hallituksen jäsenistä vasemmalta alkaen Harri Lonka, Sisko Raitis sekä varapuheenjohtaja Terttu Härkönen.

Auterisen rahastosta jaettiin aluksi vuosittain muutamia stipendejä yksittäisille nuorille ja ryhmille. Esimerkiksi vuonna 2003 myönnetyn apurahan sai Gospelin Covertajat, Mikko Miettinen, Suomi-gospelin vaiheita sisältävän CD-levyn tuottamiseen.

Vuonna 2014 rahastosta myönnettiin stipendit kahdelle Lapin musiikkiopiston opiskelijalle. Toisen stipendin sai 7-vuotias Taro Omori, joka kulki Kittilästä 107 kilometrin matkan Sodankylän toimipisteeseen pianotunneille. Toinen stipendi myönnettiin 21-vuotiaalle harmonikansoiton oppilaalle Veera Tulkille, joka kävi soittotunneilla Rovaniemellä 220 kilometrin päästä Oulusta julkisilla kulkuneuvoilla. Vuonna 2017 stipendit myönnettiin musiikkiopiston opiskelijoille Toivo Tervaskannolle ja Annukka Hiltuselle. Seuraavana vuonna stipendin saivat Lapin musiikkiopiston opiskelijat Konsta Rautakoski ja Veikka Romakkaniemi.

Rahaston toimintaa ryhdyttiin kehittämään vuonna 2021 Suomen musiikkioppilaitosten liiton kanssa. Rahastolle luotiin vuosittain kiertävä stipendien alueellinen jakojärjestelmä, jota Suomen musiikkioppilaitosten liitto koordinoi. Sen mukaan yksi alue päättää vuosittain rahastosta annettavan summan jaosta alueellaan. Vuodesta 2021 alkaen jaettava summa on 5000 euroa ja se jaetaan useille musiikin opiskelijoille.

Tutustu Youtube-kanavallamme millaiseen toimintaan Auterisen rahaston jakamia apurahoja käytetään!

KIRKKOPÄIVIÄ JA MAAILMA KYLÄSSÄ

Yhdistys on Kirkkopalveluiden (entisen Suomen Kirkon Seurakuntatoiminnan Keskusliiton) jäsen, joten Kirkkopalvelujen joka toinen vuosi järjestämät Kirkkopäivät ovat kuuluneet usein yhdistyksen vuosisuunnitelmaan. Yhdistys oli mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa Kirkkopäivien ohjelmia Vaasan 1995 Kirkkopäivistä lähtien. Vuoden 2001 Kuhmon Kirkkopäivien kirkkomessuilla yhdistyksellä oli oma osasto. Yhdistys pystytti sinne "kulttuuripuun", johon Kirkkopäivien osallistujat saattoivat esittää kommentteja kysymykseen "Mikä on kristillistä kulttuuria?". Kaikkiaan 68 mietelmää koottiin vastauksena kysymykseen. Yhdistyksen hallitus käytti vastauksia tulevien kulttuurifoorumiensa valmisteluissa.

Vuonna 2005 Oulussa järjestetyille Kirkkopäiville yhdistyksen kolme työryhmää, kuvataideklubityöryhmä, tiedeklubityöryhmä ja teatteriklubityöryhmä tuottivat ohjelmaa. Yhdistyksen järjestämä kulttuuriklubitapahtuma kristillisen kulttuurin olemuksesta keräsi runsaan kuulijakunnan. Alustajina toimivat yhdistyksen puheenjohtaja professori Tarmo Kunnas ja dosentti Jaakko Rusama. Viideltä paikalliselta eri alojen toimijalta kuultiin puheenvuorot siitä, miten he kohtasivat työssään kulttuuritoiminnan kristillisiä vaikutteita. Lisäksi yhdistys esittäytyi aiempien Kirkkopäivien tapaan ns. kirkkotorilla. Näin tapahtui myös kaksi vuotta myöhemmin pidetyillä Turun Kirkkopäivillä yhdessä Kristillisen Taideseuran kanssa.

Kirkkopäivillä Lahdessa vuonna 2011 toteutettiin ennakkotapahtuma "Ekoteologiaa ja este-

Vuonna 2021 Maailma kylässä -festivaali järjestettiin etänä teemalla tulevaisuus. Ohjelmassa oli konsertteja, dokumenttielokuvia, kantaaottavia puheenvuoroja, lastenohjelmaa ja messutapahtumaa. FOKUS ry oli mukana näyttelyasettajana Dialogikasvatuksen portaalilla.

Ekoteologiaa ja estetiikka Vesijärven rannalla -tilaisuus keräsi runsaasti kuulijoita Lahden Piano paviljonkiin 14.5.2011. Tilaisuuden jälkeen lähdettiin vaellukselle Kariniemen kappelille ja Lanun puistoon. Kariniemen uudella kappelilla hartaushetken toimitti pastori Kaija Jyrkkä, mukana arkkipiispa Kari Mäkinen ja arkkitehti Pauli Lindström. Kappelin edustalla kuultiin eri aiheisia rukouksia ja saatiin muistoksi ekoikoni.

tiikkaa" Vesijärven rannalla. Ympäristövastuusta, veden pyhyydestä ja suojelusta alustamassa olivat arkkipiispa Kari Mäkinen, ekoteologi Pauliina Kainulainen sekä limnologi Juha Keto. Tapahtumaan liittyi myös vaellus Lanun patsaspuiston läpi Kariniemen uudelle puukappelille, jossa pidettiin hartaus arkkipiispan johdolla. Yhdistyksellä oli perinteiseen tapaan esittelypöytä Lahden Kirkkopäivien kirkkotorilla ja samana vuonna myös Maailma kylässä -festivaalilla Helsingissä yhdessä Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton kanssa. Maailma kylässä festivaaleilla oltiin esillä myös koronavuonna 2021: tällä kertaa etänä!

TIEDEKLUBIT JA KANSAINVÄLINEN TUTKIJAYHTEISTYÖ

Yhdistyksen tiedetyöryhmä järjesti Tiedeklubeja vuosina 1991–2015. Niiden tarkoituksena oli "järjestää vierailuja tunnettujen tieteentekijöiden luo ja aikaansaada keskustelua heidän tieteenalansa keskeisistä kysymyksistä". Pyrkimyksenä oli vahvistaa dialogia erilaisia näkemyksiä edustavien kesken. Klubeja järjestettiin vuosittain 2–5 kertaa. Klubien alustajat ja aiheet 2000-luvulla löytyvät tämän kirjan liitteistä.

Tiedeklubi-toiminnan ohella yhdistys piti säännöllisesti yhteyttä eri alojen tutkijoihin niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Siitä yhtenä esimerkkinä oli usean vuoden ajan aktiivinen toiminta kiinalaisten yhteyksien vahvistamisessa. Taiteilijavaihdon ja näyttelyiden lisäksi kesällä 2003 järjestettiin kiinalais-pohjoismainen tieteellinen konferenssi Christianity and Chinese Culture: A Sino–Nordic Conference on Chinese Contextual Theology. Se toteutettiin yhdessä Pohjoismaisen missiologisen ja ekumeenisen tutkimuksen instituutin (NIME) ja Helsingin yliopiston kanssa. Konferenssin taloudellisiin tukijoihin kuului Suomen Akatemia, koska konferenssi liittyi poikkitieteelliseen ja Suomen Akatemian tukemaan Gospel and Culture -tutkimusprojektiin. Enontekiön Vuontispirtillä pidetty konferenssi keskittyi kiinalaisen kontekstuaalisen teologian kysymyksiin. Osanottajia oli seitsemästä eri maasta kaikkiaan 42, joista 16 oli Kiinasta.

Turussa toteutettiin syksyllä 2011 seminaari "Yhteinen vesi – The Water We Share". Seminaarissa tarkasteltiin vesikysymystä ihmisoikeusnäkökulmasta tuoden samalla esiin eri uskontojen tulkintoja sekä uskontotaustaisten toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen näkemyksiä aiheesta. Seminaarin pääpuhujana oli ekumeenisen vesiverkoston koordinaattori Maike Gorsboth Kirkkojen Maailmanneuvostosta. Tapahtuma toteutui yhteistyössä Åbo Akademin, Turku 2011 -säätiön, EU-MAN -verkoston (European Union Migrant Artist Network), ulkoministeriön ja Suomen Ekumeeninen Neuvoston kanssa.

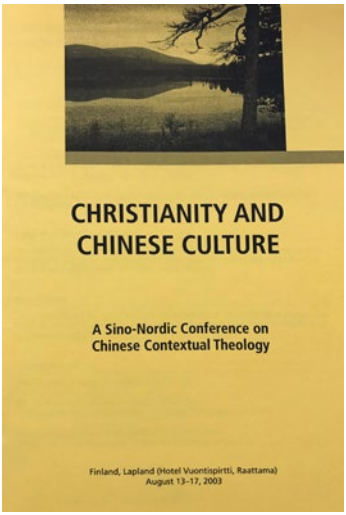

2020-luvulle tultaessa yhdistyksen tieteellisen toiminnan painopiste muuttui. Suorien kansainvälisten kumppanuuksien tilalle tuli yhteistyömalli, jossa kumppanuuksia luotiin suomalaisiin yliopistoihin. Tavoitteena oli saavuttaa jatkuvuutta ja pysyviä kumppanuuksia. Yksi keskeisimmistä kumppaneista on ollut Helsingin yliopisto, jonka kanssa on toteutettu sekä hankkeita että tilaisuuksia ja materiaaleja. Pitkäkestoisilla kumppanuuksilla on haettu vaikuttavuutta ja resurssiviisautta pienelle yhdistykselle. Samalla yhdistyksen maine luotettavana kumppanina on tuonut tulosta ja yhdistys on päässyt mukaan myös kansainvälisiin tutkimushankkeisiin oman alansa asiantuntijana. Tiedeyhteistyö näkyy yhdistyksen toiminnassa edelleen vahvana. Yhdistys on ollut mukana tutkimushankkeissa kuten CCC-CATAPULT, Recovira: Religious Communities in the Virtual Age ja Katsomusopettajan taidot 21. vuosisadalle. Lisäksi yhdistys työskentelee erilaisissa tiedeyhteistyöhön perustuvissa ryhmissä kuten Resilienssi ja väkivaltaistuneet asenteet -verkostossa ja UNESCO professori Arto Kallioniemen yhteistyöryhmässä.

Projektiin liittyen yhdistys järjesti tammikuussa 2000 Turussa asiantuntijasymposiumin, johon osallistui parikymmentä suomalaista ja venäläistä historian, kirkkohistorian ja arkeologian asiantuntijaa. Sym-

posiumista julkaistiin laaja raportti ja sen pohjalta vuonna 2001 jatkotyöskentelyä varten erillinen 60-sivuinen muistio Elävä ja ajankohtainen Mikael Agricola. Yhteistyötä tehtiin myös Mikael Agricola -seuran kanssa.

Vuonna 2007 vietettiin Agricolan juhlavuotta, mikä nosti uudelleen esille ajatuksen Agricolan patsaan pystyttämisestä Viipuriin. Näin tapahtuikin, ja vuonna 2009 Agricolan muistomerkki paljastettiin luterilaisen Pietarin-Paavalin kirkon lähellä. Jalustassa lukee: "Kylle se kwle Somen kielen ioca ymmerdä Kaikein mielen." Agricola haudattiin todennäköisesti Viipurin vanhaan tuomiokirkkoon, joka paloi vuonna 1734 niin pahoin, että koko sisustus tuhoutui. Kirkossa suoritettiin arkeologisia kaivauksia 1880- ja 1910-luvuilla sekä erillisiä Viipurin kaivauksia 1998–1999, mutta mitään Agricolaan viittaavaa ei löydetty.

Yhdistyksen projektin puitteissa valtionarkistonhoitaja Kari Tarkiainen ja arkeologi dosentti, myöhemmin professori Markus Hiekkanen selvittivät tarkoin hautapaikan kysymystä. Hiekkanen totesi, että Agricolan viimeinen leposija on lähes varmuudella Viipurin vuonna 1554 tuomiokirkoksi korotetun kaupunginkirkon permannon alla. Tutkimukselle on aiheuttanut haasteita se, että 1700-luvulla kirkko toimi usean vuosikymmenen ajan ortodoksisena kirkkona, myöhemmin makasiinina ja vielä uudelleen ortodoksisena kirkkona vuodesta 1913 alkaen. Luterilaisena tuomiokirkkona se tuhoutui helmikuussa 1940 Neuvostoliiton lentopommituksissa. Sen jälkeen raunioita on käytetty muun muassa kaatopaikkana. Yhdistyksen Agricola-projektin konkreettisia tuloksia oli kaksi: tieteellinen symposium ja kesällä 2000 Karjalan kannaksella Agricolan kuolinpaikalla Kuolemajärven Kyrönniemessä paljastettu ja vuonna 1993 Viipurin linnanmuseosta löydetty muistokivi.

MIKAEL AGRICOLA -HANKE

Vuodesta 1998 alkaen yhdistyksellä oli erityinen Mikael Agricolan merkitystä selvittävä projekti. Sen aloitteentekijänä ja käynnistäjänä toimi Lapuan hiippakunnan entinen pääsihteeri, teologian tohtori Ossi Haaramäki. Projektin puitteissa tutkittiin Agricolan hautapaikan kysymystä, pyrittiin löytämään toisen maailmansodan loppuvaiheessa kadonnut Agricolan patsas ja arvioitiin Agricolaan liittyvää tutkimusta. Suunnitelmissa oli myös Agricola-muistokappelin rakentaminen Viipurin vanhan tuomiokirkon alttarin raunioille. Yhdistys toivoi, että ”nämä toimenpiteet voisivat myönteisellä tavalla vahvistaa suomen kielen asemaa Karjalassa ja myös Inkerin kirkon identiteettiä”. Kuvanveistäjä Emil Wikströmin tekemä Mikael Agricolaa esittävä puolivartalokuva oli paljastettu vuonna 1908 Viipurin tuomiokirkon edustalla. Patsas katosi talvisodan lopulla, eivätkä etsinnät olleet tuottaneet tulosta välirauhan aikana eikä sen jälkeen. Suomalainen Viipuri-säätiö teetti patsaasta vuonna 1993 uuden valoksen, joka sijoitettiin Viipurin kirjastoon.

Suomen kielen vahvistaminen on ollut esillä yhdistyksen toiminnassa myös 2020-luvulla: Yhdistyksen yhdessä Helsingin yliopiston kanssa julkaisema Tähtijengi -kirjasarja on suomen kielen eriyttävä oppimateriaali, joka huomioi erityisesti suomi toisena kielenä – ja valmistavan opetuksen oppilaat. Kuvassa kuvittaja Riina Hirvonen, projektikoordinaattori Niina Putkonen ja Tähtijengi-kirjan kirjoittaja Tanja Viinikainen.

TIEDEKLUBITOIMINTA

Dosentti Katja Ritari, Helsingin ylioipisto

Tulin mukaan FOKUS ry:n toimintaan muistaakseni vuonna 2011 Jaakko Rusaman pyynnöstä ja otin vastuulleni Tiedeklubien järjestämisen. Melko pian sain koottua ympärilleni porukan teologeja ja uskontotieteilijöitä Helsingin yliopistolta auttamaan klubien järjestämisessä. Alkuvaiheessa järjestelyporukassa aktiivisena toimi muun muassa käytännöllisen teologian professori Jyrki Knuutila. Hänen kauttaan mukaan tuli saman oppiaineen lehtori Johan Bastubacka, jolla oli myöhemmin keskeinen rooli Tiedeklubien järjestelyissä. Johanin ohella toinen aktiivinen ja pitkäaikainen toimija oli uskontotieteen tohtorikoulutettava Nina Maskulin.

Ensimmäinen Tiedeklubi, jota olin mukana järjestämässä, oli toukokuussa 2012 Helsingin yliopiston tiloissa pidetty paneelikeskustelu otsikolla ”Pidä huivista kiinni Fatima!”, jossa käsiteltiin islamilaisten naisten huivin käyttöä. Mukana keskustelemassa oli ainakin aihetta tutkineet Johanna Konttori ja Maria Tiilikainen sekä islamilaisten yhteisöjen edustajia. Tiedeklubi toteutettiin yhteistyössä uskontotieteen professori Tuula Sakaranahon Akatemiaprojektin ”Ylikansallisen islamin hallinta” kanssa. Tiedeklubi linkittyi luontevasti myös FOKUS ry:n muuhun toimintaan, koska samaan aikaan oli vireillä FOKUS ry:n ja Visiofoorumin yhteistyössä Muslimiliiton kanssa toteuttama hanke, jossa selvitettiin imaamikoulutuksen tarvetta, sisältöä ja mahdollista toteutusta Suomessa.

Lokakuussa 2012 toteutimme Tiedeklubin teemalla ”Uskontojen välinen vuoropuhelu kaupunkitilassa” osana Helsingin yliopiston Tiedekulman Uskonto ja kaupunkitila -teemakokonaisuutta ja sen pyhiin tiloihin kaupunkikuvassa liittyvää ohjelmaa yhteistyössä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan Uskonto ja kaupunkitila -näyttelyprojektin kanssa. Tiedeklubissa keskustelemassa aiheesta olivat Jussi Sohlberg Kirkon tutkimuskeskuksesta, Suomen Muslimiliiton ja Suomen Musliminaisten edustaja Pia Jardi, käytännöllisen teologian lehtori Johan Bastubacka, arkkitehti Pirkko-Liisa Schulman ja käytännöllisen teologian professori Jyrki Knuutila. Esityksistä on jäänyt erityisesti mieleen Pirkko-Liisa Schulmanin puhe Helsingin synagogan korjauksesta, Johan Bastubackan esitelmä otsikolla ”Luterilaisuuden uusi näkyvyys kaupungissa kirkon mainoskampanjoissa” sekä Jyrki Knuutilan esitys hautausmaiden muistokivistä.

Tämän jälkeen aloitimme sarjan otsikolla ”Elementit uskonnoissa”. Ensimmäisenä käsittelyssä oli tuli, johon liittyvän esitelmätilaisuuden järjestimme toukokuussa 2013 Helsingin yliopiston Kaisa-kirjaston kahvilan tiloissa. Tilaisuudessa ainakin Johan Bastubacka puhui otsikolla ”Tuli ja liekki ortodoksisessa symboliikassa ja liturgisessa elämässä” ja Mitra Härkönen kertoi tiibetinbuddhalaisten polttoitsemurhista. Minä itse käsittelin keskiajan kristillisyyden käsityksiä helvetin tulesta ja kiirastulesta. Mukana oli myös juutalaisen seurakunnan edustaja kertomassa tulen symboliikasta juutalaisuudessa.

Marraskuussa 2013 oli vuorossa elementti maa otsikolla ”Maa – syntymän ja kuoleman kierrossa” Helsingin yliopiston Tiedekulmassa Nina Maskulinin johdolla. Professori Jyrki Knuutila kertoi siellä Viipurin maaperästä ja hautausmaista ja professori Pauli Annala puhui fransiskaanien teologiasta liittyen äiti maahan ja kasvien kasvattamiseen. Tästä tilaisuudesta on jäänyt mieleen erityisesti professori Annalan eläväinen esiintyminen ja erityisen aktiivisesti keskusteleva yleisö.

Marraskuussa 2014 sarja jatkui elementin ilma parissa Helsingin yliopiston Kaisa-kirjaston kahvilassa. Itse puhuin siellä keskiajan kristillisistä käsityksistä liittyen ilman suhteesta henkeen ja enkelien ruumiittomuuteen ja hierarkioihin sekä maankuoren yläpuolisen ilman kerrostumiin ja taivaan seitsemään kerrokseen. Uskontotieteen dosentti Risto Pulkkinen puolestaan kertoi suomalaisen kansanuskon ilmaan liittyvistä käsityksistä.

Joulukuussa 2015 järjestimme Helsingin yliopiston tiloissa keskustelun aiheesta ”Miten suurmoskeijaa rakennetaan mediassa?”. Paneelissa aiheesta keskustelivat toimittajat Katja Kuokkanen Helsingin Sanomista, Seppo Simola Kirkko ja Kaupunki -lehdestä ja Heikki Ahonen YLE:ltä. Lisäksi Siirtolaisuusinstituutin johtaja Tuomas Martikainen piti lopuksi kommenttipuheenvuoron ja puhetta johti Nina Maskulin. Tämän keskustelutilaisuuden aikaan FOKUS ry ja yhdistyksen puheenjohtaja Ilari Rantakari olivat olleetesillä mediassa osana julkista keskustelua liittyen kiisteltyyn hankkeeseen rakentaa niin kutsuttu suurmoskeija Helsinkiin. Tiedeklubissa halusimme pureutua suurmoskeijasta käydyn keskustelun kautta siihen, miten mediakeskustelussa uskonto ymmärretään ja miten sitä kuvataan. Halusimme myös pohtia, mikä median rooli on julkisen keskustelun aktiivisena osapuolena, joka koskettaa vähemmistöuskontoja ja tarkastella, millainen uskonnon paikka on julkisuudessa, mitä siellä saa näkyä ja mitä pitää piilottaa.

5

KASVATUSTOIMINTA: UUSIA MALLEJA DIALOGITOIMINTAAN

Yhdistys on kiinnittänyt erityistä huomiota toiminnassaan dialogikasvatuksen pedagogiikan kehittämiseen. Käytännössä tämä on tarkoittanut kouluttamista, materiaalien tuottamista ja erilaisten kehittämishankkeiden toteuttamista sekä Dialogikasvatuksen portaalin ylläpitoa. Yhdistys julkaisee myös yhteistyössä Ad Astran kanssa moninaista Juhlakalenteria lukuvuosittain. Toiminnan tavoitteena on uusien avauksien tekeminen sekä pedagogiikan kehittäminen.

DIALOGIKASVATUSTA OSANA YHTEISYMMÄRRYSVIIKON TOIMINTAA

Dialogikasvatusta on edistetty 2000-luvulla osana YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon toimintaa. Esimerkiksi vuonna 2014, ulkoministeriön viestintä- ja globaalikasvatustuella, yhdistys valmisti verkkoaineistoa ja kasvatusmateriaalia, julisteen sekä esitteet ruotsiksi. Lisäksi toteutettiin rippikouluvierailuja Vantaalla sekä kouluvierailuja seitsemään kouluun pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Hyvinkäällä. Myös opettajankoulutuslaitoksiin on viety yhteisymmärrysviikon sanomaa: OKL-työpajoja järjestettiin Raumalla, Joensuussa ja Helsingissä. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa on ollut tärkeää myös pedagogiikkaa kehitettäessä. Rippikouluvierailut toteutettiin yhteistyössä Kansainvälinen vapaaehtoistyö ry kanssa ja OKL-vierailut yhteistyössä KEPAn Maailma koulussa -verkos-

Educa-messuilla on oltu mukana jo pitkään. Kuvassa FOKUS edustaa vuoden 2013 messuilla. Näyttelypiste jaettiin yhdessä Kulttuurikameleonttien kanssa.

ton ja Suomen Lähetysseuran kanssa. Hankkeen kasvatusmateriaalin kehittämiseksi perustettiin työryhmä, jossa olivat edustajat Suomen Uskonnonopettajain Liitosta, Suomen islamin opettajien liitosta ja OAJ:stä.

Yhdistys oli mukana järjestämässä vuoden 2020 Katsomuskasvatussymposiumia ja toimittamassa kirjaa "Lapsen kokoinen katsomuskasvatus".

Opetus- ja kasvatusalan Educa-messuilla sekä muissa kasvatusalan tapahtumissa yhdistys on pyrkinyt näkymään vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2014 yhteisymmärrysviikon kasvatusmateriaalia ja ohjelmaa esiteltiin Educa-messujen Kansalaisvaikuttamisen torilla Helsingin messukeskuksessa 2014, Maailma kylässä -festivaaleilla toukokussa Uskontojen kylä -näyttelyalueella ja Kirkon monikulttuurisuuspäivillä

""No uskaltaako tästä edes puhua?" Dialogitaidot ja polarisoitumisen ehkäisy-paneelikeskustelu oli Dialogitaitajien seminaarisarjan kolmas osa. No uskaltaako tästä edes puhua -seminaarisarjan kolmas osa. Seminaarisarjan aiemmat osat järjestettiin teemoilla Kulttuurinen ja katsomuksellinen moninaisuus kasvatuksen arjessa ja Työkaluja kulttuuri- ja katsomustietoiseen kasvatukseen. Koronapandemia näkyi myös tämän tapahtuman järjestämisessä, sillä yleisö osallistui tapahtumaan pääosin turvallisesti etäyhteyksin. Kuvassa vasemmalta oikealle: Raili Keränen-Pantsu, Niko Pyrhönen, Ujuni Ahmed, Shadia Rask, Saija Benjamin ja Arto Kallioniemi.

marraskuussa 2014. Keväällä 2015 puolestaan toteutettiin viisi dialogivierailua yhteistyössä eri uskonnollisten yhteisöjen kanssa pääkaupunkiseudun ala- ja yläasteille sekä vierailu Valkeakosken ammattiopistoihin. Yhteistyössä Suomen Lähetysseuran kanssa toteutettiin Maailma koulussa -työpaja Turun ja Helsingin opettajakoulutuslaitoksissa uskonnollisesta moninaisuudesta osana KEPAn globaalikasvatusverkoston toimintaa.

Dialogitaitajat on yhteisymmärrysviikon vuosittainen kampanja, joka kannustaa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja oppilaitosten toimijoita sekä huoltajia, yhteisöjä sekä muita toimijoita kulttuuri-, katsomus- ja uskontodialogin edistämiseen. Kampanja pilotoitiin vuonna 2021 yhdessä STEP-opiston, Kirkkohallituksen, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran ja Kuvataideopettajat KUVIS ry:n kanssa. Kampanjan kumppanuudet olivat laajat – kuten teemoihin sopi. Mukana pilottivaiheessa oli eri katsomusyhteisöjä, järjestöjä ja verkostoja, yhteensä 22. FOKUS ry järjesti osana Dialogitaitajat -kampanjaa myös koulutuksia Anna Lindh -säätiön rahoituksella. Tapahtumat olivat osa yhdistyksen aloittamaa "No uskaltaako tästä edes puhua?" -seminaarisarjaa, joka jatkuu edelleen. Seminaarisarjan en-

JUHLAKALENTERI / FESTKALENDERN

FOKUS ry julkaisee yhdessä Ad Asrta ry:n kanssa verkossa Juhlakalenteria varhaiskasvatukseen ja kouluille sekä tuottaa kalenteriin pedagogista sisältöä. Kalenterin avulla lapset ja nuoret tutustuvat suomalaisen juhlaperinteen moninaisuuteen sekä eri katsomusten piirissä vietettäviin juhliin ja paastonaikoihin. Kalenterin avulla halutaan antaa kaikille lapsille näkyvyyttä formaalin kasvatuksen arjessa – olipa hänen taustansa sitten minkä perinteen piirissä tahansa.

Mukana Dialogitaitajat -kampanjan kehityksessä oli mukana pilottikouluja ja -päiväkoteja, jotka ahkerasti kokeilivat ja kommentoivat materiaaleja. Kuvassa Porvoon Eestinmäen päiväkodin lapsia osallistumassa päiväkodin yhteisymmärrysviikon viettoon.

simmäisessä osassa keskusteltiin teemalla "Kulttuurinen ja katsomuksellinen moninaisuus kasvatuksen arjessa". Saamelaisaktivisti Petra Laiti puhui dialogisuudesta ja lapsen identiteetin kehittyminen saamelaiskulttuuri näkökulmasta ja rehtori Seppo Mentula pohti puheenvuorossaan, miksi katsomusten rinnakkaiselon haasteista on vaikea puhua koulussa. Mukana oli kommenttipuheenvuoroja Opetushallitukselta sekä tutkijoilta. Toisessa osassa keskusteltiin teemalla "Työkaluja kulttuuri- ja katsomustietoiseen kasvatukseen". Muun muassa asiantuntija Mona Eid kertoi koulun ja päiväkodin syrjäyttävien käytänteiden tunnistamisesta ja purkamisesta, Rauhankasvatusinstituutin kouluttaja Mari Koivistoinen rodullistavista käytänteistä ja aktivisti Leif Hagert romanilasten ja -nuorten kohtaamisesta formaalin kasvatuksen kentällä. Mukana oli myös Opetushallituksen ja tutkijoiden puheenvuoroja sekä workshop-osuus.

DIALOGIKASVATUKSEN PEDAGOGINEN KEHITTÄMINEN

Yhdistys päätti strategian uudistamisen yhteydessä vuonna 2019 nostaa kasvatuksen yhdeksi painopistealueekseen. Strategian mukaan yhdistys kehittää tutkimukseen perustuvaa kulttuuri, uskonto- ja katsomusdialogikasvatuksen pedagogiikkaa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että yhdistys suunnittelee ja toteuttaa yhteistyöhankkeita, kehitää ja ideoi uusia toimintamalleja, tuottaa oppimateriaaleja, ylläpitää moninaista Juhlakalenteria sekä järjestää koulutuksia.

Yhdistyksen kasvatuksen alaan liittyvä hanketoiminta on ollut erityisen aktiivista 2020-luvun molemmin puolin. Dialogikasvatuksen tematiikka on herättänyt rahoittajissa mielenkiintoa ja useita hankkeita on toteutettu. Keskittyminen uskonto- ja katsomusdialogikasvatukseen on puolestaan luonut yhdistykselle oman paikkansa järjestökentässä. Hankkeiden tavoitteena on ollut tuottaa sellaista dialogikasvatukseen liittyvää tietoa, koulutuksia ja materiaaleja, joita ei ole aiemmin ollut saatavilla.

VIESTINTÄ- JA GLOBAALIKASVATUSHANKE "USKONTODIALOGILLA YHTEISKUNTARAUHAA MEILLÄ JA MUUALLA": Hankkeessa tuotettiin vuosina 2017–2018 opettajille valmiita oppituntirunkoja yläkouluun ja lukioon, järjestettiin dialogityöpajoja oppilaitoksissa ja eri tapahtumissa, tehtiin katsomusdialogiteemaisia kouluvierailuja sekä koulutettiin kouluvierailijoita. Ulkoministeriön rahoittaman hankkeen kautta opettajat tilasivat koulutetun kouluvierailijan koululle pitämään dialogityöpajan. Työpajojen avulla vahvistettiin opettajien ja nuorten kykyä dialogiin katsomuksellisista aiheista.

TUTUSTU VIDEOIHIN DIALOGIKASVATUKSEN YOUTUBE -KANAVALLA!

Kasvatustyöryhmä osallistui vuonna 2019 valtakunnalliseen rasisminvastaisen viikon kampanjaan. Tuolloin ryhmän puheenjohtajana toimi dosentti Anuleena Kimanen (toinen vasemmalta). Vuonna 2022 ryhmää puheenjohtaa Sari Hajar Sorsa (toinen oikealta). Kuvassa vasemmalta oikealle: Niina Putkonen, Anuleena Kimanen, Ilkka Tahvanainen, Erwin Woitsch, Vesa Soikkeli, Jani Tiirikainen, Sari Hajar Sorsa ja Marja Laine.

Taiteilija ja somepersoona Hanad Hassan (kuvassa vasemmalla alhaalla) sekä hankekoordinaattori Enni Keski-Saari (kuvassa oikealla alhaalla) tuottivat yhdessä nuorten kanssa videosarjan Kulttuuri- ja katsomukset mediassa. Nuoret vasemmalta oikealle: Verneri Hauska, Aapu Prokki, Mikael Viemerö, Salma Heib, Katri Johansson, Nea Grundström ja Kaarlie Kets.

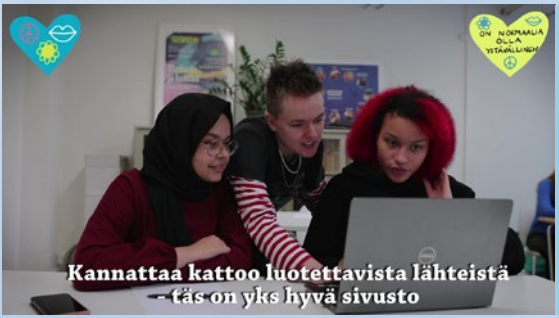

Osana Kulttuurit ja katsomukset -mediakasvatusmateriaalia nuoret tuottivat videot mm. vihapuheeseen ja fiksuun somekeskusteluun liittyen. Kulttuuri- ja katsomustietoiset mediakasvatusmateriaalit tarjoavat monipuolisia harjoituksia uskontoihin, katsomuksiin, kulttuureihin ja arvoihin kohdistuvan disinformaation ja vihapuheen käsittelyyn yläkoulussa ja toisella asteella.

Dialogikasvatuksen portaali kokoaa materiaaleja ja tietoa kulttuuri-, katsomus- ja kielitietoiseen kasvatukseen liittyen. www.dialogikasvatus.fi

KULTTUURI-, KATSOMUS- JA KIELITIETOINEN PERUSOPETUS, KUPERA-HANKE: Yhteistyössä Helsingin yliopiston Kasvatustieteellisen tiedekunna kanssa vuosina 2019–2020 tuotettiin Opetushallituksen rahoituksella oppimateriaalia kulttuuri-, katsomus- ja kielitietoiseen perusopetukseen. Lisäksi valmistetiin MOOC-verkkokurssi opettajien koulutukseen ja täydennyskoulutukseen sekä verkkoportaali Dialogikasvatus.fi. Portaali toimii kansallisena tiedonvälittäjänä ja materiaalipankkina kulttuuri-, uskonto- ja katsomusdialogikasvatukseen liittyen.

KULTTUURI- JA KATSOMUSDIALOGI YMPÄRISTÖKASVATUKSESSA: Hankkeen avulla lisättiin ympäristökasvatuksen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta huomioimalla kulttuuri- ja katsomusdialogin merkitys. Hanketta rahoitti Ympäristöministeriö / Keski-Suomen ELY-keskus ja se oli yhdistyksen, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen ja Välke – ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmän yhteistyöhanke, jonka ohjausryhmässä olivat mukana mm. WWF ja Suomen Somalia-verkosto. Myös useat eri uskonnolliset ja katsomukselliset yhteisöt osallistuivat oppaan tuottamiseen kertomalla oman katsomuksena luontosuhteesta. Hankkeen kohderyhminä olivat ympäristökasvattajat ja esimerkiksi koulujen ympäristövastaavat. Hankkeessa tuotettiin koulutusseminaari dialogityöpajoineen sekä opas vuonna 2021. Seminaarissa ympäristöteologian dosentti Panu Pihkala esitteli näkökulmia kulttuuri- katsomustietoiseen ympäristökasvatukseena, aktivisti Petra Laiti kertoi ekokolonialismista ja YTM Inga Härmälä vihreistä muslimeista.

HUOLENA RADIKALISOITUMINEN? OPAS NUORTEN KANSSA TYÖSKENTELEVILLE: Oikeusministeriön rahoittamassa hankkeessa tuotettiin vuosina 2020–2021 opas, joka tarjoaa nuorten kanssa työskenteleville konkreettisen keskustelu- ja toimintamallin, jonka avulla he voivat arvioida käytöksellään tai puheillaan huolta aiheuttavan nuoren oireilun mahdollisen syyn ja ohjata heidät oikean tuen piiriin. Opas toimii tukena aikuisen ja nuoren välisessä kohtaamisessa ja se sisältää tietoa ekstremismiin liittyvistä ilmiöistä, keskustelurungon ja kysymyksiä nuoren kohtaamisen tueksi sekä ohjeet siitä, minkä tukipalvelun piiriin nuori tulee ohjata kussakin huolitilanteessa. Oppaan kirjoittivat tutkijat Saija Benjamin ja Katja Vallinkoski.

ARVO JA KATSOMUSORIENTOITUNEEN DISINFORMAATION EHKÄISY -HANKE: Nuoret tarvitsevat tukea pystyäkseen toimimaan mediaympäristöissä turvallisesti, sillä eri medioissa leviävän disinformaation avulla aiheutetaan mm. epäluuloa demokraattisia prosesseja kohtaan, syvennetään yhteiskunnallista polarisaatiota sekä vahvistetaan väkivaltaistuneita asenteita. Usein disinformaatio liittyy tematiikkaan, joka koskee arvoja, katsomuksia ja uskontoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosina 2020–2021 rahoittamassa hankkeessa somepersoona Hanad Hassan (Dosdela) tuotti yhdessä eri katsomuksia edustavien nuorten kanssa videosarjan, jonka oheen hankekoordinaattori Enni Keski-Saari toimitti opettajan oppaan yhdessä yhdistyksen kasvatustyöryhmän kanssa. Videoilla käsiteltäviä teemoja alustivat nuorille tietokirjailija ja viestinnän, median ja Lähi-idän asiantuntijalta Lily Korpiola sekä radikalisoitumiseen erikoistunut tutkijatohtori Saija Benjamin.

MONINAISET LAULUT: Lapsille suunnattu laulukirja "Moninaiset laulut" äänitiedostoineen julkaistiin yhteistyössä eri katsomus- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa vuonna 2021. Laulukirja on suunnattu perusopetukseen sekä varhaiskasvatukseen tukemaan lapsen kulttuuri- ja katsomusdialogikasvatusta musiikin avulla. Kirjaan on valittu kappaleita eri katsomusten ja kulttuuriperinteiden juhlista ja niihin tehtyjen rytmisoitinsovitusten avulla lapset pääsevät tutustumaan osallistavalla tavalla ympärillään näkyvien katsomusten ja kulttuureiden juhlaperinteisiin.

JUHLAKARUSELLI: Museoviraston rahoittamassa hankkeessa tuotettiin uusi metodi pienten lasten dialogitaitojen edistämiseksi. Juhlakaruselli on eri aisteihin perustuva menetelmä, jonka avulla tutustutaan yhdessä erilaisiin lapselle sekä hänen perheelleen ja kavereilleen tärkeisiin juhliin.

MONINAINEN LUOVUUS NUORTEN VOIMAVARANA: Yhdistys toteutti kahdeksan maan "I Am European" EU-hankkeessa osahankkeen, jonka Luovuus voimavarana -materiaaleissa tutustutaan luovalla alalla toimiviin nuoriin ja siihen, millainen merkitys moninaisuudella ja luovuudella on ollut oman polun löytymiseen. Vuonna 2022 julkaistut materiaalit koostuvat videomateriaalista, pedagogisesta oppaasta sekä julisteesta, joka kokoaa nuorille suunnattuja tukitahoja. Videomateriaali koostuu neljän luovaa työtä ammatikseen tekevän vaikuttajan Ajak Majokin, Alharith Obaidin (ALHA), Ibrahim Manzan ja Abdirahman Keinaan (MolyBros) sekä Kashmeera Lokugen haastatteluista. Haastatteluvideot on tuottanut taiteilija Hanad Hassan (Dosdela).

ARVO- JA KATSOMUS-ORIENTOITUNEEN DISINFORMAATION EHKÄISY KULTTUURI- JA KATSOMUSDIALOGIN KEINOIN

Emma Palojärvi, hankekoordinaattori, Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry
Enni Keski-Saari, hankekoordinaattori, Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry
Hanad Hassan, some-ammattilainen, taiteilija

Media välittää mielikuvia ja vaikuttaa mielipiteisiimme. Yhdeksi keskeisimmäksi mediaa koskevaksi kysymykseksi onkin noussut, kuinka media olisi turvallinen kaikille ja sen näkökulmat olisivat moninaisia. Mediassa esiintyy myös vihapuhetta ja disinformaatiota – usein liittyen uskontoihin, katsomuksiin ja kulttuureihin. Mediakasvatukseen kaivataankin myös uskontoja ja katsomuksia käsitteleviä materiaaleja.

Iso osa verkkosisältöä käyttävistä on lapsia ja nuoria. Lapset ja nuoret eivät ole vain passiivisia vastaanottajia, vaan myös mediasisällön aktiivisia tuottajia. Kuinka voimme kukin osaltamme vaikuttaa median turvallisuuteen, inklusiivisuuteen ja dialogisuuteen? Millaista on kulttuuri- ja katsomustietoinen mediakasvatus ja voisiko se toimia avaimena dialogitaitojen ja yhteisymmärryksen edistämiseen?

FOKUS ry:n kasvatustyöryhmän mediakasvatushankkeen Arvo- ja katsomusorientoituneen disinformaation ehkäisy kulttuuri- ja katsomusdialoginkeinon tavoitteena oli lisätä tietoisuutta näistä aiheista, jotta nuoret pystyvät tunnistamaan informaatiovaikuttamisen eri keinoja ja sen vaikutuksia sekä toimimaan netin alati mutkistuvassa maailmassa entistä turvallisemmin. Mediakasvatuksessa moninaisuuden näkökulman tuominen onkin tärkeää, sillä mediassa ovat läsnä monenlaiset toimijat: nuoret pääsevät netissä näkemään erilaisia ihmisiä, löytämään itselleen vertaistukea ja samoja asioita kokeneita sekä avartamaan katsomustaan näkemällä asioita monista erilaisista perspektiiveistä. Medialukutaidon lisäksi nuorten onkin tärkeää oppia kohtaamaan erilaisia katsomuksia ja toimia dialogissa erilaisten toimijoiden kanssa. Tämä auttaa pidemmällä aikavälillä ehkäisemään yhteiskunnallista polarisaatiota ja vihapuhetta.

Mediakasvatushankkeessa tuotettiin materiaalipaketti, joka on suunnattu yläkoulussa ja toiselle asteella opiskeleville nuorille. Keskeisenä osana tätä

materiaalia on yhdessä nuorten kanssa ja nuorten äänellä tehdyt videot, jotka käsittelevät eri näkökulmista aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Videoiden aiheina ovat uskontojen ja katsomusten mediakuva ja sen seuraukset, mediakäyttökokemusten moninaisuus, oikeanlainen toiminta vihapuhetta kohdatessa sekä kulttuureihin ja katsomuksiin liittyvien ristiriitatilanteiden kanssa toimiminen. Moninaisia tehtäviä sisältävä pedagoginen materiaali rakentuu näiden videoiden ympärille.

NUORTEN KOMMENTTEJA

“Parasta oli monimuotoinen keskustelu ja eri näkökulmiin tutustuminen. Opin myös paljon ihmisen käyttäytymisestä ja uutta terminologiaa.”

“Tää oli ehkä yks kivoimmista jutuista, johon oon osallistunut. Oli todella järkevää porukkaa ja mulla oli jatkuvasti turvallinen olo. Miniluennot ennen videoiden tekoa olivat todella informatiivisia. Kiitos tästä mahdollisuudesta!”

“Sain varmistuksen, että haluan lähteä valtiotieteelliseen opiskelemaan ja sitä kautta pyrkiä vastaaviin projektiluontoisiin töihin, joissa luon jotain uutta. Rakastin ideointia ja alustusten kuuntelua ja tahtoisin tulevilta töiltäni samanlaisia elementtejä! Oli inspiroivaa. Opin paljon uutta etenkin radikalisoitumisesta.”

“Projektista jäi tosi mukava fiilis. Oli ihanaa keskustella ja pohtia yhdessä jopa hieman vaikeistakin aiheista. Myös käsikirjoitusten suunnittelussa oli kiinnostavaa miettiä, kuinka saisimme keskusteluissa heränneet ajatukset kasattua videon muotoon!”

DIALOGIKASVATUKSEN MERKITYS 2020-LUVULLA

Dosentti Anuleena Kimanen, uskonnon ja historian didaktiikan yliopistonlehtori, Turun yliopisto, FOKUS ry:n kasvatustyöryhmän jäsen vuodesta 2016 (puheenjohtaja 2018–2021)

Katsomuksellisen moninaisuuden kohtaaminen puhuttaa 2020-luvulla monilla eri aloilla. Esimerkiksi koulussa uskontokasvatus läpäisi vielä 1950-luvulla lähes kaikki oppiaineet, mutta sittemmin kaikki uskonto-ilmiöön liittyvä opetus on eriytynyt katsomusaineiden, erityisesti uskonnonopetuksen tehtäväksi. Katsomuksellisen moninaisuuden lisääntyessä erilaiset moraaliin, ruokavalioon ja juhla-aikoihin liittyvät käsitykset voivat tulla minkä tahansa oppiaineen tunnilla esille, ja opettajilta edellytetään ammattitaitoa käsitellä niitä. Tämä mietityttää muun muassa opettajaksi opiskelevia.

Dialogikasvatus on keino, jolla voi valmentaa oppijoita – ovat he sitten lapsia, nuoria, ammattiin opiskelevia tai oman työnsä kehittäjiä – ennakoimaan ja kohtaamaan paremmin sellaisia katsomuksellisia käsityksiä ja niihin perustuvia käytänteitä, jotka poikkeavat omistamme tai yhteiskunnassa vallitsevista. Suunniteltujen dialogitilanteiden lisäksi kasvatuksessa tulee vastaan spontaaneja tai yllätyksellisiä kohtaamisia tai potentiaalisia ristiriitoja, joita voi käsitellä niillä välineillä, joita dialogikasvatus tarjoaa. Tällaisia ovat esimerkiksi kuuntelemisen ja kysymisen taidot sekä ymmärrys eri uskontojen piirteistä ja katsomuksellisista näkökulmista yleisemminkin.

Dialogikasvatus on edistynyt 2010-luvulla nopeasti. FOKUS ry:n kasvatustyöryhmässä on laajennettu eri katsomusten edustusta ja kehitetty materiaaleja vastaamaan uudistuvia näkemyksiä hyvästä katsomustenvälisyydestä. Siirtyminen uskontodialogista katsomusdialogiin on yksi haaste, joka on johtanut monien materiaalien ja virikkeiden uudelleentar-

kasteluun. Ajatus siitä, että kaikilla on katsomus ja, että kaikkien tulee voida kokea olevansa osapuolia katsomusten välisessä vuoropuhelussa, on vakiintunut keskeiseksi dialogikasvatuksen lähtökohdaksi. On samalla suuri haaste saada viestiä läpi kulttuurissa, jossa uskonnot on rajattu erilliselle elämänalueelleen ja sekulaaria lähtökohtaa pidetään neutraalina. Katsomuksen käsite ja määritelmä ovat kuitenkin edelleen neuvottelun kohteena.

Dialogikasvatuksen menetelmät ovat myös laajentuneet. Esimerkiksi erilaisia taiteenaloja hyödynnetään Uskonto- ja katsomusdialogilla yhteiskuntarauhaa meillä ja muualla -materiaalissa sekä taidetyöryhmän tuottamassa Moninaiset laulut! -kirjassa. Digitaalisia välineitä käytetään hyväksi vaikkapa QR-koodikävelyllä. Dialogikasvatusta haastaa myös se, että jos aikaisemmin dialogi nähtiin vakaumuksensa tiedostavien nuorten tai nuorten aikuisten toimintana, varhaiskasvatuksen yhteinen katsomuskasvatus on tuonut mukanaan tarpeen tarjota katsomustenvälistä tehtävää myös kouluikäistä pienemmille. Kasvatustyöryhmä on tarjonnut koulutusta ja tiedotusta myös heille esimerkiksi Juhlakaruselli-materiaalin muodossa. Lisäksi katsomuskasvatukseen on viime aikoina tullut mukaan valta-asetelmien tarkastelua. Kuka oikeastaan tarvitsee dialogia ja kenen ehdoilla se käydään? Jatkossa varmasti kiinnitetään vieläkin enemmän huomiota toiseuttamisen ehkäisemiseen ja toimijuuden luomiseen.

“Ajatus siitä, että kaikilla on katsomus ja että kaikkien tulee voida kokea olevansa osapuolia katsomusten välisessä vuoropuhelussa, on vakiintunut keskeiseksi dialogikasvatuksen lähtökohdaksi.”

YMPÄRISTÖKYSYMYSTEN KÄSITTELY VAATII KULTTUURI- JA KATSOMUSDIALOGITAITOJA

Leena Nukari, Ympäristöasiantuntija, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus, Kestävä elämäntapa ja Kiertotalous -yksikkö

Vuonna 2019 minua pyydettiin mukaan Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n ja Kierrätyskeskuksen yhteiseen hankkeeseen, jonka teemana oli kulttuuri- ja katsomusdialogi ympäristökasvatuksessa. Hanke antoi minulle paljon ajattelemisen aihetta ja uskon, että se teki niin myös monelle muulle ympäristökasvatusalan toimijalle.

Ympäristökysymykset ovat viime vuosina nousseet yhä tärkeämmälle sijalle yhteiskunnallisessa keskustelussa mm. ilmastonmuutoksen torjunnan ja biodiversiteettikadon pysäyttämisen ollessa merkittäviä globaaleja haasteita. Ympäristöalan ihmisenä koen todella positiivisena sen, että näistä teemoista puhutaan nykyään säännöllisesti. Aiemmin ympäristöongelmat olivat marginaalisen ryhmän huolenaiheita ja ympäristötoimijoiden oli käytettävä ilmastonmuutoksen olemassaolon perusteluun suhteellisen paljon vähäisiä resurssejaan.

Yleinen mielipide alkaa olla sen puolella, että ilmastonmuutos ja monimuotoisuuden hupeneminen halutaan pysäyttää, mutta keinoista ei olla vielä päästy selkeään yhteisymmärrykseen. Ratkaisut koskettavat väistämättä meidän ihmisten elämäntapoja ja joudumme tekemään erilaisia kompromisseja. Jotta saisimme koko yhteiskunnan ja sen kaikki toimijat mukaan tekemään toimia ympäristön puolesta, olisi meidän löydettävä sellaiset ratkaisut, joihin kaikki voivat sitoutua. Kulttuuri- ja katsomusdialogi ympäristökasvatuksessa -hankkeen kautta olen ymmärtänyt, että ratkaisujen löytyminen edellyttää jatkuvaa ja laajaa keskustelua ja ajatusten vaihtoa. Ympäristöalan ihmiset eivät voi tehdä päätöksiä ja ohjeistuksiaan vain kuuntelemalla samanmielisiä kollegoita tai luonnontieteellisiä tosiasioita, vaan myös kaikille soraäänille ja erilaisille ratkaisuille on annettava tilaa. Hakeudumme liian usein samanmielisten joukkoon, mikä on toisaalta ymmärrettävää. Muistan, miten ihanaa opiskeluiden alkaessa oli löytää kokonainen ainejärjestö, jossa ajateltiin samalla lailla ympäristön suojelemiseksi, tai ainakin näennäisen samalla lailla.

Tarkemmin ajateltuna myös ympäristöliikkeen sisällä on paljon erilaisia ajatuksia ja lähestymistapoja, jolloin myös ryhmän sisäinen keskustelu ja dialogi on todella arvokasta, jotteivat vain äänekkäimmät mielipiteet pääse esille ja dominoi koko keskustelua. Keskustelua tarvitaankin monella tasolla, niin eri ryhmittymien sisällä kuin niiden välillä. Itsensä altistaminen erilaisille mielipiteille ja uudenlaisten ihmisten kohtaamiselle olisikin hyvä tapa meille kaikille.

Ympäristökysymykset ovat tyypillisesti sellaisia, että niiden käsittely nostattaa tunteita ja ihmisillä saattaa olla hyvin erilaisia näkemyksiä tarpeesta ja keinoista ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Ongelmat ovat niin laajoja, että ei riitä, että esimerkiksi ympäristöaktivistit ryhtyvät vegaaneiksi, vaan olisi löydettävä sellaisia ratkaisuja, joihin kaikki voivat sitoutua – myös eri kulttuuri- ja katsomustaustaiset henkilöt. Todellisuudessa ei ole vain yhdenlaista oikeaa kestävää elämäntapaa, vaan niitä on monia.

Asetelma, jossa eri näkemykset nähdään vastakkaisina, ei johda rakentaviin tuloksiin ja pahimmassa tapauksessa vain vievät kauemmaksi ratkaisuista. Jos ympäristökasvattajat lähtevät vain omista lähtökohdistaan ja itselle sopivien perustelujen kautta, voi olla että nämä eivät tavoita kaikkia kohderyhmiä. Toisaalta voidaan miettiä myös sitä, olisiko meidän saatava ympäristökasvattajien riveihin monimuotoisempi kattaus eri kulttuurien ja uskontojen edustajia. Erilaiset maailmankatsomukset voivat merkittävästi vaikuttaa tapaan, jolla ajattelemme asioista. Olisi hyvä, jos ymmärtäisimme myös muunlaisia näkemyksiä ja osaisimme etsiä vaihtelevia perusteluita ja yhteisiä tarttumapintoja. Oma tapamme suojella luontoa tai toteuttaa kestävää elämäntapaa ei välttämättä ole ainoa oikea. Kyvyttömyys moninäkökulmaisuuteen, oli se sitten tiedostettua tai tiedostamatonta, voi saada kohderyhmässämme aikaan vastareaktion. Esimerkiksi jos olemme siinä roolissa, että meidän olisi tarkoitus opastaa tai konsultoida toisia ympäristöasioissa, olisi jo tuloksellisuudenkin näkökulmasta hyvä muistaa kuunnella myös vastaanottavan osapuolen näkemykset ja ideat. Kriittistä voi myös olla se, kuka tekee aloitteen neuvonnalle – harva meistä haluaa pyytämättä neuvoja. Tämä esimerkki alleviivaa tunteiden merkitystä ympäristökasvatuksen ja konsultoinnin onnistumiseksi. Väärän asenteen kanssa karahdamme herkästi karille, mutta avoin, kuunteleva ja arvostava mieli vie meidät pidemmälle.

Kulttuuri- ja katsomusdialogin huomioiva ympäristökasvatus voi laajentaa ajatteluamme ja ympäristökasvatuksen tuloksellisuutta. Hankkeemme tuotti ympäristökasvattajille oppaan sekä koulutuksen, joka toteutettiin yhteisymmärrysviikolla 2021. Materiaalit ovat saatavilla maksutta Dialogikasvatuksen portaalista.

“Ongelmat ovat niin laajoja, että ei riitä, että esimerkiksi ympäristöaktivistit ryhtyvät vegaaneiksi, vaan olisi löydettävä sellaisia ratkaisuja, joihin kaikki voivat sitoutua – myös eri kulttuuri- ja katsomustaustaiset henkilöt. Todellisuudessa ei ole vain yhdenlaista oikeaa kestävää elämäntapaa, vaan niitä on monia.

6

TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ

KESTÄVÄÄ JA INKLUSIIVISTA USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIA

Marja Laine, toiminnanjohtaja, Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry

FOKUS ry vahvistaa monentasoista dialogitoimintaa Suomessa. Yhdistyksen tulevaisuudenkuva siitä, millaiseen toimintaan pienen yhdistyksen rajalliset resurssit ohjataan, perustuu toimintaympäristöanalyysiin ja yhdessä määriteltyihin arvoihin. Oikeudenmukaisuuden, moninaisuuden, yhteiskuntarauhan ja kestävän tulevaisuuden tukeminen ja rakentaminen eivät saa jäädä vain sanahelinäksi. Konkreettisia toimia tarvitaan. Tarvitaan myös itsereflektiota ja valmiutta kuunnella.

Tullessani loppuvuodesta 2018 mukaan FOKUS ry:n toimintaan, vastassani oli muutosvalmius ja motivoitunut toimijajoukko. En usko, että sellaista määrää halua kehittää toimintaa ja löytää uusia avauksia tulee usein työelämässä vastaan. Ilmapiiri oli vahvasti sitoutunutta. Etsimme yhdessä laajahkon toimijajoukon kanssa uutta suuntaa ja resurssiviisainta tapaa edistää yhdistyksen arvojen mukaista toimintaa. Teemoina dialogitaitojen edistäminen ja polarisaation ehkäisy omasivat vahvan yhteiskunnallisen kaikupohjan. Yhdistyksen osaaminen eri uskontojen ja katsomusten yhteistyöstä antoi oman, hyvin keskitetyn paikan järjestökentällä. Kumppanuuksia oli laajalti ja uusia syntyi uusien strategisten linjausten myötä. Saimme onnistumisen kokemuksia hankeavustusten ja palautteen muodossa sekä sparrausta esimerkiksi valtuuskunnan jäseniltä, jotka edustavat yhteiskunnan erilaisia asiantuntijatasoja ministeriöistä kansalaisjärjestöihin. Ennen kaikkea pidimme huolta siitä, että kaikkia kuullaan. Käytimme eri hankkeissa huomattavan paljon aikaa siihen, että eri tahot saavat aidosti äänensä kuuluviin. Järjestimme aikaa ja tilaa mielipiteiden vaihdolle. Pyrimme aina läpinäkyvyyteen ja avoimuuteen. Ja sitten käärimme hihat eli aloitimme dialogin. Näin löytyi uusi fokus, joka jakaantuu kahden pää-

toiminnon alle, joita ovat YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon toiminta sekä dialogikasvatuksen kehittäminen.

Kun yhdistys operoi niin herkällä toimialalla kuin uskontojen ja katsomusten yhteistyö, on selvää, ettemme ole aina kaikesta yhtä mieltä. Mikä on liikaa? Mikä on liian vähän? Onko kaikki eri osapuolet huomioitu? Ilman selkeää arvopohjaa emme voisi toteuttaa niin laajaa toimintapalettia kuin nyt voimme. FOKUS ry:n voimavara on myös sisäisesti kyky ja halukkuus dialogiin. Dialogi ei kuitenkaan tarkoita vain kunnioittavaa kanssakäymistä tai itsensä kanssa erimielisten suvaitsemista. Melody Karvonen haastaa meitä tämän kirjan puheenvuorossaan rinnakkaiselosta aitoon yhteiseloon. Aito yhteiselo on aktiivista työtä, joka vaatii meiltä kaikilta kykyä ja halua itsereflektioon.

Dialogitaitojen hallitsemisella on myös huomattava yhteiskuntarauhaan ja turvallisuuteen liittyvä merkitys. Yhdistyksen toiminnan näkökulmasta polarisaation ehkäisy on noussut keskeiseksi tavoitteeksi. Kyvykkyys katsomus- ja uskontodialogiin ei ole vain valikoidun joukon toimintaa, vaan polarisaatiota ehkäisevä voima yhteiskunnassamme. Polarisaatio ruokkii uhkakuvia ja uhkakuvat puolestaan synnyttävät puolustautumisreaktion. Tällöin kyky tarkastella faktoja ja nähdä asiat eri näkökulmista heikentyy – ajattelusta tulee mustavalkoista. Dialogitaitoja edistämällä ja erilaisia dialogiprosesseja tukemalla FOKUS ry pyrkii rakentamaan kestävää yhteiskuntaa, jossa ei pelätä tarttua haastaviinkaan aiheisiin ja jossa erilaiset kulttuurit, katsomukset ja uskonnot tulevat aidosti kuulluiksi ja osallisiksi. Haluamme myös edelleen jatkaa uusien avauksien tekemistä aktiivisen kansalais- ja politiikkakeskustelun nostattamiseksi kulttuuri-, katsomus ja uskontodialogin merkityksestä. Tällä hetkellä keinoinamme ovat uuden tiedon ja materiaalin tuottaminen, seminaarit ja koulutukset sekä dialogiprosessien kehittäminen ja ylläpitäminen. Haluamme, että FOKUS ry on jatkossakin avoin uusille ajatuksille, kutsuva yhteistyökumppani ja motivoiva vapaaehtoistyön paikka. Siksi tarvitsemme edelleen pohdintaa esimerkiksi siitä millaiset valtarakenteet vaikuttavat päätöksiimme tai millaisia sokeita pisteitä ja katvealueita emme huomaa. Juhlakirjamme viimeisessä luvussa pohditaan tulevaisuuden näkymiä. Millaisia rooleja dialogissa on tarjolla? Millaista on polarisaatiota ehkäisevä kohtaaminen? Kenen näkyvyyttä tuemme? Onko toimintamme tavoittavaa esimerkiksi ylisukupolvisuu-

den näkökulmasta? Toivomme, että jaat pohdintasi näistä kysymyksistä kanssamme!

Yhdistyksen entinen puheenjohtaja Ilari Rantakari keräsi tämän juhlakirjan kirjoitusprosessin aikana kysymyksiä, joiden reflektoinnista nykyinen katsomus- ja uskontodialogikenttä voisi hyötyä:

- Kuinka pandemia ja Euroopan sotatilanne vaikuttavat dialogitoiminnan kumppanuuksiin ja painopistealueisiin?
- Mitä digitalisaatio tuo esiin mahdollisen haasteena?
- Uskontodialogi vaikuttaa jäävän laajemman katsomusdialogin sivujuonteeksi. Onko se oikea arvio tulevaisuudesta, kun Pew-instituutti ja muut kansainväliset tutkimuslaitokset painottavat uskontojen merkitystä?
- Kuinka dialogitoiminnassa huomioidaan uskontojen tulevaisuus Suomessa 2030-luvulta eteenpäin, kun luterilaisetkin tulevat kuulumaan "vähemmistöön" (alle 50%)?
- Onko tarpeen keskittyä planeettamme säilymiseen ja huomioida paremmin esimerkiksi käsityksemme hyvinvoinnista, sillä nykyisen talouskasvun vaatimus on tuhoisa? Onko tässä aihetta perusteellisempaan katsomusdialogiin?
- Mitä yhteiskuntamme ikääntyminen merkitsee mm. sukupolvien välisen dialogitoiminnan näkökulmasta? Millainen on kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus? Millainen rooli dialogitoimijoilla on esim. sote-keskusteluissa?
- Mikä on uskonnollisten ja katsomuksellisten toimijoiden rooli rauhantyössä ja rauhanvälityksessä, kun turvallisuusajattelu on painottunut aseelliseen varustautumiseen?
- Millainen rooli katsomus- ja uskontodialogilla voi olla sovintotyössä?

HAASTATTELUSSA AL AMANA-KESKUKSEN TOIMINNANJOHTAJA AARO RYTKÖNEN

MIKÄ ON AL AMANA -KESKUS?

Al Amana on Omanissa sijaitseva uskontodialogikeskus ja sen tehtävänä on tukea etenkin kristittyjen ja muslimien välistä vuoropuhelua. Keskuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä länsimaisen ja islamilaisen maailmankatsomuksen välillä. Uskonnolliset johtajat ja toimijat, joiden kanssa keskus tekee yhteistyötä, tulevat usein haastavista olosuhteista. Monet heistä ovat laittaneet henkensä alttiiksi toimiakseen rauhan puolesta.

MILLAISIA MERKKEJÄ ON ILMASSA USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIN SARALLA? MITÄ MEIDÄN TULISI HUOMIOIDA TÄSSÄ AJASSA?

Länsimaalaisesta näkökulmasta katsottuna kristittyjen määrä vähenee ja muiden uskontojen, erityisesti islaminuskoisten määrä lisääntyy. Jopa Yhdysvalloissa, jossa suurin osa ihmisistä on kristittyjä, uskonnollinen moninaisuus lisääntyy ja kristittyjen määrä laskee. Kristittyjen määrä Yhdysvalloissa on 1990-luvulta saakka pienentynyt ja määrä jatkaa tutkimustulosten mukaan laskuaan myös tulevaisuudessa. Sama kehityssuunta on nähtävissä Euroopassa. Tämä tarkoittaa yhteiskuntien muuttumista entistä moninaisemmiksi eli uskonnollisesti ja katsomuksellisesti eri tavoin ajattelevien ihmisten määrä kasvaa. Tämä tuo uutta dynamiikkaa myös yhteiskunnalliseen keskusteluun. Jakolinjat eivät välttämättä kui-

tenkaan mene uskontojen välillä vaan niiden sisällä ja eri ryhmittymien kesken. Jotta kestävä ja rakentava keskustelu olisi mahdollista, on tärkeää, että ihmiset oppivat ymmärtämään kanssaihmisten ajattelutavan ja kulttuuriperimän. Tämä luo painetta myöskin oman kulttuuri- ja uskontoperimän ymmärtämiselle. Suomessa ja muissa länsimaalaisissa yhteiskunnissa on entistä enemmän ihmisiä, joille vanhat ainoastaan kristilliseen perintöön perustuvat ajattelutavat eivät ole itsestään selvyyksiä ja niitä joudutaan tarkastelemaan kriittisesti ja perustellen. Tämä ei ole ollenkaan huono asia; esimerkiksi suomalainen kulttuuri muuttuu sitä mukaa, kun suomalainen uskonnollinen ja katsomuksellinen elämä monimuotoistuu. Kysymys ei ole siitä, mikä on oikea tapa ajatella ja uskoa, vaan siitä, miten eri katsomuksille ja uskonnolle löytyy tilaa yhteiskunnallisessa kentässä ja miten ne kontribuoivat yhteiseen hyvään samalla tukien ihmisten omaa uskonnollisuutta ja katsomuksellista vakaumusta.

Myös poliittisesti uskonnot ja katsomukset pysyvät olennaisena osana keskustelua. Uskontojen institutionaaliset ilmenemismuodot ovat kiinteä osa yhteiskuntaa; on sitten kysymys kristillisistä, islamilaisista tai juutalaisista yhteiskunnista. Uskonnollisilla instituutioilla on vastuu siitä, miten he ilmaisevat omia mielipiteitään. Venäjän ortodoksisen kirkon vahva tuki maansa hyökkäyssodalle Ukrainaan on esimerkki siitä, miten myös valtioiden poliittiset päättäjät toivovat kriisitilanteissa tukea uskonnollisilta instituutioilta itselleen. On tärkeää, että näissä kansainvälisissä poliittisissa kysymyksissä kirkot ja muut uskonnolliset yhteisöt eivät sulje itseään keskustelun ulkopuolelle vaan ottavat kantaa omien arvojensa mukaisesti. Näin esimerkiksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon johto on tehnyt tuomitessaan Venäjän hyökkäyssodan. Uskonnolliset yhteisöt eivät voi olla erillinen osa yhteiskuntaa vaan ne ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden toimijoiden kanssa.

MILLAISENA NÄET USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIN TULEVAISUUDEN? MIHIN MEIDÄN TULISI OSATA KIINNITTÄÄ HUOMIOTA, JOPA VARAUTUA, USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIN OSALTA?

Ajattelen, että meidän on kiinnitettävä huomiota kolmeen asiaan uskonto- ja katsomusdialogin osalta. Niistä ensimmäinen on vähemmistö- ja enemmistöuskontojen välinen vuorovaikutus. Tämä kysymys on ollut Suomessa esillä jo vuosia ja olen itse kiinnittänyt asiaan entistä enemmän huomiota asuessani muslimienemmistöisessä Omanin sulttaanikunnassa kristittynä vuodesta 2017 lähtien. Enemmistöuskonnon tai -kirkon pitää sekä antaa tilaa vähemmistöuskonnoille ja -kirkoille ottaen heidän näkökulmansa huomioon ja samalla enemmistöuskonnon tulee suhtautua vähemmistöihin tasavertaisena kumppanina. Tämä on joskus haasteellista, sillä enemmistötoimijalla on aina enemmän resursseja kuin muilla toimijoilla.

Toinen kysymys on uskonnollisten ja katsomuksellisten toimijoiden rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa. Sitä tulee vahvistaa. Tämä pätee varsinkin niihin uskonnollisiin toimijoihin, jotka ovat Suomessa uusia ja joiden rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa hakee vielä paikkaansa. Uskonnollisten nuorisotoimijoiden ja järjestötoimijoiden kanssakäymistä poliittisessa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa pitää vahvistaa. Tämä toimii parhaiten enemmistön ja vähemmistöjen tehdessä yhteistyötä. Vaikka toimijat tulisivat eri uskonnollisista perinteistä, ajattelumaailma on usein varsin läheisesti kosketuksissa ja tulokulmat moniin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ovat samat. Siksi on tärkeää, että uskonto- ja katsomustoimijat käyvät dialogia keskenään yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyen. Tämä lisää toimijoiden vaikuttavuutta yhteiskunnallisella kentällä.

Kolmas kysymys on uskonto- ja katsomusdialogiin osallistuvien toimijoiden keskinäinen suhde ja yhteistyö. Suomessa uskonto- ja katsomus dialogille on tilausta enemmän kuin mitä toimijoilla on resursseja. Samalla haasteena on se, että vaikka monilla paikkakunnilla ja monissa järjestöissä tehdään erinomaista työtä, se ei usein tule nähdyksi yhteiskunnassa. Toimijat tekevät

työtään erillisinä ja toisistaan tietämättä; tämä vähentää työn näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. Dialogin vaikuttavuuden kannalta olisi äärimmäisen tärkeää, että toimijat löytäisivät toisensa ja voisivat yhdistää vähäisiä resurssejaan synergioiden löytämiseksi. On tärkeää saada edelleen uusia toimijoita mukaan katsomus- ja uskontodialogiin siten, että yhteisten resurssien määrä kasvaa. Ei siten, että samoja resursseja jaetaan entistä useammalle taholle.

Kokonaisuudessaan näen uskonto- ja katsomusdialogin tulevaisuuden hyvänä. Sille on tarvetta, suomalainen osaaminen ja asiantuntemus on kasvussa. Kun olemassaolevia resursseja käytetään keskitetymmin, tehokkaammin ja synergioita etsien, myös resurssien määrä kasvaa jatkossa ja dialogi luo vakautta, turvallisuutta ja kestävää sovintoa yhteiskuntaan.

KOHTI IDENTITEETTIEN JA KESKUSTELUJEN MONIÄÄNISYYTTÄ

Tutkijatohtori Saija Benjamin, Helsingin yliopisto

FOKUS ry tekee määrätietoista työtä uudenlaisen, tasa-arvoisemman ja moniäänisemmän yhteiskunnan kehittämiseksi. Yksi keskeisistä tavoitteista on perinteisten, vastakkainasetteluja korostavien, kansallisuuksille, etnisyyksille tai katsomuksille perustuvien identiteettilokerojen purkaminen ja jokaisen ihmisen moninaisuuden tunnistaminen. Identiteettien intersektionaalinen tarkastelu on se rajapinta, jolla oma tutkimukseni ja FOKUS ry:n tavoitteet ovat kohdanneet toisensa useissa yhteyksissä.

Ihmisen perustarpeisiin kuuluu tulla nähdyksi ilman tuomitsemista, kuulluksi ilman neuvomista ja rakastetuksi ilman ehtoja. Kasvatuksen viitekehyksessä nämä tarpeet täyttyvät, kun lapsi tai nuori hyväksytään kouluyhteisöön sellaisenaan ja kun hänen identiteettinsä ja maailmankatsomuksensa myönteistä rakentumista tuetaan lähtökohtiin katsomatta ja mahdollisista haasteista huolimatta. Identiteetti on aina moniulotteinen, moniääninen ja muotoutuu jatkuvasti elämänkokemusten ja ymmärryksen kasvaessa. Parhaimmillaan kasvattajan kannustava ja hyväksyvä katse luo nuorille turvallisen tilan kokeilla ja kyseenalaistaa erilaisia rooleja, mielipiteitä, aatteita ja tarkastella omaa suhdettaan heille lapsuudessa annettujen arvoihin ja ryhmäjäsenyyksiin. FOKUS ry tukee kasvattajia tässä tehtävässä tuottamalla pedagogisia materiaaleja, jotka mahdollistavat turvallisen tilan luomisen ja vaikeistakin asioista keskustelun arvostavasti niin, että kaikkien läsnäolijoiden ajattelu monipuolistuu.

Arvostava keskustelu ei ole helppoa. Me ihmiset kuuntelemme mieluiten sellaisia, jotka ovat kanssamme samaa mieltä. Heidän kuunte-

KODIN ERI KATSOMUKSET

Tutustu esitteeseen suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi! Kodin eri katsomukset -esitteessä kerrotaan millaisia seikkoja perheissä kannattaa nostaa esiin esimerkiksi ennen yhteisen lapsen syntymää, jotta erilaisten katsomusten ja uskontojen yhteiselo todella tuntuisi rikkaudelta. ”Kun kaksi erilaista katsomustaustaista aikuista perustaa perheen, tiukat uskontoa ympäröivät raja-aidat on aukaistava ja perheen on rakennettava ympärilleen omat arvonsa, perinteensä ja norminsa. Perheen yhteiseen – vaikkakin moninaiseen – tapa- ja traditiokulttuuriin kasvaminen lisää lapsen turvallisuuden tunnetta ja koko perheen hyvinvointia”, kirjoittaa Helsingin yliopiston tutkija Saija Benjamin, joka on yksi oppaan kirjoittajista.

lemisensa tuntuu hyvältä ja antaa kokemuksen yhteenkuuluvuudesta ja siitä, että oma näkemys on oikea ja jaettu. Näkemys omaksutaan osaksi omaa identiteettiä. Psykologian tohtori Adam Grantin mukaan ihmiset keskustelevat tyypillisesti kolmella tavalla: saarnaajan roolissa puolustamme kiihkeästi oikeina ja pyhinä pitämiämme näkemyksiämme, syyttäjän roolissa keskitymme hyökkäämään toisen argumentointia vastaan ja etsimään sen heikkoudet, ja poliitikon roolissa koetamme saada ihmiset puolellemme ja kuuntelemme muita vain, jos he ovat kanssamme samaa mieltä.

Tällainen yksipuolinen keskustelu ei kuitenkaan tue oppimista, koska se ei luo luottamusta, mahdollista molemminpuolista jakamista ja myötätuntoa eikä omien sokeiden pisteiden havaitsemista. Kun näkemykset kietoutuvat yhteen identiteetin kanssa, keskustelijoita yhdistävät asiat katoavat ja kaikki asettuvat puolustusasemiin. Kukaan ei opi mitään ja yhteys keskustelijoiden välillä katkeaa.

Dialogikasvatuksen edelläkävijänä FOKUS ry kannustaa kasvattajia tarttumaan myös kaikkein vaikeimpiin, vahvasti identiteetteihin kytkeytyviin aiheisiin. Grantin mukaan tutkijan roolin omaksuminen auttaa käymään rakentavaa dialogia jännitteisistäkin teemoista. Tutkijan roolissa oma minuus on suojassa – omia näkemyksiä tarkkaillaan ikään kuin ulkopuolisin silmin ja ne pyritään irrottamaan identiteetistä – ajatukseni eivät ole yhtä kuin minä. Uusien näkökulmien omaksuminen on intellektuaalinen hyve, osoitus uteliaisuudesta ja ajattelun joustavuudesta, jonka voi punoa osaksi minäkuvaa. Avoin, utelias mieli avaa mahdollisuuden kuunnella, kysyä ja makustella sellaisia näkemyksiä, jotka haastavat ajattelemaan asioita uudesta näkökulmasta. Sen sijaan, että jatkuvasti pohditaan kuka olen ja mihin uskon, tutkijan mielenmaiseman omaksuminen avaa tilan pohtia sitä, mitä arvostan ja millainen haluaisin olla.

Mitä arvostan ja millainen haluaisin olla?

TULEVAISUUS NÄYTTÄÄ SILTÄ, MILTÄ YHTEISKUNTAMME KUULOSTAA TÄNÄÄN

FT Shadia Rask, tutkimuspäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, FOKUS ry:n valtuuskunnan jäsen vuodesta 2020

Ulkomaalaistaustaisen väestön määrä liki kaksinkertaistuu pääkaupunkiseudulla vuoteen 2035 mennessä. Näin arvioidaan tuoreimmassa Helsingin seudun vieraskielistä väestöä koskevassa ennusteessa. Siinä missä tänä päivänä vieraskielisten lasten ja nuorten osuus ikäluokastaan on noin viidenneksen, lähitulevaisuudessa osuuden ennustetaan kasvavan jopa kolmannekseen. Kyse ei ole vain metropolialuetta koskettavasta muutoksesta. Myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella vieraskielisen väestön määrä kasvaa. Kasvava osa muuta kuin Suomen virallisia kieliä puhuvista lapsista on asunut koko elämänsä Suomessa.

Tutkijat ovat olleet kiinnostuneita siitä, miten ulkomaalaistaustaiset nuoret onnistuvat identiteettien yhdistämisessä. Ketkä kokevat itsensä suomalaisiksi ja ketkä samaistuvat pääasiassa taustamaahansa? Väestötutkimuksissa on tehty huolestuttava havainto, että Suomessa syntyneistä tai alle kouluikäisinä Suomeen muuttaneista nuorista peräti joka kolmas ei tunne itseään suomalaiseksi. Toisaalta joka kolmas ulkomaalaistaustainen nuori samaistuu sekä suomalaisuuteen että taustamaahansa. Suurin huoli on pienestä noin kuuden prosentin ryhmästä, joka on vieraantunut sekä suomalaisuudesta että taustamaastaan.

Toisin kuin vihapuhe, vihjepuhe on usein tahatonta ja tiedostamatonta.

Suomessa syntyneille tai nuorena Suomeen muuttaneille ulkomaalaistaustaisille on havaittu kasaantuvan hyvinvointiin liittyviä ongelmia enemmän kuin esimerkiksi aikuisena Suomeen muuttaneille. Usein huomaamatta syyn ajatellaan olevan nuorissa. Nuorisoon on kautta aikojen liitetty kielteisiä stereotypioita, ja ulkomaalaistaustaisten nuorten kohdalla näihin yhdistyy myös rasismia ja ennakkoluuloja. Nuorten kohtaama toistuva torjunta, toiseuttaminen ja ulossulkeminen tulee sen sijaan herkästi sivuutetuksi.

Yksi syy kuulumattomuuden kokemukseen voi olla vihjepuhe, eli sanat ja tulkinnat, joissa vihjataan, että tässä on ihminen tai ihmisryhmä, joka ei kuulu joukkoon. Esimerkiksi maahanmuuttaja-sanaa käytetään valikoiden ja erityisesti fyysisiä piirteitä painottaen. Helsinkiläinen poliitikko ja tuore kansanedustaja Suldaan Said Ahmed on kuvannut, kuinka häntä siteerataan mediassa aina ”maahanmuuttajataustaisena” kaupunginvaltuutettuna, vaikka voisi sanoa vain vasemmistoliiton kaupunginvaltuutettu. Toisin kuin vihapuhe, vihjepuhe on usein tahatonta ja tiedostamatonta. Siksi sen poistaminen on erityisen vaikeaa.

On hankala kokea olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa ja ”meitä”, jos jatkuvasti vihjataan muuta. Tällainen ulkopuolisuuden kokemus voi siirtyä myös sukupolvelta toiselle. Yhteiskuntana meidän tulee olla tästä aidosti huolissaan, samaan tapaan kuin olemme huolissamme huono-osaisuuden ylisukupolvisuudesta. Valitettavan usein ylisukupolviset kokemukset huono-osaisuudesta ja ulkopuolisuudesta myös risteävät.

Miten sitten rakennamme lähitulevaisuutta, jossa jokainen lapsi ja nuori taustastaan riippumatta löytäisi samastumisen kohteita ja mahdollisuuksia? Minua on puhutellut Tuuve Aron sanat Kalasatama-romaanissa:

> *”Se, että voi nähdä itsensä kaltaisia ihmisiä populaarikuvastoissa, kirjoissa, teatterissa ja elokuvissa tekemässä normaaleja hyväksyttäviä asioita, on sanoinkuvaamattoman tärkeä kokemus etenkin nuorille ihmisille ja identiteetille.”*

Aro kirjoittaa vähemmistöasemasta erityisesti seksuaalisen suuntautumisen näkökulmasta, mutta representaation, eli edustuksen, merkitys

on totta myös kulttuurisen ja etnisen moninaisuuden näkökulmasta. Lisäksi tuoreimman kouluterveyskyselyn tuloksissa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvista nuorista 7–8 prosenttia ilmoitti olevansa ulkomaalaistaustaisia. Nuorilla, jotka kuuluvat useampaan vähemmistöön, turvallinen sosiaalinen ja fyysinen tila voi kutistua hyvin kapeaksi.

Yksi yhteisymmärrystä aktiivisesti rakentava taho on Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry. FOKUS ry:n tavoitteena on rakentaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä edistää sosiaalista hyvinvointia ja yhteiskuntarauhaa. Tämä tavoite on äärimmäisen tärkeä ja ajankohtainen. FOKUS ry:n valtuuskunnan jäsenenä ja tutkijana haluan osaltani olla mukana tietoon perustuvassa, toisia kunnioittavassa ja erilaisia näkemyksiä arvostavassa keskustelussa. Meidän kaikkien tulee pyrkiä purkamaan turhaa vastakkainasettelua ”meihin” ja ”muihin”.

Dialogitaidot ovat tässä avainasemassa: niiden avulla voidaan ehkäistä polarisaatiota, vihapuhetta ja luoda positiivisia kohtaamisia. Dialogitaitoihin kuuluu kuunteleminen, kyky ilmaista omia kokemuksia ja pyrkimys ymmärtää toisen maailmaa. Keskiössä ovat keskustelukumppanin arvostaminen ja hyväntahtoisuus. Yhteisymmärrystä lisää jo se, jos osaamme olla samaa mieltä siitä, että olemme eri mieltä.

Lähitulevaisuutemme suunta ja sävy määrittyy siitä, miten yhteiskuntamme kohtaa jäsenensä. Siitä, miten hyvin onnistumme kunnioittavassa vuoropuhelussa ja valmiuksissamme kohdata monenlaisia ihmisiä. Yhteiskuntarauhamme horjuu, jos annamme toistemme, etenkin sosiaalisen median kautta, ruokkia vihanlietsontaa ja vastakkainasettelua. Sanat ovat myös tekoja, ja siksi epäinhimillistävä puhe on todellinen vaara. Se, miltä yhteiskuntamme näyttää ja kuulostaa tänään, muokkaa nuortemme mielikuvia heille mahdollisista tulevaisuuden poluista.

Lähitulevaisuutemme suunta ja sävy määrittyy siitä, miten yhteiskuntamme kohtaa jäsenensä. Siitä, miten hyvin onnistumme kunnioittavassa vuoropuhelussa ja valmiuksissamme kohdata monenlaisia ihmisiä.

HELMI KERRALLAAN

Mari Valjakka, Kolttasaamelainen saamelaisten pappi Ivalosta

Nuoruudessani koin, että kolttasaamelaiset ja meidän asiamme eivät olleet näkyvästi esillä vaikka asuimmekin saamelaisten kotiseutualueella. Kyllä me toki itse tunsimme toisemme ja yhteiset juuremme Petsamossa. Tiesimme isovanhempiemme kertomukset kodista, josta kansamme kerran lähti, mutta jonne emme enää koskaan palanneet. Toisinaan muutkin tunnistivat meidät nimen tai asuinpaikan perusteella. Tai kenties he olivat laittaneet merkille, että uskonnontunnilla moni meistä siirtyi eri luokkaan omalle tunnilleen. Aika oli silloin kuitenkin hyvin toisenlainen kuin nyt.

Rippijuhlissa ja lakkiaisissa saamelaisnuoret oli yleensä helppo huomata, sillä juhlapäivinä he pukeutuivat gáktiin. Harjaantunut silmä näki puvuista, mistäpäin saamenmaata kenenkin juuret olivat. Kolttasaamelaisten puvut eroavat sen verran paljon muista Suomessa käytettävistä saamenpuvuista, että harjaantumatonkin silmä huomaisi eron. Silti kolttasaamelaisten kohdalla jokin oli toisin. Meitä et olisi joukosta erottanut.

Nyt aika on onneksi hyvin toisenlainen kuin silloin. Nyt olen saanut nähdä nuortenkin kolttasaamelaisten pukevan tuon rakkaan puvun konfirmaatioon, lakkiaisiin ja saamelaisten kansallispäivän juhlallisuuksiin. Olen nähnyt kansani myös pukevan sen itsenäisyyspäivän vastaanotolle linnanjuhliin, hääpuvukseen ja lastensa kastepuvuksi. Olen itsekin pukeutunut siihen monenlaisissa tilaisuuksissa; kirkollisissa toimituksissa, jakaessani ehtoollista ja tavatessani toisia alkuperäiskansoja meillä ja maailmalla. Joka kerta sydämessäni läikähtää, kun näen nuoren tai vanhan kolttasaamelaisen kantavan pukuaan, sillä tiedän, että se ei ole itsestäänselvyys. Samalla tunnen ylpeyttä. Vaikka kansamme on pieni, niin silti me olemme yhä täällä ja se saa

näkyä. Pukumme, kielemme ja kulttuurimme ovat erilaisia, mutta sitä erilaisuutta ei tarvitse peitellä. Se on rikkaus.

Kolttasaamelaisten käsitöiden mestarit ovat harvassa ja kielenpuhujiakaan ei ole liikaa. Loppuvuodesta 2021 ilmestyi kuitenkin uusi koltankielinen aapinen, jossa seikkaillaan Sevettijärvellä. Kirja tutustuttaa lapsen sukumme kielen kirjoittamiseen ja lukemiseen kulttuuria unohtamatta. Se luo toivoa tulevaan ja vaikka perinteistä vaimon päähinettä (šaamšiǩ) ei moni osaisikaan tänä päivänä valmistaa, niin kiinnostus sen ja muiden käsitöiden opettelemiseen on kielen ohella selvästi herännyt. Nuoret arvostavat tietotaitoa, jota vanhemmat sukupolvet kantavat mukanaan. Kulttuuri ja kieli on yhteinen aarteemme. Tuo aarre vain kasvaa kasvamistaan, kun se kulkee sukupolvelta toiselle, mestarilta kisällille.

Käsitöissämme käytetään usein helmikirjailua. Helmet liitetään ketjuksi toisiinsa ydinlangalla, mutta jotta helmet pysyisivät paikoillaan, täytyy nähdä vaivaa ja neuloa ne yksitellen toisella langalla kankaalle. Yhteiset juuret liittävät ydinlangan tavoin pienen kansamme jäsenet toinen toisiinsa, mutta kulttuurin ja kielen säilymiseksi on jatkuvasti

tehtävä tietoisia valintoja ja kovasti töitä, jotta helmi kerrallaan kielemme ja kulttuurimme säilyisi elävänä ja saisi kiinnittyä luontevaksi osaksi muuttuvaa aikaa ja maailmaa. Kärsivällisyyttä se kaikki vaatii mutta yhdessä voimme tulla riekon askelin kansana yhä näkyvämmiksi ja vahvemmiksi.

Yhteiset juuret liittävät ydinlangan tavoin pienen kansamme jäsenet toinen toisiinsa, mutta kulttuurin ja kielen säilymiseksi on jatkuvasti tehtävä tietoisia valintoja ja kovasti töitä, jotta helmi kerrallaan kielemme ja kulttuurimme säilyisi elävänä ja saisi kiinnittyä luontevaksi osaksi muuttuvaa aikaa ja maailmaa.

HAASTATTELUSSA YHDISTYKSEN KASVATUSTYÖRYHMÄN PUHEENJOHTAJA, LUOKAN- JA ISLAMIN OPETTAJA, SARI HAJAR SORSA

MIKÄ MOTIVOI SINUA TOIMIMAAN KULTTUURI- JA USKONTOFOORUMI FOKUS RY:N KASVATUSTYÖRYHMÄSSÄ? MIKSI JÄRJESTÖTOIMINTAAN KANNATTAISI HYPÄTÄ MUIDENKIN MUKAAN?

Fokuksen kulttuurien, katsomusten ja uskontojen välisen vuorovaikutuksen edistämistavoite on tärkein motivaationi. Toive yhteisymmärryksestä. Se, että saisimme jokainen olla sitä, mitä olemme, ja meidät hyväksyttäisiin sellaisenaan. Ja tietysti myös se, että osaisimme itse toimia moninaisten ihmisten kanssa, huomaten yhtäläisyyksiä ja eroja, ja silti heitä kunnioittaen ja arvostaen. Luokan- ja aineenopettajana, sekä eri katsomuksiin tutustuneena, koen, että minulla on 'jotain' annettavaa katsomuskasvatusareenalla sekä yhteisymmärryksen kehittämiseen.

Jokaisella meillä on paljon tietotaitoa, elämänkokemuksia sekä hieman vapaa-aikaa, ja siksi kannustan myös muita osallistumaan järjestötoimintaan. Erityisesti, kun tavoitteena on rauhan ja yhteisen hyvinvoinnin edistäminen. Yhdessä pohtien ja työskennellen saamme parempia tuloksia aikaiseksi. Samalla järjestötoiminnan kautta oppii myös asioita itsestään sekä muista, heidän arvoistaan ja katsomuksistaan.

MILLAISTA KASVATUSTOIMINTAA USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIN SARALLA MIELESTÄSI TULISI EDISTÄÄ? MILLAISIIN SEIKKOIHIN MEIDÄN TULISI OSATA KIINNITTÄÄ HUOMIOTA?

Dialogin tärkein seikka on asenne. Se, ettei ennalta jo tuomita ja 'tiedetä', vaan tahdotaan avoimesti tietää, ja ollaan valmiita myöskin kuuntelemaan. Suomessa tarvitaan monipuolista ja avointa dialogia, ilman polarisaatiotavoitetta tai vihapuhetta. Ja juuri tähän tarvitsemme uskonto- ja katsomusdialogia. FOKUS ry on valmistanut erilaisia materiaaleja, kuten Dialogitaitojen maailmanmestarit, Juhlakaruselli ja Askelia katsomusdialogiin, jotka auttavat keskustelutaitojen harjoittelussa sekä turvallisen ja arvostavan keskusteluilmapiirin luomisessa. Lisää konkreettisia materiaaleja ja harjoitteita tarvitaan kaikille koulutusasteille ja viitekehyksiin, jotta jokainen kokee tulevansa kuulluksi, mutta myös hyväksytyksi.

Kouluissa opettajat voivat edistää kulttuurien ja katsomuksien välistä yhteisymmärrystä eri tavoin. Eri katsomusryhmät voivat esimerkiksi tehdä yhteistyötä projektimaisesti, oman luokan kesken voidaan keskustella luokan katsomuksista, eri kulttuurien ja katsomuksien juhliin voidaan tutustua pitkin kouluvuotta ja ne voivat näkyä esimerkiksi taito- ja taideaineiden tunneilla moninaisin lauluin, leikein, kuvataiteen tai käsityön keinoin. Dialogikasvatus.fi -sivustolta löytyy jo nyt upea materiaalipankki kasvattajille, ja tämän jatkuva kehitys on tärkeää myös tulevaisuudessa.

MILLAISENA NÄET USKONTO- JA KATSOMUSDIALOGIKASVATUKSEN TULEVAISUUDEN? MIHIN MEIDÄN TULISI OSATA KIINNITTÄÄ HUOMIOTA TULEVAISUUDEN NÄKÖKULMASTA?

Luulen, että jatkuvan muutoksen keskellä olevassa maailmassa kulttuuri-, uskonto- ja katsomuskasvatusta tarvitaan yhä enemmän. Katsomus on yksi osa ihmisen identiteettiä, on se sitten näkyvä, vahva, muuttuva, tai taka-alalla oleva osa. Se, että asia pyritään neutralisoimaan tai katsomuksista ei saisi ollenkaan puhua, ei tuo pitkällä tähtäimellä hyviä tuloksia. Tabujakaan ei pidä jättää käsittelemättä, vaan yhdessä pohtien, keskustellen ja työstäen saamme parhaat tulokset. Ja kun jonkin hyväksi koemme, laitetaan se jakoon muillekin!

NÄKÖKULMIA TULEVAISUUTEEN

VTT, YTL Marja Pentikäinen, FOKUS ry:n hallituksen jäsen 2014 alkaen ja hallituksen puheenjohtaja 2020 alkaen

Suomi on kulttuureiltaan ja uskonnoiltaan entistä moninaisempi. Kansalaisjärjestö FOKUS ry haluaa toteuttaa tulevaisuudessa vahvemmin päätehtäväänsä: edistää uskontojen, katsomusten ja kulttuurien välistä vuoropuhelua. Teemme tätä jo nyt katsomusdialogin, tieteen ja taiteen avulla. Tuotamme lisää asiantuntemukseen perustuvia aineistoja sekä opetuksen että keskustelun pohjaksi. Teemme yhteistyötä eri yliopistojen, oppilaitosten, yhteisöjen ja järjestöjen kanssa.

Yhdistyksemme koordinoi YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa. YK:n yleiskokous hyväksyi lokakuussa 2010 päätöslauselman, joka julisti helmikuun ensimmäisen viikon maailmanlaajuisen uskontojen ja katsomusten välisen yhteisymmärryksen viikoksi. Viikon tunnetuksi tekeminen valtakunnallisesti eri tahoille on yhdistyksellemme lähitulevaisuuden suuri tehtävä. Tavoitteena on, että viikko on merkittävä tapahtuma valtakunnallisesti eri tahoilla ja saa runsaasti näkyvyyttä. Haluamme kannustaa tavallisia ihmisiä arjen vuoropuheluun moninaisten maailmankatsomusten kanssa. Järjestämme tälle puheelle ja vuorovaikutukselle uusia paikkoja, mahdollisuuksia ja avauksia.

FOKUS ry on tulevaisuudessa vahvemmin mukana rakentamassa yhteiskuntarauhaa ja sosiaalista hyvinvointia. Jokaisella ihmisellä on katsomus, uskonnollinen tai ei-uskonnollinen tapa ymmärtää maailmaa. Tavoitteenamme on löytää ihmisten kesken yhteistä arvopohjaa esimerkiksi rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi sekä ympäristön suojelemiseksi. Meidän on pidettävä huoli siitä, ettei katsomuksia käytetä vihapuheen eikä ennakkoluulojen levittämiseen.

Tulemme toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa entistä laajemmin. Itse edustan tällä hetkellä FOKUS ry:tä Moniheli ry:n hallituksessa. Moniheli tekee työtä monikulttuurisuuden, kotoutumisen, maahanmuuton ja yhdenvertaisuuden kehittämiseksi. Yhdistys on noin 120 monikulttuurijärjestön valtakunnallinen yhteistyöverkosto. Se edistää yhä monikulttuurisemman suomalaisen yhteiskunnan kehittymistä, jotta myös kasvavalla uussuomalaisella väestöllä on hyvä elää. Monihelissä vuoden 2021 Suomen itsenäisyyspäivää juhlittiin teemalla Youth Empowerment in Global Finland.

On mahdollista, että ihmisten voimaannuttaminen on tulevaisuudessa myös FOKUS ry:n yksi tärkeä tavoite. Voimaantuminen on yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Tämä syntyy ihmisen itsensä, läheistensä, elinympäristönsä ja yhteiskuntapolitiikan tuloksena. Sisäinen voimantunne rakentuu luovuudesta, rohkeudesta kokeilla, halusta ottaa vastuuta itsestä, vuorovaikutuksesta ja muista ihmisistä. Voimaantumista voidaan vahvistaa juuri yhdistyksen arvopohjan ja toiminnan mukaisesti: keskustelemalla, konkreettisten asioiden määrittelyllä ja seurannalla.

Jokaisen ihmisen on tärkeää saada kokemus siitä, että hänen oma taustansa saa näkyä ja kuulua esimerkiksi päiväkodissa, koulussa ja työelämässä. Voimaantuminen liittyy omaan kasvuun. Se ilmenee eri ikäisissä ihmisissä erilaisina ominaisuuksina, käyttäytymisenä, luovuutena, taitoina ja uskomuksina. Se näkyy aktiivisuuden ja toimintakyvyn lisääntymisenä. Voimaantuminen on henkilökohtainen, persoonallinen ja sosiaalinen prosessi. Se mahdollistaa yksilön pääsemisen päämääränsä yhteistoiminnalla toisten kanssa.

Tulevaisuudessa halumme nostaa rohkeasti keskusteluun uusia aiheita ja yhteiskunnallisia ilmiöitä. Otamme kantaa ja osallistumme näkyvästi aiheisiimme liittyviin keskusteluihin. Uusi toiminnanjohtajamme FT Marja Laine on puhaltanut raikkaita tuulia yhdistyksen toimintaan. Visioita ja missiota on rakennettu yhdessä toimivan ja monipuolisen hallituksen kanssa. Loistavaa sparrausta on antanut yhdistyksen arvovaltainen ja aktiivinen valtuuskunta niin toiminnanjohtajalle kuin hallituksen puheenjohtajallekin.

On erittäin tärkeää, että FOKUS ry näkyy ja kuuluu. Yhdistyksen tunnettavuus on meille arvokas asia. Olemme teettämässä toiminnastamme ja hallituksen työskentelystä vaikuttavuusarviointia. On merkittävää saada palautetta ja kehitysehdotuksia toimintaan ja hallitustyöskentelyyn. Tästä on hyvä jatkaa kohti tulevaisuutta. Meillä on yhdessä käsissämme avaimet onnistuneeseen dialogiin.

Meillä on yhdessä käsissämme avaimet onnistuneeseen dialogiin.

7

LIITTEET

ESIMERKKEJÄ YK:N USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYSVIIKON TAPAHTUMISTA 2011–2022

2011

- Seminaari "Muslimien haasteet vai muslimit haasteena Suomessa", järjestäjinä mukana Visiofoorumi, eduskunnan ihmisoikeusryhmä, Islamilainen yhdyskunta ja Kansallismuseo.

2012

- "A Road to Mecca, The Journey of Muhammad Asad" elokuvaesityksen jälkeen keskustelua uskontojen sisällöistä ja merkityksestä ihmisille. Alppilan kirkko, järjestäjinä yhdistys ja DocPoint -elokuvafestivaali.
- DocPointin pääseminaari. "Special Flight" -elokuvaesityksen jälkeen keskustelua siirtolais- ja ihmisoikeuskysymyksistä. Ateneumin taidemuseo, järjestäjinä yhdistys ja DocPoint-elokuvafestivaali.
- "Imaamin rooli ja koulutus Suomessa" seminaari, Eurooppa-sali, järjestäjinä yhdistys, Visiofoorumi ja Suomen Muslimiliitto.

2013

- Teemaviikon avajaisseminaari Kulttuurikeskus Caisassa. Keskusteluseminaari kulttuurien- ja uskontojen välisen yhteistyön mahdollisuuksista ja tavoista meillä ja muualla. Alustajina Sakari Löytty ja Melody Karvonen.
- Sacred Music -konsertti. Musiikkielämyksiä eri uskonnollisista perinteistä, esiintyjinä mm. pakistanilainen Nurani-ryhmä, Mea & Heidi Karvonen (Bahá'í-yhteisö), Sakari Löytty (osia namibialaisesta messusta) ja Itä-Euroopan juutalaisten Klezmer-kansanmusiikkia soittava Freilach mit Kneidlach -yhtye. Kulttuurikeskus Caisa, Helsinki.
- "Soppatykillä rauhaa ja yhteiseloa" Kolmen Sepän patsaalla. Viestinä oli: "Tule juttelemaan ja syömään vihanneslinssikeittoa Lähi-idän tapaan keitettynä, paikalla eritaustaisia suomalaisnuoria."

2014

- Teemaviikon avaus ja Sacred Music -konsertti Kulttuurikeskus Caisassa. Avaajina Ilari Rantakari, SINE:n puheenjohtaja Anas Hajjar, SEN:n pääsihteeri Heikki Huttunen ja Fesin World Sacred Music -festivaalin perustaja, Dr Faouzi Scali. Konsertissa esiintyivät Fiamma Nova (keskiajan Iberian alueen Maria-aiheiset laulut), Sheine Ite (espanjanjuutalaisten ladinoa, Itä-Euroopan klezmeriä ja israelilaista musiikkia), Marouf Majidi (ahlehaq-sufimusiikkia Länsi-Iranista) ja Ensemble Siwar sekä vieraat Fezin festivaalilta, jotka esittivät marokkolaisandalusialaista musiikkia.
- Dr. Faouzi Skalin esitelmä "Cultures, Spiritualities and Globalization" Helsingin yliopistossa. Faouzi Skali on marokkolainen antropologi ja uskontotieteilijä, World Sacred Music -festivaalin perustaja ja Euroopan komission neuvotteluryhmän jäsen.

- Seminaari: "Islamin opetuksen tila ja tulevaisuus", Kulttuurikeskus Caisa. Opettajankoulutuksesta ja islamin opetuksesta kouluissa alustivat ja keskustelivat opetusneuvos Pekka Iivonen Opetushallituksen näkökulmasta, SINE:n opetuslautakunnan puheenjohtaja Iman Leskinen islaminopettajan näkökulmasta, SINE:n nuorisolautakunnan puheenjohtaja Nahla Hewidy nuoren näkökulmasta, teologian tohtori Inkeri Rissanen tutkijan näkökulmasta ja kasvatusasiain koordinaattori Sirpa Okulov ortodoksivähemmistön kokemuksista. Imaamien ja islamin työntekijöiden koulutuksesta alustivat SINE:n lainopillisen lautakunnan puheenjohtaja Anas Hajjar imaamin näkökulmasta, imaamikoulutustyöryhmän puheenjohtaja Ilari Rantakari yhteistyökumppanin näkökulmasta ja Marja Pentikäinen DIAK-ammattikorkeakoulusta oppilaitoksen näkökulmasta.
- Seminaari "Uskonnonvapaus ihmisoikeutena", Eurooppasali. Seminaarissa keskusteltiin SEN:n julkaisun pohjalta "Uskonnonvapaus ja ulkopolitiikka: suosituksia Suomelle". Julkaisusta alusti sen kirjoittaja Anna Hyvärinen. Uskonnonvapauslainsäädännön kehityksestä alustivat Esa Ylikoski, Vapaa-ajattelijain liitosta ja uskonnonvapaudesta Suomessa muslimien silmin Pia Jardi, Suomen Islamilaisesta Neuvostosta. Paneelissa keskustelivat lisäksi Yaron Nadbornik (USKOT-foorumi), Anas Hajjar (SINE), Katri Leino-Nzau (Suomen Lähetysseura), Timo Keskitalo (International Evangelical Church), Tiina Vilponen (Humanistiliitto) ja Kristiina Kouros (Ihmisoikeuskeskus).
- Keskiaikainen hiljainen rukouslaulumessu Kallion kirkossa sekä alustus- ja keskustelutilaisuus musiikin meditatiivisuudesta. Hilkka-Liisa Vuori alusti keskiaikaisesta katolisesta perinteestä ja Jaakko Olkinuora bysanttilaisesta perinteestä.
- Kulttuurien juhla Nuorten toimintakeskus Hapessa Helsingissä. Ohjelmassa olivat kalligrafiatyöpaja, Helsingin Astanga joogakoulun hengellinen musiikkiryhmä Bhajan People, indonesialaista tanssia, ruokaa eri kulttuureista ja Katsomusten tori.

2015

- Teemaviikon avajaistilaisuus sekä Sacred Music -konsertti Helsingissä Tuomiokirkon kryptassa.
- Koululaisnäytökset ekumeenisesta näytelmästä "Tuhlaajat" Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla yhteistyössä EIKU ry:n sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan seurakuntayhtymien kanssa.
- Opastettu kierros Uskontojen maailma -näyttelyyn Kansallismuseossa.
- Uskontodialogiakahvila Turun Kirjakahvilassa yhteistyössä Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton kanssa.
- Ilmaisia elokuvanäytäntöjä koululaisille Oulussa ja Tampereella yhteistyössä Oulun ja Tampereen elokuvakeskusten kanssa.
- Keskustelutilaisuus "Miten koulutus ja vuorovaikutus voi ehkäistä polarisoitumista ja ääri-ilmiöiden ehkäisyä?" Kouvolassa yhteistyössä Monikulttuurisuuskeskus Saagan, Kouvolan muslimiyhteisön, Anna Lindh -säätiön Suomen verkoston ja Suomen Muslimiliiton kanssa.
- Kulttuurien juhla Helsingin Rauhanasemalla 6.2. yhteistyössä Suomen Buddhalaisen Unionin kanssa.
- Eri uskontojen yhteinen tilaisuus Kynttilän päivän Tuomas-messussa yhteistyössä Tuomas-yhteisön ja Agricola-yhteisön kanssa.
- Miniseminaari Helsingin yliopistossa "Löytyykö keinoja ääriasenteiden leviämisen ehkäisemiseksi?"

2016

- Teemalla "Yhteiset arvomme?" järjestettiin noin 40 tapahtumaa kymmenellä eri paikkakunnalla. Ohjelmassa oli konsertteja, työpajoja, elokuvaesityksiä koululaisille sekä useita keskustelutilaisuuksia.

2017

- Teemana oli Suomen 100-vuotisjuhlien hengessä "Monien uskontojen ja katsomusten Suomi". Järjestettiin noin 45 tapahtumaan 12 eri paikkakunnalla sekä kansainvälinen seminaari, jossa julkaistiin artikkelikokoelma "Monien uskontojen ja katsomusten Suomi" Suomen uskonnollisesta ympäristöstä viimeisen sadan vuoden aikana.

2018

- Teemana oli vieraanvaraisuus ja tapahtumia järjestettiin noin 60 kpl eri puolilla Suomea. Avajaistilaisuudessa Helsingissä Haagan seurakunnassa puhui teemaviikon suojelija apulaispormestari Nasima Razmyar.

2019

- Avajaiset Tapiolan kirkossa
- Pedagoginen iltapäivä "Työkaluja dialogikasvatukseen"
- Yhteisymmärrysviikon Tuomasmessu
- Buddhalaisia kohtaamisia (Järjestäjänä Suomen Buddhalainen Unioni)
- Dialogeja toivosta – Kulttuurien välistä yhteisymmärrystä (järjestäjänä Business College Helsinki)
- Merkityksellisiä kohtaamisia -keskustelutilaisuus Kallion kirjastossa (järjestäjänä Humanistiliitto)
- Ymmärryksen ja hämmennyksen hetkiä – tarinateatteri (järjestäjänä USKOT–foorumi)
- Uskonnonvapaus – missä menee raja? -seminaari Pikkuparlamentissa. Tapahtumassa käsiteltiin uskonnon- ja katsomuksen vapautta sekä yhdenvertaisuuden teemoja. Puhujina olivat Ganoune Diop (The International Religious Liberty Association), professori Elina Vuola (Helsingin yliopisto) ja professori Tuula Sakaranaho (Helsingin yliopisto). Järjestäjinä SVKN, USKOT-foorumi, FOKUS, SEN, Helsingin seurakuntayhtymä ja eduskunnan uskonnon- ja omantunnonvapausryhmä.
- Onko uskontodialogi todellista? -seminaari Helsingin yliopistolla (järjestäjänä Helsingin yliopisto ja Heidi Rautionmaa)
- Esikouluikäisten piirrustuskilpailun näyttely viikon teemasta "Merkityksellisiä kohtaamisia" (Lahti)
- Merkityksellisiä kohtaamisia Jyväskylässä -keskustelutilaisuus (Järjestäjät Bahaí yhteisö ja USVA-verkosto)
- Monikansallinen yhteisymmärryksen tapahtuma Lieksassa – yhteistapahtuma- ja -ruokailu (järjestäjinä Lieksan tukipiste ja seurakunta)
- Uskontotori ja paneelikeskustelu Turun Norssissa (järjestäjinä Turun kaupunki, Turun arkkihiippakunta, Turun Katariinan seurakunta ja Turun normaalikoulu, mukana mm. Suomen Mandaelaisten yhdistys, Turun Bahá'í-yhteisö, Turun Bosnjakien Islam yhdyskunta, Turun Islamilainen yhdyskunta, Turun arkkihiippakunta ja Turun Katariinanseurakunta)

2020

- Sibafest – Maailma laulaa, kulttuurit kohtaavat -konsertti Musiikkitalolla (järjestäjinä Sibelius-Akatemia ja FOKUS ry)
- Koulutus "Konfliktinratkaisu- ja dialogitaidot arjen työelämässä" (järjestäjänä DIAK ja FOKUS ry)
- Tarinateatteri Puhu dialogia (järjestäjänä USKOT-foorumi)
- Seminaari United Nation's harmony week seminar (Helsinki Business College)
- Musiikki- ja ruokatapahtuma Lieksassa (järjestäjänä Lieksan Tukipiste ry ja Lieksan seurakunta)
- "Puhutaan dialogia: Kristittyjen ja muslimeiden näkemyksiä yhteiskunnallisiin kysymyksiin" -paneelikeskustelu (Vantaan aikuisopisto)
- "Yhteisymmärryksellä harmoniaan" tilaisuus (Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta)
- Rauhankävely, Vantaa
- Ajankohtaisseminaari varhaiskasvatuksen työntekijöille, Vantaa (Vantaan seurakunnat, Vantaan kaupunki, USKOT-foorumi, FOKUS ry, Rauhankasvatusinstituutti)
- Bussiretki theravada-temppeleihin (Suomen Buddhalainen Unioni)
- Nuorten aikuisten dialogitapahtuma (Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto ja Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkko)
- YK:n uskontojen yhteisymmärrysviikon elokuvanäytös ja paneelikeskustelu, Oulu (Oulun kaupunki, Rauhankasvatusinstituutti)
- Yhteisymmärrysviikon "Global Discourse" -seminaari, Jyväskylä (Global Discourse -järjestö)
- "Teetä, sympatiaa ja katsomusten kohtaamisia" tapahtuma, Lohja (Lohjan seurakunta)

2021 (etätapahtumia koronapandemian vuoksi)

- Presidentti Tarja Halosen YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon avajaisjulistus: https://www.youtube.com/watch?v=lWtK5-2JGoc
- Koulutus yhteistyössä DIAK:n ja Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kanssa "Arvot tulevaisuuden työelämän vahvuus - ekososisaalisuus ja osallisuus suuntaviivoina"
- Koulutus Juhlakaruselli -menetelmään päiväkodeille ja kouluille yhteistyössä Helsingin yliopiston, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran ja Kirkkohallituksen kanssa: https://dialogikasvatus.fi/material/juhlakaruselli/
- Paneeli Tiedekulmassa: panelisteina presidentti Tarja Halonen, Mina Khan ja Pasi Saukkonen sekä alustuksia pitämässä Miram Attias ja Saija Benjamin: https://www.youtube.com/watch?v=Ha3AmvTY0TI
- Koulutus "Kulttuuri- ja katsomusdialogi ympäristökasvatuksessa" yhteistyössä Kierrätyskeskuksen kanssa: https://dialogikasvatus.fi/material/kulttuuri-ja-katsomusdialogi-ymparistokasvatuksessa/
- Zen-valokuvauksen verkkokurssi, Suomen Buddhalainen Unioni
- Yhteisymmärrysviikon radio-ohjelma Lähiradiossa sekä myöhemmin Youtubessa: https://www.youtube.com/watch?v=bDUlTH7RYfU
- QR-koodikampanja: kävelyreitin toteuttamisen ohjeet: https://dialogikasvatus.fi/material/qr-koodikavely/
- Kodin eri katsomukset -esitteen julkaisu myös englanniksi: https://dialogikasvatus.fi/material/kodin-eri-katsomukset-esite/

- Moninaiset laulut -laulukirjan julkaisu: https://dialogikasvatus.fi/material/moninaiset-laulut/
- Tapahtuma "Katsomusdialogia sisaruuden päivänä – katsomusdialogin esimerkit ja paikat", Helsingin yliopisto ja UNESCO professori Arto Kallioniemi, Helinä Rautavaaran museo ja Uskot ilman rajoja ry / Faiths Without Borders URI CC:
- Nuorten aikuisten vuosittainen yhteisymmärrysviikon dialogitapahtuma Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko, Kristillinen ylioppilasliitto ja evankelis-luterilainen kirkko
- UNESCO professori Arto Kallionimen ja Heidi Rautionmaan tuottama video: https://fi-fi.facebook.com/yhteisymmarrysviikko/videos/244194187271327/
- Lauttasaaren kansainvälisen liiketoiminnan lukion Maailman uskonnot -kurssin opiskelijoiden tuottama videosarja: https://dialogikasvatus.fi/yhteisymmarrysviikko/lukiolaisten-kokemuksia-uskontodialogista/
- Humanistiliiton keskustelunavaus ja video: http://www.humanistiliitto.fi/?p=990
- Anteliaisuus, ystävällisyys ja ykseys eri uskonnoissa -video, Suomen bahá'í-yhteisö: https://www.bahai.fi/mita-bahait-tekevat/videot/anteliaisuus-yst%C3%A4v%C3%A4llisyys-ja-ykseys-eri-uskonnoissa
- USKOT-foorumin ja Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton videosarja ja kutsu dialogiin: https://uskot.fi/2021/01/jarjesta-oma-dialogikeskustelu-yhteisymmarrysviikolla/

2022 (etätapahtumia koronapandemian vuoksi)

- Yhteisymmärrysviikon avaus puheenjohtajien videotervehdyksellä 31.1.
- Kulttuurit ja katsomukset mediassa -materiaalien julkaisu- ja koulutustilaisuus: https://dialogikasvatus.fi/material/kulttuurit-ja-katsomukset-mediassa/
- Yhteisymmärrysviikon radio-ohjelma Lähiradiossa sekä Youtubessa: https://www.youtube.com/watch?v=bDUITH7RYfU
- Suomen Humanistiliiton yhteisymmärrysviikon tapahtuma
- Nuorten aikuisten vuosittainen yhteisymmärrysviikon dialogitapahtuma, Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko ja Kristillinen ylioppilasliitto
- Uskonto vs. Tiede? – Uskonnot pandemian selättäjinä -etätilaisuus (USKOT-foorumi)
- Luonto ja ympäristö – Bahá'ín näkökulma
- Middle East Music Companyn verkkokonsertit
- "No uskaltaako tästä edes puhua?" Dialogitaidot ja polarisoitumisen ehkäisy -seminaari: https://www.youtube.com/watch?v=NjKk5_rb7dY
- Meditatiivinen kävely Töölönlahdella (Suomen Buddhalainen Unioni)
- Rasismin ja antisemitismin vastainen -konsertti
- DIAK koulutus: Ihmisoikeuksien merkitys työelämässä. Puhujina Professori Arto Kallioniemi, Uskontodialogiasiantuntija Heidi Rautionmaa ja varatuomari Atik Ali
- Katsomustietoisuus kestävän elämäntavan edistäjänä -webinaari (Helsingin yliopisto)
- Vantaan kirjaston kirjavinkkaukset (esillä viikon aikana kirjastoilla)
- Yhteisymmärrysviikko x Kaverisovellus: Katsomuskaveri -toiminnon avajaistilaisuus
- FOKUS ry:n julkaisemat uudet materiaalit viikolle vuonna 2022:
    - Kulttuurit ja katsomukset mediassa: https://dialogikasvatus.fi/material/kulttuurit-ja-katsomukset-mediassa/

- Fokuksen ja Rauhankasvatusinstituutin materiaalit Dialogitaitojen maailmanmestarit -video: https://dialogikasvatus.fi/material/dialogitaitojen-maailmamestari/ ja Tee tilaa dialogille – kasvattajan muistilista kulttuuri- ja katsomustietoiseen tilaan: https://dialogikasvatus.fi/material/tee-tilaa-dialogille-kasvattajan-muistilista-kulttuuri-ja-katsomus-tietoiseen-tilaan/
- Askelia katsomusdialogiin -materiaali: https://dialogikasvatus.fi/material/askelia-katsomusdialogiin-juliste/
- Moninaiset laulut -laulukirjan MP3-tiedostojen julkaisu: https://dialogikasvatus.fi/material/moninaiset-laulut/
- Kokemuksia kouluista ja työkaluja kulttuuri- ja katsomustietoiseen dialogiin -videot https://dialogikasvatus.fi/material/kokemuksia-kouluista-ja-tyokaluja-kulttuuri-ja-katsomustietoiseen-dialogiin/
- Kodin eri katsomukset -esitteen julkaisu ruotsiksi: https://dialogikasvatus.fi/wp-content/uploads/2022/02/olika-skdningar-i-hemmet.pdf
- Lisäksi julkaistiin huomattava määrä materiaalia osana Dialogitaitajat -kampanjaa.

ESIMERKKEJÄ 2000-LUVUN SEMINAAREISTA, KESKUSTELUTILAISUUKSISTA JA TOIMINNASTA

2001

- Yhdessä Vihreä Sivistys- ja Opintokeskus ViSiO:n kanssa eettisen sijoittamisen seminaari. Esillä oli muun muassa asiakirja Kirkon sijoitustoiminnan eettiset periaatteet sekä kysymykset eettisestä sijoittamisesta rahastojen kautta ja eettisestä rahankäytöstä yksityisellä rahoituksella toimivan kansalaisjärjestön näkökulmasta.
- Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kanssa järjestettiin seminaari "Uuden vuosituhannen uskoa etsimässä". Ulkomaiset alustajat olivat ranskalainen journalisti ja kirjailija Jacques Duquesne ja saksalainen psykoanalyytikko Eugen Drewermann ja Suomesta muun muassa psykoanalyytikko Matti Hyrck. Seminaari kokosi lähes 300 kuulijaa.

2002

- Kunniajäsenten kutsutilaisuus Helsingin Diakonissalaitoksella. Juhlakokouksessa pääpuhujana toimi yksi kunniajäsenistä, emeritusarkkipiispa John Vikström.

2003

- Raamatun rakkauskertomuksia käsitellyt luentosarja. Teemoina olivat "Daavid ja Joonatan", "Sinetiksi sydämeen", Pirjo Bergströmin laulusarja "Laulujen laulusta" ja Riikka Juvosen näyttely "Väkevämpi kuin kuolema".
- Yhdistys oli mukana Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitoksen, Helsingin yliopiston uskontotieteen laitoksen ja Jyväskylän kaupungin järjestämässä kansainvälisessä konferenssissa "Sacred Media – Pyhä media: Traditioiden murros uskoon ja median vuorovaikutuksessa". Tavoitteena oli tuoda yhteen median, kulttuurin ja uskonnon "ammattilaiset" ja tutkijat. Aiheina olivat länsimaisen median suhde toiseuteen, pyhä teknologia ja globaali mediaetiikka. Erillisistuntojen aiheina olivat mediaritualismi, uskonto ja teknologia, myytit, ikonit ja kertomukset mediassa, visuaalinen totuus ja totuu-

dellisuus sekä median ja uskonnon tutkimuksen teoreettiset ja metodologiset haasteet. Esitelmöitsijöistä enemmistö oli ulkomaisia asiantuntijoita, heistä tunnetuimpana sosiologian professori Zygmunt Bauman. Kotimaisia esiintyjiä olivat muun muassa luterilaisen ja ortodoksisen kirkon johtajat, arkkipiispa Jukka Paarma ja arkkipiispa Leo sekä Yleisradion pääjohtaja Arne Wessberg. Tapahtuman illallisilla Wimme Saari esitti joikuja. Konferenssin yhteydessä järjestettiin journalisteille ja media-alan ammattilaisille täydennyskoulutusseminaari teemalla "Hyvä sanoma, huono uutinen? Uskonto journalistin haasteena". Konferenssin yleisötapahtumassa käsiteltiin uskonnon ja terrorismin välistä suhdetta.

2005

- Eurajoella seminaari "Kristinusko Suomessa ennen kirkkoa"

2007

- 60-vuotisjuhla marraskuussa 2007 Pakilan kirkossa. Liiton vastuunkantajien ohella tilaisuudessa esiintyivät muun muassa näyttelijä Marita Nordberg-Mustakallio ja säveltäjä-muusikko Kaj Chydenius.

2008

- Moniammatillinen ja ekumeeninen kulttuurikirkon ohjausryhmä puheenjohtajanaan Turun piispa Kari Mäkinen ryhtyi vuonna 2008 selvittämään kulttuurityön mahdollisuuksia. Ryhmään kuuluivat myös Kulttuurikirkon toiminnanjohtaja Päivi Järvinen ja elokuvaohjaaja Ilari Nummi.

2009

- Vuonna 2009 yhdistys aloitti globaalin etiikan projektin, jonka puitteissa koottiin globaalin etiikan aineistoa seurakuntien käyttöön sekä opetus- ja järjestötoimintaan. Projektin tuloksena yhdistys valmisti kultaista sääntöä käsittelevän julisteen ja ryhtyi valmistelemaan opasta uskontodialogikäytänteistä.
- Suomen Sosiaalifoorumissa järjestettiin seminaari, jossa käsiteltiin aiheita "Globaali etiikka rauhan mahdollistajana", "Kultainen sääntö ruohonjuuritason dialogin välineenä" ja "Globaalin etiikan julistus Chicagosta 1993 nykypäivään". Pääalustajana oli burundilainen suurlähettiläs ja rauhanaktivisti (United Religions Initiative) Mussie Hailu.
- Helsingin yliopiston systemaattisen teologian laitoksen ja Kirkon Ulkomaanavun kanssa yhdistys järjesti seminaarin uskontojen roolista rauhantyössä Afrikassa "Religions as resources for Building Peace in Africa". Aihetta käsiteltiin erityisesti kristinuskon ja islamin näkökulmista. Yhtenä alustajista toimi Kirkon Ulkomaanavun avustustyöntekijä Mahdi Abdile. Projektiin kuului myös kulttuurikeskus Caisassa järjestetty yleisötilaisuus "Interfaith Dialogue as an Antidote to Religious Intolerance". Aiheesta alustivat useat eri uskontojen ja katsomusten edustajat. Tapahtuma oli yksi Maailman Uskontojen Parlamentin kumppanuustapahtumista.

2011

- Turussa toteutettiin 8.9. seminaari "Yhteinen vesi – The Water We Share". Seminaarissa tarkasteltiin vesikysymystä ihmisoikeusnäkökulmasta tuoden samalla esiin eri uskontojen tulkintoja sekä uskontotaustaisten toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen näkemyksiä aiheesta. Seminaarin pääpuhujana oli ekumeenisen vesiverkoston koordinaattori

Maike Gorsboth Kirkkojen Maailmanneuvostosta Genevestä. Tapahtuma toteutui yhteistyössä Åbo Akademin, Turku 2011-säätiön, EU-MAN -verkoston (European Union Migrant Artist Network), Ulkoministeriön ja Suomen Ekumeeninen Neuvoston kanssa.

- Kirkkopäivillä toteutui 14.5. ennakkotapahtuma "Ekoteologiaa ja estetiikkaa Vesijärven rannalla". Ympäristövastuusta, veden pyhyydestä ja suojelusta alustamassa olivat arkkipiispa Kari Mäkinen, ekoteologi Pauliina Kainulainen sekä limnologi Juha Keto. Tapahtumassa toteutui myös vaellus Lanun patsaspuiston läpi Kariniemen uudelle puukappelille, jossa pidettiin hartaus arkkipiispan johdolla.
- Pyhä kaamos -tilaisuuteen Kulttuurikeskus Sofiaan kokoontui 15.11.2011 historiallinen joukko, kun kuuden eri uskonnon edustajat pohtivat yhdessä pimeän vuodenajan hengellistä merkitystä. Tilaisuuden teki historialliseksi sen laaja osallistujajoukko: ensimmäistä kertaa mukana olivat buddhalaiset, bahait, hindulaiset ja luonnonuskonnon edustajat perinteisten Abrahamin lasten lisäksi. Tilaisuus oli lisäksi kaikille avoin ja keskusteluun sekä eri perinteiden hartaushetkiin olivat kaikki tervetulleita seuraamaan tai osallistumaan. Tilaisuus toteutui FOKUS ry:n, Suomen Ekumeenisen Neuvoston ja Kulttuurikeskus Sofian yhteistyönä.
- Nuorten taidetyöpajat toteutuivat ilmaisutyöpajoina yhteistyössä Helsingin Diakonissalaitoksen VAMOS-projektin kanssa. Työpajoja ohjasivat teatteriohjaaja Antti Sevanto sekä tanssija-koreografi Kirsi Heimonen.

2012

- Keskustelutilaisuus "Maria - neito vai nainen?"
- Keskustelutilaisuus "Marian kiitosvirsi ja oikeudenmukaisempi maailma"
- Marian ilmestyspäivän messu Tuomiokirkossa ja kirkkokahvit ja virsilaulutilaisuus messun jälkeen Kryptassa
- Keskustelutilaisuus "Maria miesten ja naisten esikuvana"
- Konsertti "Ruusujen ruusu"
- Seminaari Tieteiden talolla "Ishtarista neitsyt Mariaan: naiset ja pyhyys Lähi-idässä"
- Luentoilta torstaina "Maria suomalaisessa kansanperinteessä"

2014

- Yhdistys on aktiivisesti mukana vuoden aikana käynnistyneen muslimiasioiden verkoston toiminnassa. Verkostoon kuuluu muslimiedustajien ohella eri ministeriöidenja muiden virainomaistahojen edustajia. Yhdistyksen puheenjohtaja on toiminut verkoston puheenjohtajana ja vs. toiminnanjohtaja sen sihteerinä.
- Naisten monikulttuurinen tarinatyöpaja "Minun tarinani", jota ohjasi kirjailija Riikka Juvonen

2015

- Teemaviikon avaustilaisuus sekä Sacred Music -konsertti Helsingissä Tuomiokirkon kryptassa.
- Koululaisnäytökset ekumeenisesta näytelmästä Tuhlaajat Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla yhteistyössä EIKU ryn sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan seurakuntayhtymien kanssa.
- Opastettu kierros Uskontojen maailma -näyttelyyn Kansallismuseossa
- Uskontodialogikahvila Turun Kirjakahvilassa yhteistyössä Suomen Kristillisen Ylioppi-

lasliiton kanssa
- Ilmaisia elokuvanäytäntöjä koululaisille Oulussa ja Tampereella yhteistyössä Oulun ja Tampereen elokuvakeskusten kanssa
- Keskustelutilaisuus "Miten koulutus ja vuorovaikutus voi ehkäistä polarisoitumista ja ääri-ilmiöiden ehkäisyä?" Kouvolassa yhteistyössä Monikulttuurisuuskeskus Saagan, Kouvolan muslimiyhteisön, Anna Lindh - säätiön Suomen verkoston ja Suomen Muslimiliiton kanssa
- Kulttuurien juhla Rauhanasemalla yhteistyössä Suomen Buddhalaisen Unionin kanssa
- Eri uskontojen yhteinen tilaisuus Kynttilän päivän Tuomas-messussa yhteistyössä Tuomas-yhteisön ja Agricolan seurakunnan kanssa
- Miniseminaari "Löytyykö keinoja ääriasenteiden leviämisen ehkäisemiseksi?" Helsingin yliopistolla.
- Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon toimijaverkoston kanssa Kouvolan Kirkkopäivillä tilaisuus: "Uskot ja yhteistyö. Uskontojen välisen toiminnan haasteista ja mahdollisuuksista". Tilaisuudessa esiteltiin Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa, etenkin uusien paikkakuntien tapahtumia ja toimijoita: Naiset ja perheet tutustuivat toisiinsa Lieksassa (Teija Turunen), Uskontodialogikokemuksia Kajaanista (Helena Ahonen), Uskonnot naapureina Kouvolan Monikulttuurisuuskeskuksessa (Satu Kurri ja Said Elmi Muhammud) Paneeli- ja yleisökeskustelussa pohdittiin miten aloittaa dialogia eri uskontojen kesken. Panelisteina alustajien lisäksi Marjaana Toiviainen ja Isra Lehtinen.
- Abrahamin tyttäret keittiössä -dialogitapahtuma yhteistyössä SEN:n naisjaoston kanssa.
- Changing Cities -avajaisseminaari Hanasaaressa, yhdistys koordinoi Anna Lindh -säätiön Suomen verkoston yhteisprojektia Changing Cities. Hankkeen tavoitteena oli monikulttuurisuustoimijoiden vuorovaikutusta ja yhteistyötä edistää eri sektorien välillä: akateemiset, kunnalliset ja järjestötoimijat.

2016

- Johtamiskoulutus muslimiyhdyskuntien johtajille ja työntekijöille yhteistyössä Helsingin Diakoniaopiston kanssa

2017

- Ohjelmakokonaisuus "Rauha, rasismi, radikalisoituminen – uskontojen rooli yhteiskunnassa" toteutettiin SuomiAreenassa.
- Cultura Nova -keskustelusarja Kuopiossa yhteistyössä Valamon opiston, Opetushallituksen, Snellman -kesäyliopiston ja Itä-Suomen aluehallintoviraston kanssa. Teemana oli "Vastakkainasettelusta vaikuttavaan vuoropuheluun". Katsomusten väliselle dialogille ja yhteistyölle todettiin olevan suuri tarve. Arvoilmaston moninaistuminen herätti kysymyksiä ja keskustelua kodeissa, kouluissa ja yhteiskunnallisesti. Keskustelujen pohjalta todettiin jälleen se, että katsomusdialogin edellytys on rehellinen ja aito puhe, kohtaaminen aidosti omasta vakaumuksesta käsin keskustelukumppanin näkemyksiä kunnioittaen.
- Sarja järjestettiin kolmen tilaisuuden muodossa:
- Ensimmäisen keskustelun aiheena oli "Arvot ja kasvatus monimuotoisessa Suomessa". Keskusteluun osallistuivat kuvataiteilija, kirjailija Riikka Juvonen, Vapaa-ajattelijain Liiton pääsihteeri Esa Ylikoski ja valmentaja Atik Ismail sekä puheenjohtaja, kasvatusasioi-

den koordinaattori Sirpa Okulov. Katsomusten väliselle dialogille ja yhteistyölle todettiin olevan suuri tarve. Arvoilmaston moninaistuminen herättää kysymyksiä ja keskustelua kodeissa, kouluissa ja yhteiskunnallisesti. Katsomusdialogin edellytyksenä on rehellinen ja aito puhe ja kohtaaminen aidosti omasta vakaumuksesta käsin keskustelukumppanin näkemyksiä kunnioittaen.

- Toinen keskustelu oli otsikoitu "Koti, uskonto, isänmaa 2.0." Tilaisuudessa pohdittiin kodin ja uskonnon roolia tasavertaisen ja kestävän yhteiskunnan rakentamisessa. Europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen muistutti: "Luottamuksen yhteiskuntaa voidaan rakentaa, kun kaikkien perusoikeudet on turvattu. Jokaisella on perusoikeudet ja ihmisoikeudet." Muina alustajina toimivat Itä-Suomen hallinto-oikeuden ylituomari Veijo Tarukannel, professori Juha Hämäläinen, kotoutumisen asiantuntija Tsega Kiflie ja Suomen Ortodoksisen Kirkon arkkipiispa Leo.
- Kolmannen keskustelun aiheena oli "Hyvä arki Suomessa – mitä kuuluu hyvään arkeen ja osallisuuteen?" Keskustelemassa olivat sosiaalityön professori Riitta Vornanen, Pelastusopiston rehtori Mervi Parviainen, arabian ja islamin opettaja Naser Omarieh sekä lukiolaiset Alpo Tuominen ja Aleksis Tammi Kuopion klassillisesta lukiosta.

2018

- SuomiAreenalla Porissa heinäkuussa 2018 järjestetyn paneelikeskustelun järjestämiseen median vallasta, vastuusta ja valinnoista yhdistys vaikutti Moniheli ry jäsenjärjestönä. Tilaisuuden järjestämisessä olivat mukana Ateneum, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Diakonissalaitos ja Moniheli ry. Omassa puheenvuorossaan toimittaja Taneli Heikka totesi, että nykyistä moniäänisempi media syntyy aitojen yli hyppimisestä ja uutta kokeilemalla.
- Kokonaisturvallisuusmessuilla Lahden messukeskuksessa elokuussa 2018 yhdistys järjesti yhdessä Suomen Ekumeenisen Neuvoston ja Suomen NMKY -liiton kanssa dialogityöpajoja, joissa keskusteltiin arjen turvallisuudesta. Dialogityöpajoissa keskusteltiin vihapuheesta yhteiskuntarauhan rikkojana ja arjen turvallisuudesta. Esille nostettiin yhdenvertaisuutta ja osallisuutta turvallisuuden rakentajana sekä katsomusdialogitaitoja kansalaistaitoina. Katsomusdialogitaidot ovat niin kansallisella kuin globaalilla tasolla tärkeä tekijä konfliktien ehkäisemisessä ja yhteiskuntarauhan edistämisessä. Työpajatyöskentelyissä osallistujat keskustelivat arjen turvallisuuden vaaratekijöistä sekä pohtivat, millaisia dialogitaitoja tulisi kutsua kansalaistaidoiksi. Yhdistys järjesti kaksi johdettua keskustelutyöpajaa opettajille ja muille messuille osallistuville aikuisille aiheista "Vihapuhe yhteiskuntarauhan rikkojana" ja "Arjen erimielisyydet konfliktien aikaansaajana".

2019

- Uskonnonvapaus – missä menee raja? -seminaari
- Yhdistys järjesti asiantuntijaseminaarin "Väkivaltaisen ääriajattelun ennaltaehkäisy ja kohtaaminen kasvatuksen kentällä" yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Seminaari toteutettiin osana Kulttuurit ja katsomukset perusopetuksessa KUPERA-hanketta. Puhujina olivat Arto Kallioniemi (Helsingin yliopisto), Kati Anttalainen (OKM), Saija Benjamin (Helsingin yliopisto), Katja Vallinkoski (Helsingin yliopisto), Marja Laine (FOKUS ry:n toiminnanjohtaja), Joseph Gagnon (Helsingin yliopisto), Anne-Mari Souto (Itä-Suomen yliopisto), Jonna Kangasoja (Akordi) ja Harri Kukkonen (Tampereen Ammattikorkeakoulu). Panelisteina olivat Hussein al-Taee (CMI), Ann-Sofie Nyström (Opetushallitus),

Markus Haaranen (Poliisi), Harri Kukkonen (Tampereen ammattikorkeakoulu), Laura-Maria Sinisalo (Latokartanon UNESCO -peruskoulu), , Habiba Ali (Reach Out -hanke) ja Oussama Yousfi (Unit -hanke).

- Yhdistys oli mukana järjestämässä Pikkuparlamentissa pidettyä Vihapuheesta myötätuntoon -seminaaria. Alustajina toimivat Kalervo Aromäki (Suomen vapaakristillinen neuvosto), Jari Taponen (Helsingin poliisilaitos), Miriam Attias (Depolarize -hanke), Paula Mattila (Opetushallitus), Abdirahim Hussein Mohamed (Helsingin kaupunginvaltuusto), Yvonne Westerlund (USKOT-foorumi) ja Esa Ylikoski (Vapaa-ajattelijain Liitto). Eduskuntaryhmien edustajat esittivät myös puheenvuoronsa.

2021

- Yhdessä Helsingin yliopiston ja Anna Lindh -säätiön Suomen verkoston kanssa "Mitä tehdä polarisoitumiselle ja väkivaltaistuville asenteille?" paneelikeskustelu Tiedekulmassa. Keskustelussa olivat mukana UNESCO professori Arto Kallioniemi, Helsingin yliopisto ja alustajana polarisaatioteoriasta asiantuntija Miriam Attias, Depolarize.fi -hanke. Paneelikeskustelussa yhdistyksen toiminnanjohtaja Marja Laineen ja Miriam Attiaksen johdolla olivat mukana presidentti Tarja Halonen, erikoistutkija Pasi Saukkonen ja järjestöaktiivi Mina Khan.
- Etäkoulutus Juhlakaruselli-metodiin. Koulutuksen sisältönä oli: Juhlakulttuuri ja katsomukset koulussa ja päiväkodissa (dosentti Anuleena Kimanen, Helsingin yliopisto), Dialogikasvatus.fi portaalin esittely (tohtorikoulutettava Niina Putkonen, Helsingin yliopisto), Juhlakaruselli -menetelmä: dialogia eri aistien avulla erityisasantuntija (Ira Vihreälehto, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ja toiminnanjohtaja Marja Laine, FOKUS ry) ja Hiljaisuuden polku, äänimaisemat ja runot (asiantuntija Ilkka Tahvanainen, Kirkkohallitus). Koulutuksesta julkaistiin tallenne Dialogikasvatuksen portaalissa.

TIEDEKLUBIN JÄRJESTÄMÄT VIERAILUT JA KESKUSTELUT 2000-LUVULLA

2000:

- Professori Esko Antola, "Uuden vuosituhannen visiot Euroopalle"
- TT Elina Vuola, "Eurooppa ja kulttuuri-imperialismi"
- Professori Matti Pohjola, "Tieto, teknologia ja maailmantalouden hyvinvointi"

2001:

- Pääjohtaja Vappu Taipale ja professori Pauli Niemelä, "Vanhetaan sitä meilläkin"
- Kansanedustaja Susanna Rahkonen, "Mitkä ovat globalisaation todelliset vaikutukset kehitysmaissa?"
- Lehtori Mirja Talib ja Aurora Vasama, "Monikulttuurinen koulu?"
- Professori Mikko Paalanen, "Lämpökuolemasta aivojen elämään"

2002:

- Professori Heikki Räisänen ja tutkijat, "Eksegetiikan huippuyksikkö"
- Akatemiaprofessori Simo Knuuttila ja tutkijat Toivo Holopainen, Timo Kaitaro ja Miira Tuominen, "Normaalius kautta aikojen"

- Dosentti Tapio Markkanen, “Tähtitiede”
- Professorit Timothy Carter ja Martin Forsius, “Vaikuttaako ilmastonmuutos?”

2003:
- Akateemikko Pirjo Mäkelä, “Rokotukset ja rokotetutkimus – keskeinen osa globaalia kansanterveystyötä”
- FT Pekka Sauri, johtaja Johanna Maula, rehtori Anneli Rautiainen ja dosentti Esko Ryökäs (osana Helsingin Kirkkopäivien ohjelmaa), “Elämää kaupungissa – mitä tiedämme tulevaisuudesta?”
- Professorit Markku Leskelä ja Jukka Seppälä, “Oikein pieni vasta onkin kaunista – räätälöidyillä nanomateriaaleilla kudoksia parantamaan”
- Professori Riitta Jallinoja, “Perheen murros”.

2004:
- Kansanedustaja Kalevi Olin, ”Liikuntapolitiikka”
- Dosentti Timo Vasko, “Ymmärrämmekö islamia?”

2005:
- Dosentti Pekka Leino, ”Kirkko ja oikeus”
- Tiedepoliittisen yksikön johtaja, dosentti Sakari Karjalainen, ”Tieteen ja tutkimuksen tulevaisuus”

2006:
- Dosentti Risto Ahonen, ”Amerikkalainen kristillisyys”
- Pastori Karoliina Löytty, ”Kulttuurin kohtaaminen islamilaisesta näkökulmasta”

2007:
- Dosentti Reijo Pyhälä, ”Influenssaepidemia uhkaa – moraali koetuksella?”
- Dosentti Mikko Malkavaara, ”Diakoniatutkimus tänään”
- Yhdistyksen 60–vuotisjuhlavuoden kunniaksi järjestetty tiedeklubi Meritullin seurakuntatalolla: Alustajina olivat professorit Seikko Eskola, Markku Heikkilä, Tarmo Kunnas ja Eino Murtorinne. Puheenjohtajana toimi toimittaja Lisa Enckell. Keskustelussa KKL:n tulevaisuudesta nousivat esille kysymykset uskontojen ja kulttuurien dialogin jatkamisesta sekä huolenpito yhä lisääntyvästä vanhusväestöstä.

2008:
- Dosentti Risto Ahonen, ”Kristikunnan jälkeinen kristillisyys (Post–Christendom)”
- Helsingin psykoterapiatutkimuksen tutkimuspäällikkö PsL Olavi Lindfors, ”Mitä tiedämme psykoterapioiden vaikutuksista?”

2009:
- Kulttuuriorientaation lehtori FT Marjatta Kalliala, ”Tekoja päiväkodissa – aikuisen rooli varhaiskasvatuksen haasteena”
- Dosentti Kimmo Kääriäinen, ”Kirkon jäsenyys teologisena ja käytännöllisenä kysymyksenä”
- Teol.lis. Miikka Anttila, ”Luther ja musiikki” (tilaisuus yhdessä Hymnologian ja liturgiikan seuran kanssa)

2011:

- Dosentti Pauli Annala, ”Fransiskaaninen ekoteologia”

2012:

- Professori Tuula Sakaranaho, ”Pidä huivista kiinni Fatima! Pukeutuminen uskonnollisen identiteetin ilmentäjänä”
- ”Uskontojen välinen vuoropuhelu ja kaupunkitila”

2013:

- Keskustelu elementeistä uskonnoissa: vesi, ilma, maa ja tuli
- Keskustelu elementeistä uskonnoissa: hautaaminen, kuolema, sato ja hedelmällisyys

2014:

- Erikoistutkija Antti Alanen, yliopistonlehtori Johan Bastubacka ja Denis Bedredtin, ”Kuvan kielto uskonnossa”
- Dosentti Katja Ritari, ”Enkelit ja taivaan kerrokset keskiaikaisessa kristillisyydessä”
- Dosentti Risto Pulkkinen, ”Ilma suomalaisessa kansanuskonnollisuudessa”

2015:

- Teol.tri Johan Bastubacka ja FM Nina Maskulin, ”Elementit uskonnoissa: Vesi”
- Paneeli aiheesta ”Miten suurmoskeijaa rakennetaan mediassa?” Keskustelijoina toimittajat Katja Kuokkanen (Helsingin Sanomat), Seppo Simola (Kirkko ja Kaupunki) ja Heikki Ahonen (YLE) sekä Siirtolaisuusinstituutin johtaja Tuomas Martikainen.

TEATTERIKLUBI

Teatteriklubi Etupenkki kokoontui esimerkiksi seuraaviin näytäntöihin, joiden yhteydessä järjestettiin muun muassa keskustelutilaisuuksia:

- 2001: Suomies ei nuku (KOM-teatteri), Rikos ja rangaistus ja Tulikasvot (Kansallisteatteri), Armfelt ja Kuka pelkää Virginia Woolfia (Helsingin kaupunginteatteri), Kolme versiota elämästä (Espoon kaupunginteatteri)
- 2002: muun muassa Nukkekoti, Nummisuutarit ja Kvartetti
- 2003: seitsemän näytöstä viidessä teatterissa, Helsingin kaupunginteatterin Albert Speer -näytelmä saatiin liitetyksi Helsingin Kirkkopäivien ohjelmaan
- 2004: muun muassa Tarpeettomia ihmisiä ja Suomen Hevonen (KOM-teatteri) sekä Mobile Horror (Teatteri Jurkka)
- 2005: Oulun Kirkkopäivillä keskustelutilaisuus Pirtti-teatterissa Lumikit -esityksen jälkeen ja muun muassa Kansallisoopperan Salome
- 2006: Sydänmaa (Helsingin kaupunginteatteri), Punahilkka (KOM-teatteri), Papin perhe (Kansallisteatteri), Helene (Avoimet ovet), Fundamentalisti (Teatteri Jurkka), Vanja-eno (Avoimet ovet), Viettelyksen vaunu (Kansallisteatteri), Pidän sinusta huolta (KOM-teatteri)
- 2007: Mestariluokka (Helsingin kaupunginteatteri), Loppukilpailu (KOM-teatteri), Reviisoria (Kansallisteatteri), Fundamentalisti (Teatteri Jurkan vierailunäytäntö Turun

kaupunginteatterissa, Turun Kirkkopäivillä)
- 2009: Fundamentalisti (Teatteri Jurkan vierailunäytäntö Jyväskylän kaupunginteatterissa, Jyväskylän Kirkkopäivillä)

PUHEENJOHTAJAT 2000-LUVULLA

Tarmo Kunnas 1997–2006
Risto Pontela 2006–2009
Ilari Rantakari 2010–2018
Marja Pentikäinen 2019–

PÄÄSIHTEERIT/TOIMINNANJOHTAJAT 2000-LUVULLA

Seppo Koistinen 1982–2008
Satu Mustonen 2008–2018 (**Riitta Latvio** 1.1.–18.4.2016)
Virpi Paulanto 2018
Marja Laine 2018–

HALLITUS 2001

Professori **Tarmo Kunnas**, puheenjohtaja
Vakuutusneuvos **Simo Castrén**
Teatteriohjaaja **Marjatta Haapanen**
Professori **Markku Heikkilä**
Kuvataiteilija **Riikka Juvonen**
Fil.lis. **Olli J. Marttila**
Näyttelijä **Marita Nordberg-Mustakallio**
Pastori **Matti Peiponen**
Ulkoasiainneuvos **Ilari Rantakari**
Dosentti **Jaakko Rusama**
Fil.lis. **Minna Saarelma-Maunumaa**
Säveltäjä **Heikki Sarmanto**
Lääk.tri. **Anni-Riitta Virolainen-Julkunen**

HALLITUS 2022

Marja Pentikäinen, puheenjohtaja
Pekka Iivonen, varapuheenjohtaja
Outi Raunio-Hannula (Opetushallitus)
Teemu Toivonen (ort. kirkko)
Ilkka Tahvanainen (Kirkkohallitus)
Tuija Samila (ev.-lut. kirkko)
Hanna Mithiku (Rauhankasvatusinstituutti)
Zahra Al Take
Nora Repo-Saeed, varajäsen
Arto Kallioniemi (Helsingin yliopisto), varajäsen
Saija Kainulainen, varajäsen

TYÖRYHMÄT 2022

KASVATUSTYÖRYHMÄ:

Sari Sorsa (luokanopettaja ja islamin uskonnonopettaja), puheenjohtaja 2021–
Anuleena Kimanen (Suomen Uskonnonopettajain Liitto SUOL ry), puheenjohtaja 2018–2021
Marja Laine, sihteeri (yhdistyksen tj.)
Vesa Soikkeli (ev.lut. uskonnonopettaja)
Ilkka Tahvanainen (asiantuntija, Kirkkohallitus)
Erwin Woitsch (ortodoksisen uskonnon opettaja)
Osmo Vartiainen (Katolisen kirkon Helsingin hiippakunnan opetusosasto)
Jani Tiirikainen (filosofian ja elämänkatsomustiedon opettaja, FETO ry)
Pekka Iivonen (FOKUS ry hallituksen varapj.)
Johanna Miettinen (ortodoksisen uskonnon opettaja)

TAIDETYÖRYHMÄ:

Matti Turunen (oopperalaulaja, kanttori), puheenjohtaja
Raija Urama (pedagogi)
Raisa Lindroos (Trapesa)
Laura Iivonen-Mellais (varhaiskasvattaja, orkesterimuusikko)
Osmo Vartiainen (Katolisen kirkon Helsingin hiippakunnan opetusosasto)
Jenny Liebkind (musiikkipedagogiikan asiantuntija)

KANSAINVÄLISEN TYÖN RYHMÄ:

Virpi Paulanto, puheenjohtaja
Tuija Samila
Saija Kainulainen
Johanna Jomppanen
Riikka Porkolainen, varajäsen

YHTEISYMMÄRRYSVIIKON OHJAUSRYHMÄ 2022

(työryhmän kokoonpano on vaihdellut vuosittain)

Timo Koponen (Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko Suomessa), puheenjohtaja 2022–2023
Marja Pentikäinen (yhdistyksen hallituksen pj), puheenjohtaja 2019–2022
Marja Laine (yhdistyksen tj.), sihteeri
Minna Saarnivaara (Vantaan seurakunnat / kv)
Sari Hajar Sorsa (kasvatustyöryhmä)
Sara Latvus / **Katri Jussila** (Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto)
Katri Kuusikallio (USKOT-foorumi)
Timo-Matti Haapiainen (Kirkkohallitus) 2022 saakka, jonka jälkeen **Laura Huovinen**
Matti Turunen (taidetyöryhmä)
Melody Karvonen (Suomen bahá'í-yhdistys)
Esa Ylikoski (Vapaa-ajattelijain liitto)
Irma Peiponen (Humanistiliitto)
Raili Keränen-Pantsu (Suomen Ekumeeninen Neuvosto)

Kalervo Aromäki (Adventtikirkko / SVKN Suomen vapaakirkollinen neuvosto)
Irma Rinne (Suomen Buddhalainen Unioni)
Annette Markkunen (Lauttasaaren ev.lut seurakunta / kouluyhteistyö)
Nora Repo

NEUVOTTELUKUNTA JA VALTUUSKUNTA

Yhdistyksellä oli yleensä kerran vuodessa kokoontunut laajapohjainen neuvottelukunta. Sen tehtävänä oli toimia neuvoa-antavana elimenä, tukea ja arvioida järjestön tarkoituksen toteutumista ja tehdä tarvittaessa toiminta-aloitteita ja keskustelunavauksia. Neuvottelukuntaa johti Helsingin hiippakunnan piispa Irja Askola ja hänen jälkeensä Turun piispa Kaarlo Kalliala. Neuvottelukunnassa oli mukana useita eri uskontojen ja katsomusten edustajia. Vuonna 2019 neuvottelukunta korvattiin valtuuskunnalla, joka keskittyy yhdistyksen strategisen kehittämisen ohjaamiseen ja toiminnan tukemiseen:

Kouluneuvos **Jorma Kauppinen** (Opetushallitus), puheenjohtaja
Toiminnanjohtaja **Marja Laine** (Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry), sihteeri
Toiminnanjohtaja **Ujuni Ahmed** (Fenix ry)
Apulaisprofessori **Mulki Al-Sharmani** (Helsingin yliopisto)
Suunnittelija **Kati Anttalainen** (opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuuri)
Toimitusjohtaja **Laura Arikka** (Erätauko-säätiö)
Piispa **Kaisamari Hintikka** (USKOT-foorumi)
Johtava asiantuntija **Esa Iivonen** (Mannerheimin Lastensuojeluliitto)
Diakoniajohtaja **Ilkka Kantola** (Diakonissalaitos)
Lakimies **Lena Kumlin** (Kirkkohallitus)
Kehittämispäällikkö **Tarja Mankkinen** (sisäministeriö)
Tutkimuspäällikkö **Shadia Rask** (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)
Järjestökoordinaattori **Adriana Saarialho** (Caritas)
Johtaja **Tiina Silander** (opetus- ja kulttuuriministeriö, opetus)
Johtaja **Ruth Illman** (Donnerska Institutet)
Professori **Elina Vuola** (Helsingin yliopisto)

JULKAISUJA 2000–2022

- Jaakko Rusama (toim.), Elävä ja ajankohtainen Mikael Agricola. 2001.
- Antti Toivanen (toim.), Kulttuurifoorumin 2006 keskustelut kansissa – Pyhän silmässä. 2006.
- Jaakko Rusama, Taistelu kulttuurista. Puoli vuosisataa kristillistä kulttuuritoimintaa. 2007.
- Pessi Rautio (toim.), Muista maisemista –näyttelyjulkaisu. 2009.
- Heidi Rautionmaa (toim.), Uskontodialogi – kasvatusta kulttuurienväliseen kohtaamiseen. 2013.
- Imaamit Suomessa. Imaamikoulutusselvitys 2013.
- Muu maa mansikka. 2013.

- Ruth Illman, Kimmo Ketola, Riitta Latvio & Jussi Sohlberg (toim.), Monien uskontojen Suomi. 2017.
- Huolena radikalisoituminen -opas nuorten kanssa työskenteleville. Saija Benjamin & Katja Vallinkoski. 2021.
- Kulttuuri- ja katsomusdialogi ympäristökasvatuksessa. Marja Laine & Leena Nukari (toim.). 2021.
- Moninaiset laulut-laulukirja kouluille ja varhaiskasvatukseen. 2021.
- YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikko – opas seurakunnille
- Muita julkaisuja ovat mm.:
    - Juhlakalenteri ja Dialogin aakkoset julisteet
    - Pedagogisia sovelluksia Juhlakalenterin käytön soveltamiseksi opetukseen
    - Esite "Kodin eri katsomukset" yhteistyössä Kirkkohallituksen ja Nuoren Kirkon kanssa
    - Juhlakaruselli
    - OR-koodikävely
    - Luovuus voimavarana -videosarja ja opas
    - Kulttuurit ja katsomukset mediassa -videosarja ja opas
    - Turvallisemman keskustelun ohjeet
    - Kokemuksia kouluista ja työkaluja kulttuuri- ja katsomustietoiseen dialogiin -videomateriaali
    - Dialogitaitojen maailmanmestarit -video
    - Askelia katsomusdialogiin -juliste
    - Tee tilaa dialogille: kasvattajan muistilista kulttuuri- ja katsomustietoiseen tilaan

VERKKOSIVUT

www.kulttuurifoorumi.fi: yhdistyksen verkkosivut
Verkkoportaali **www.dialogikasvatus.fi**: kulttuuri-, katsomus- ja uskontodialogikasvatuksen tueksi: materiaalipankki kasvattajille, yhteisymmärrysviikon materiaalit ja koulutusvideoita
www.juhlakalenteri.fi / **www.festkalendern.fi**
www.yhteisymmarrysviikko.fi: YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon Suomen verkkosivut
www.dialogitaitajat.fi: kampanjan verkkosivut, materiaaleja kasvattajille

JÄRJESTÖN TALOUS JA YHTEYDET

Järjestön perustamisesta lähtien taloudellisesta vakavaraisuudesta on pidetty hyvää huolta. Se on perustunut aktiivisesti hoidettuun sijoitustoimintaan. Yhdistyksen hallitus totesi esimerkiksi vuonna 2005 seuraavaa: "Osakesalkku on arvostettu hankintahintaan, mikä noudattaa liiton perinteisesti varovaista tapaa arvostaa osakesalkkuaan. Osakesal-

kun markkina-arvo on huomattavasti korkeampi kuin sen hankinta-arvo. – – Liiton perustehtävä ei ole varallisuuden kokoaminen, vaan sen käyttäminen järkevällä tavalla liiton toimintaan hallituksen päätösten mukaisesti."

Kristillisen kulttuuriliiton/FOKUS ry:n yhteistyöverkot ovat olleet laajat. Mukana on teattereita, taidelaitoksia, kulttuurijärjestöjä, seurakuntia sekä ekumeenisia- että dialogitoimijoita. Tärkein yhteistyökumppani oli vuosikymmenien ajan Kirkkopalvelut, jonka kanssa yhdistyksellä oli vuodesta 1982 alkaen sopimus kulttuuriyhteistyöstä. Vuoteen 2007 saakka voimassa ollut sopimus muodosti pohjan kirkolliselle kulttuurityölle. Yhteistyötä koordinoi yhteinen kulttuuriyhteistyötoimikunta, jossa oli mukana myös Seurakuntaopiston edustaja. Vuosituhannen alussa muita yhteistyökumppaneita olivat Kristillinen opintokeskus sekä Tieteen ja taiteen kristillinen tukisäätiö (TTKT). Yhdistys oli yksi TTKT:n perustajajäsenistä, ja yhdistyksen toiminnanjohtaja Seppo Koistinen toimi myös TTKT:n asiamiehenä. Vuonna 2021 lakkautettu TTKT tuki kannustusapurahoin teologista tutkimusta ja kristilliseen maailmankatsomukseen perustuvaa taidetta.

Laajat kumppanuudet sekä luottamus yhdistykseen näkyvät yhdistyksen rahoituspohjassa. Yhdistyksen toimintaa ja hankkeita ovat rahoittaneet mm. opetus- ja kulttuuriministeriö, Kirkkohallitus, seurakunnat, oikeusministeriö, ulkoministeriö, ympäristöministeriö, Museovirasto, Taiteen edistämiskeskus, Helsingin kaupunki, Anna Lindh Foundation sekä eri säätiöt.

Yhdistyksen yhteistyökumppanit ovat edustaneet viime vuosikymmeninä niin laajaa toimijajoukkoa, että heitä on mahdotonta luetella ilman että joukosta jäisi jokin toimija pois. Nämä kumppanuudet mahdollistavat yhdistyksen toiminnan ja haluamme kiittää kaikkia kumppaneita lämpimästi. Te olette FOKUS!

Vahvistamme yhteiskuntarauhaa ja toimintakulttuuria, jossa eri kulttuurien, uskontojen ja katsomusten edustajat rakentavat yhdessä kestävää tulevaisuutta.

Katsomuksellinen ja uskonnollinen kirjo on lisääntynyt Suomessa viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Samalla on voimistunut tarve rakentavalle katsomus- ja uskontodialogille. “Yhdessä” kirja kertoo Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n tavoitteesta edistää dialogia. Kirja haastaa myös lukijaa miettimään omaa rooliaan dialogin edistäjänä sekä kannustaa pohtimaan tulevaisuuden tarpeita.

“Yhdessä” sisältää kuvauksen FOKUS ry:n kahden viime vuosikymmenen polusta yhteyksien etsijänä ja aloitteellisena keskustelijana. Lisäksi kirja sisältää yhteistyökumppaneiden kuvauksia dialogitoiminnasta Suomessa. Kirja kutsuu pohtimaan, millaista dialogia voimme rakentaa yhdessä!

FOKUS

Kulttuuri- ja uskontofoorumi